

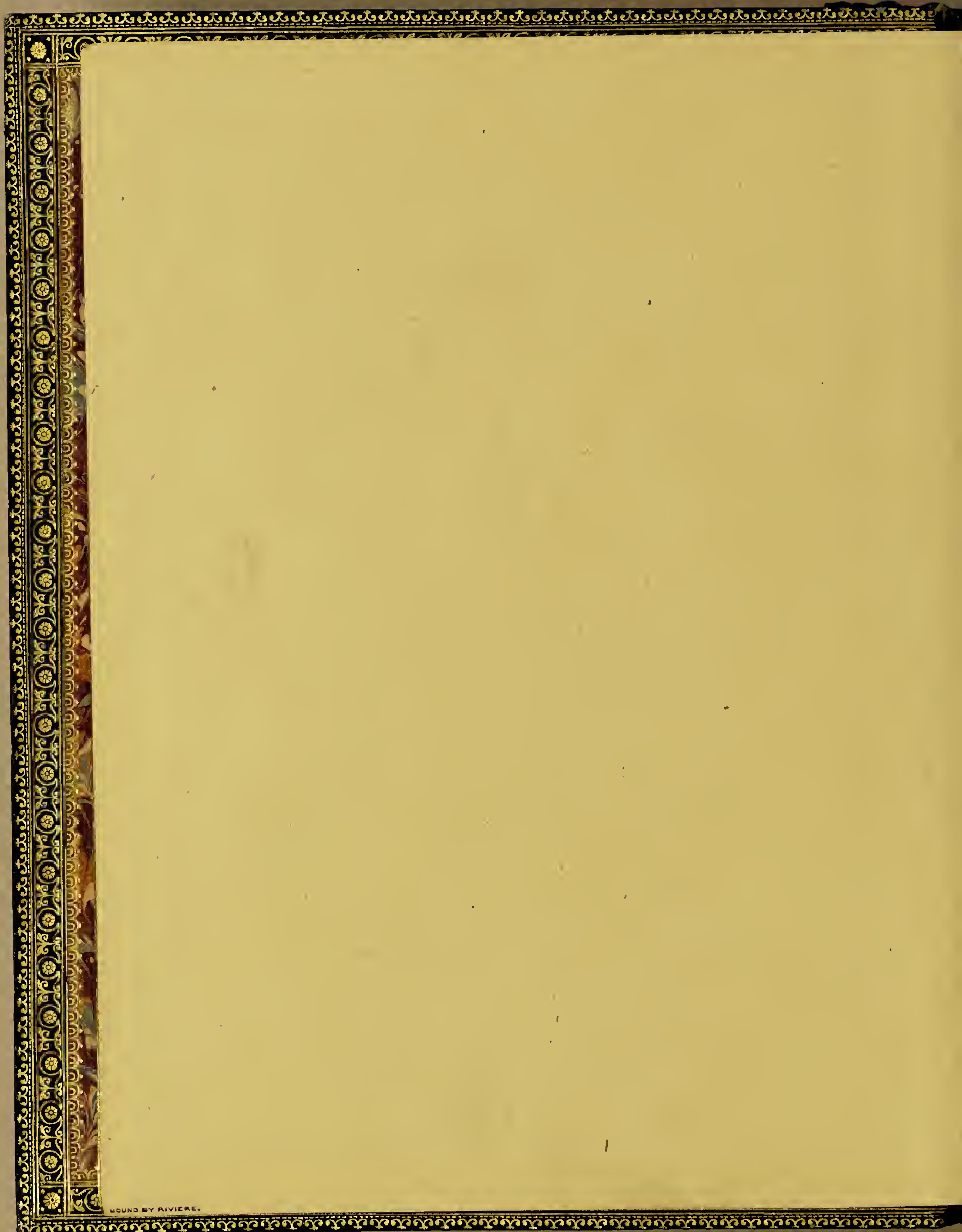

GAUDEO

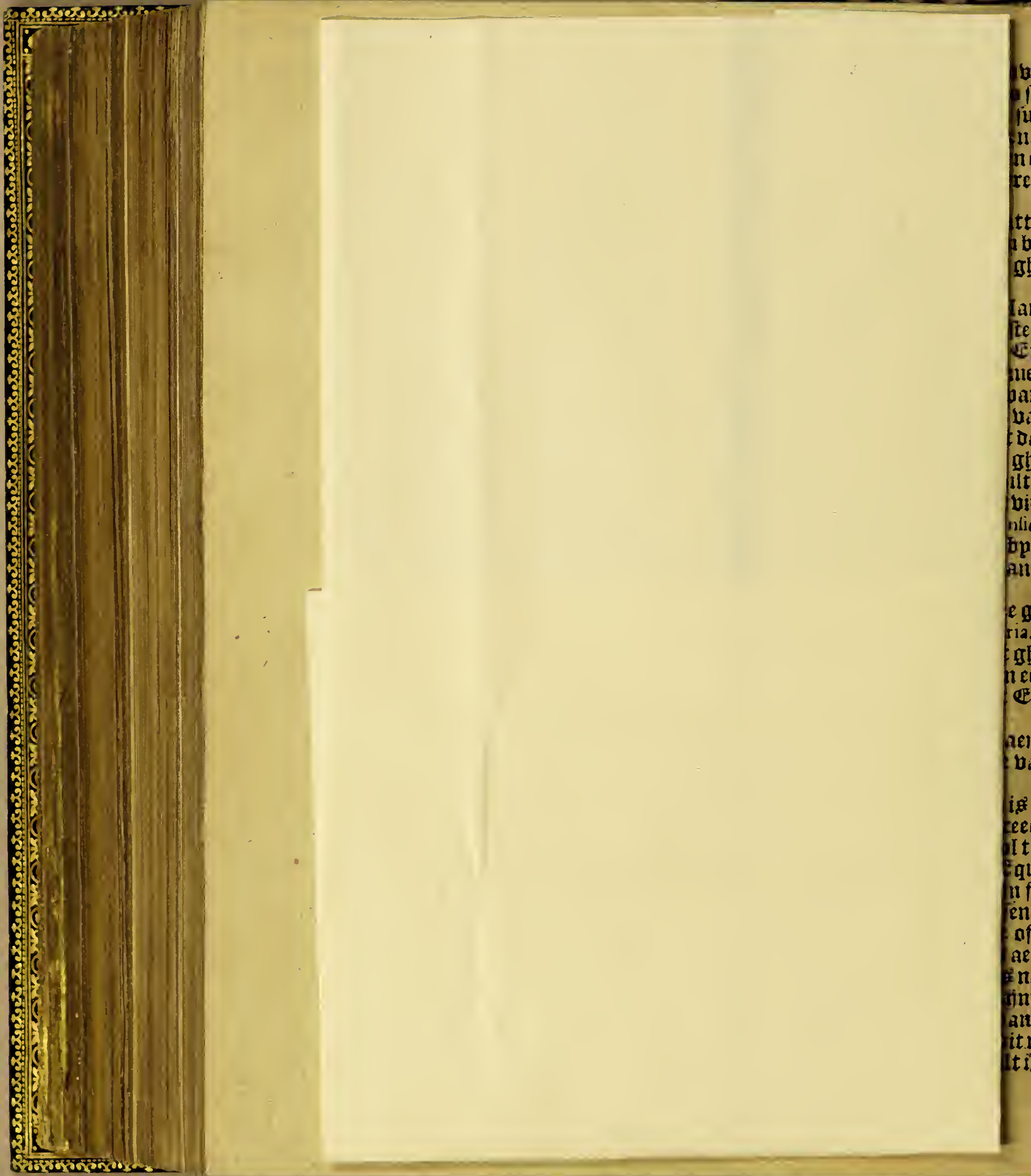

GAUDEO
John Carter Brown.

BOUND BY RIVIERE.

JOURNAEL
OFTE
Gedenckwaerdige beschrijvinge van de Oost-Indische Reyse van WILLEM YSBRANTSZ BONTE-KOE van HOORN.

Begrijpende veel wonderlijcke ende gevaerlijcke saecken hem daer in weder-varen.

Begonnen den 18. December 1618. en vol-eynd den 16. November 1625.

Waer by gevoeght is het Journael van *Dirck Alberſz Raven*, als oock verscheyden gedenck-waerdige geschiedenissen, op veel plaetsen verbetert, en een groot deel vermeerdert, en met Kopere platen verziert.

t'AMSTERDAM,

By Joost Hartgers, Boeck-verkoper op den Dam/ bezijden het Stadt-huys/ in de Boeck-winckel/ 1650.

VOOR-REDEN

Aen den Leser.

G Unstige Leser, Wy sien door ervarentheydt, dat, gelijck alle Menschen eenderhande kost niet evenwel smaeckt, oock alle Boecken een yder niet even aengenaem zijn; d'een heeft vermaeck in dese, en d'ander in die stoffe te lesen: elck heeft sijn besondere neyghingh. En gelijck de onderscheyde oeffeningh ongelijcke Boecken ter werelt brengt, soo vinden sy oock altijt haer gelijcksinnighe Lesers. Ghy dan die vermaeck schept in 't lesen van gedenckweerdige Reysen, en wonderlijcke geschiedenissen ('t welck onder alle wel een van de soetste tijdt-kortingen is) leest dese navolgende beschrijvinghe van *W. Y. Bontekoe*, 'k vertrouwe dat ghy uw' tijt niet qualijck sult besteet achten. 't Is juyst stoffe nae uw' lust. Want hebt ghy u oyt vermaeckt of verwondert in 't lesen van de Reysen van *Linschoten, Heemskerck, Olivier, Spilbergen, Schouten* en andere; dese geschiedenis sal u geen minder vernoegen geven, overmidts die in sich begrijpt veel verwonderens-waerdige saecken. 't En zijn geen beuselen noch droomen *Luciani* of *Pantagoræ*, noch geen Fabuleuse verhalingen van Monsters, vreemde maecksels van Menschen, als een-voetige, een-oogighe en sulcke die sonder Hooft de Oogen en Mont in de Borst hadden, en anders, waer-mede onse Voor ouderen (door eenige licht-geloovige Schrijvers) verleyt zijnde, tot verwonderinge wierden gebracht. Noch dese beschrijvinge is niet van hooren seggen, (ghelijckmen seydt) Neen, maer komt uyt selfs ondervindinge, verhalende wat wonderen dat God aen den Autheur selfs, als oock aen die gene die by hem waren, bewesen heeft. Want wie en sal sich niet op het hoogste verwonderen, wanneer hy leest, hoe dat een Mensch (daer het dickwils so haest mede gedaen is) door soo veel gevaer en tegenspoet, jae soodanige, waer in het hoopen, na eenige uytkomste, scheen te zijn als wanhoopen, door des Heeren genade is ter behouder plaets gebracht. Doch alsoo ick vertrouwe den Leeser meer lust te hebben na 't Verhael self, als langer van my met reden opgehouden te worden, wil daerom hier mede af-breeken, alleen dit noch seggende : Dat so den Leser in de stijl of maniere van seggen yets vint dat so niet en is, als de volmaecktheyt wel soude vereysschen, bidde daer in den Autheur te verschonen, want sijn Oog-wit in 't beschrijven van dese sijne Reys, is meer op waerheyt als op cierelijckheyt van seggen geweest.

Hier mede vaert wel.

S O N N E T.

Op de wonderlijcke Reyse van W. Y. Bontekoe.

N*Ieusgierig-volck*, dat stof soeckt tot verwonderingh,
Waer toe te rugh gesien, wat in voorleden Jaren
Uytheemschen is gebeurt, oft vreemts is weder-varen:
Ziet hier hoe *Bontekoe* beschrijft hoe zonderlingh

Dat Godt hem heeft bewaert, en in sijn hoede nam.
Toen 't scheen of 't Water haer al 't zamen zoud' vernielen.
Hoe wonderlijck, toen 't Schip met meer als hondert Zielen
Door 't vuur aen stucken sprong, hy 't ongeval ontquam.

Hoe dat hy met de Boot geberght wort. Hoe sy swerven.
Alleen op Godts genaê, en 's levens nootdruft derven.
Hoe Godts Almogentheydt de Visschen uyt de Zee

Doet springen in de Boot; en Vogels in haer handen.
Doet vliegen. Hoe dat sy by Moordenaren Landen,
En hoe na veel gevaer, hy komt op *Hoorens-Reê.*

A. B.

Op de beschrijvinge van de Reyse van W. Y. Bontekoe.

WAt voordeel geeftet aen 't Gemeen,
Dat yemant heeft veel ramps geleên,
Dat hy door allerley gevaer
Heeft lang gesuckelt hier en daer.
En wonderlijck door Godts bestier
Geredt uyt Water, Moordt en Vyer;
De doodt ontworstelt voor een tijdt,
En noch in rust sijn Iaren slijt:
Soo niet de Pen, tot meerder nut,
Noch van de Druck-konst onder-stut.
Dit aen de Werelt bracht in 't licht;
't Welck yder met vermaecken sticht:
Waer uyt oock de nakomelingh
Mach weten sulck een wonder-dingh;
En leeren dat des Heeren Handt
Is krachtig boven 't aerdsch verstandt.

I. W. P.

Ver-

Verhael: van de Avontuerlijke Reyse/ van WILLEM YSBRANTSZ. BONTEKOE, van Hoorn.

IN 't Jaer ons Heeren 1618. den 28 December/ ben ick Willem Ysbrantsz. Bontekoe, van Hoorn, Texel uytgevaren/ voor Schipper/ met het Schip genaemt Nieuw-Hoorn, ghemant met 206 Eters/ groot ontrent 550 Lasten/ met een Oosten windt. 1618. December.

Den 29 dito/ zijn wy de Hoofden gepasseert.

Den 30 dito/ 's avondts Poort-landt gesien/ de Windt noch al Oostelijck. Den 31 dito/ Pleymuyen gepasseert.

Den eersten Januarij/ 1619. passeerden wy Engelandts-End, de wint noch als vooren/ stelden onse cours Zuyt-West ten Zuyden in Zee. 1619. Januarij.

Den 2 dito/ liep de wint Z. O. stelden onse cours Z. Z. W. met stijve koelte.

Den 3 dito/ liep de wint Zuyden/ met stijve koelte/ liepen West Z. W. aen.

Den 4 dito/ liep de windt Z. W. met een aen-nemende harde windt/ soo dat wy de Marszeylen moesten in-nemen. 's Nachts begon het soo stijf te waeyen/ dat wy de Fock in-namen/ en liepen al Westwaerts over/ met een zeyl.

Den 5 dito/ 's nachts/ kreghen wy drie worpen waters in/ dat het bovenste Boevenet/ bykans half vol waters was; waer door het Volck begon te roepen: Wy sincken/ wy sincken/ de Boegh-poorten zijn op. Ick dat hoorende/ liep met der haest na vooren in 't Galioen/ ende bevont dat de Boegh-poorten noch toe waren; riep derhalven: Wy hebben geen noot; en sey/ knap-handigh een Man nae d'Orck/ en besiet of 'er geen water in 't ruym is/ 't welck datelijck geschiede; doch bevonden gheen water in 't ruym/ stelden daerom datelijck ordre om het water uyt te balien/ met leeren Emmers: Maer het volck haer kisten/ door 't rumoer van 't water/ schobbelden en dreven heen en weder/ dat men qualijck schrap konde komen om te balien/ waren derhalven genootsaeckt de kisten/ met Koevoeten/ in stucken te smijten/ kreghen als doen ruymte om te balien/ en raeckten daer door/ met Godts hulpe/ het Water quijt/ dreven doen sonder zeylen/ doch het Schip slingerde soo gheweldigh/ dat wy gnootsaeckt waren/ het zeyl weder by te setten/ om 't slingeren van 't Schip wat te stutten/ leyden 't al West-waert over; het weer was heel onstuymigh/ met reghen/ dat het scheen dat de Lucht en de Zee aen malkanderen vast/ ende de gantsche Zee brandende was.

Den 6. 7 en 8 dito/ wast noch al quaet weder/ vermenght met regen/ sagen dien dagh een groote menichte Meeuwen/ daer door ons vermoeden was/ dat wy by het eylant Brasijl waren/ so der sulcken eylant is/ doch sagen het niet/ half den dien selfden dag om/ en leyden de steven O. waert over/ de wint was ontrent W. Z. W. al met onstuymig weder/ en also de storm langh geduert hadde/ en noch niet op en hiel/ so is eyndelijck/ door 't geweldig slingeren van 't schip/ en door 't recken van onse groote Wand (alhoewel wy het tot 2 plaetsen geswight hadden) onse groote mast gebroken/ ontrent 5 vadem boven het Boevenet/ door dese breuck of krack/ vreesden wy/ dat wy de mast geheel souden verloren hebben/ resolveerden daerom onse groote steng door te schieten/ om/ waert mogelijck/ de mast noch staende te houden/ terwijl onse Reyse daer aen gelegen was/ want indien de mast over boort

 geraeckt

1619. geraeckt hadde/souden genootsaeckt geweest hebben/weder na 't Vaderlant te loo-
Januarij. pen kregen met groote moeyten en ongelegentheyt/de steng door/ en lieten het on-
derste end van de Steng door 't bovenste Boevenet schieten/ en woelden de Steng
alsso tegen de Mast aen / waer door hy (tot onser aller blyschap) als doe vast stont.
Dese storm duerde tot den 19 dito toe/ leyden 't dan Westwaert / dan Zuydwaert
over/ na dat de wint schevielde.

Den 20 dito/wordden het mooy stil weder/ en terwijse wy in stilte dreven/woelden wy onse Mast wel vast / en talieden onsen groote Wandt stijf aen / en haelden het groote Marszeyl uyt de Mars/met de Marsse Ree/en stelden dat in de plaets van ons groot Zeyl/ en setten de bramsteng op/ in plaets van onse groote Stengh / en voerden het Bram-zeyl daer aen/so dat wy doen alle dingh weder klaer maeckten om te zeylen / en onse Reys te vervorderen / stelden onse koers nae de Canarische Eylanden/ Z. Z. W. aen/ hadden de wint ontrent Z. O. met mooy weer/ raeckten door de bequaemheyt van 't weer te met weder op onse stel.

Den 21 dito/ sagen wy (achter uyt) een Zeyl/dat sijn best deed (so wy merckten) om by ons te komen/ worpen het op de ly/en wachten hem in. By ons komende/ wast een Oost-indisch-vaerder/ die den 29 December 1618. uyt Zeelant was ghe-zeylt/ daeghs na dat wy uyt Texel liepen: Sy waren heel kant / en haperde niet/ hadden door de storm geen schade geleden. Het Schip was genaemt / Nieuw-Zee-lant, des Schippers naem was Pieter Tijsz. van Amsterdam, hadden doen goede Compagny aen malkander / wy zeylden naesten by soo hard' als hy / al schoon 't ons aen de Zeylen haperde/ als verhaelt/ de koers was als voren.

Den 23 dito/ sagen wy noch een Zeyl aen stuer-boort uyt / liepen daer nae toe/ en vernamen dattet het Schip Enckhuysen was / dat met ons was uytgeloopen / mede gedestineert om na Oost-Indien te gaen/de Schipper was genaemt Jan Jansz van Enckhuysen, waren als doen met ons drie schepen in Compagnie/voeren mal-kander aen boort te gasten/ vertelden yder sijn wedervaren / hielden de koers noch al na de Canarische Eylanden die wy in 't gesicht kregen en passeerden/ hadden de wint Z. O. met mooy weer/ voerden onse Marszeyls in top/sochten het Eylandt St. Anthoni aen te treffen / om ververschinge te bekomen/ doch konden het niet in 't gesicht krijgen / door de groote mist en regen / stelden derhalven om de sekerheydt onse koers na het Eylant Ilje de May ,of Ilje Del Foege toe. Daer ontrent gekomen zijnde / wiert het stilletjes met varaibele winden / en moesten laveren eer wy daer aen quamen/ raeckten doe van onse twee mackers af/also sy aen Ilje de May en wy aen Ilje Del Foege raeckten / welcke Eylanden niet verre van malkanderen leg-gen. By het Eylandt komende / konden geen Ancker-gront vinden/ liepen dicht onder 't lant in de Clamte / wy hadden ettelijcke kleyne Masten en Spieren uyt Hollant mede genomen/ haelden die voor den dag / voerden die achter tot de Poort uyt/en haeldense in 't Schip/ een Spier van 14 Palm/ saeghden wy midden door/ maeckten daer twee wangen af/ leyden die (neven noch twee ander wangen) op onse Mast/ 't welck onse Mast soo sterck maeckten als hy te voren geweest had-de/ ondertusschen sonden wy onse sloep na lant/om te Visschen/dicht onder 't lant komende/ quamen de Spaenjaerts met geladen musquetten op strant/ en schoten nae onse sloep toe / te kennen gevende / dat sy ons volck niet aen lant begeerden te hebben/quamen alsoo met de Sloep wederom aen boort/ mede-brengende weynig vis/ die sy noch gevangen hadden/ waren ondertusschen noch al besig met woelen en wangen van onse Mast / die Mast klaer zijnde / setten onse stengh daer weder op / en kreghen alle dingh weder klaer ende kant / daer over wy al-te-samen seer ver-

verblijt waren / want onſe maſt ſtont weder ſoo fraey dat het een luſt was. Hy was by na ſoo dick als een Pilaer van een Kerck / raeckten dien avondt wederom uyt de Calmte van 't voorſchreven Eylandt / ſtelden onſe koers / om de Linie Equinoctiael te paſſeeren. 1619. May.

't Gebeurde terwijl wy onder dit Eylandt lagen / dat ſulcken ſtof van 't Landt quam / even gelijck oft as van 't vyer gheweeſt ware / en ſtoof ſoo dicht en dick aen 't wand van 't ſchip / dat het wand ſo wit was / of het met witte as beſtoven was. 's Ander daeghs ſmorgens doen de Kock vro-koſt hadde geſchaft / ſagen wy twee zeylen in ly achter uyt / lieten onſe Marſzeylen loopen en hielden daer na toe / daer by komende / waren 't onſe twee Mackers / te weten / 't Schip Nieu-Zeelant, en het ſchip Nieu-Enckhuyſen, die by de Eylanden Ilje de May, en Ilje Del Foege, by nacht van ons geraeckt waren / waren ſeer verblijt / voeren malkander aen boort / vertelden malkander ons wedervaren. Sy verhaelden ons dat ſy aen landt hadden gheweeſt / op Ilje de May, om te ververſſen / doch hadden niet konnen bekomen / en hadden 2 man verlooren die van de Spanjaerts doot geſlagen waren / waer van de eene van Hoorn was / genaemt Yſ brant Dirckſz, hadden een Z.O. wint / hielden noch al koers na de Linie Equinoctiael. Onder de Linie komende / wert het ſtil / hadden ſomtijts oock harde travaden / met regen en wint / hadden de wint altemet uyt alle hoegen / ſo dat wy drie weken t'ſoeck brachten / eer wy de Linie Equinoctiael konden paſſeeren. Het was by nacht al-te-met of de gantſche zee vyer was / ſo pruyſten de zee / en ſchenen voncken vyers te zijn / die voor van den Boeg van 't Schip af ſtoten / en by daeg hielt het op / waren over dat (meer als ghemeen) vyeren des Zees / al-te-ſamen ſeer verwondert / ſtelden onſe koers om boven de Abriolhos te zeylen / hadden een Z. O. wint / by de Abriolhos komende / ſtilde de wint / vreeſden derhalven wy daer niet boven ſoude mogen / doch temet naderende / ruymde de wint hant over hant / liepen evenwel daer ſo dicht by langs / dat wy de uyterſte Eylanden ſagen / raeckten alſo (met Godts hulpe) daer boven / waren daer over al-te-ſamen ſeer verblijt / want hadden wy 't moeten wenden / ſoude een lange reys ghevallen hebben / met een perijckel om veel ſieck volck te krijgen. Wy gaven het volck dien dagh dubbelt rantſoen van eten / en aen yder Bacx-volck een flap-kan ſpaenſche wijn / ſette doe onſe koers na de Eylanden van Triſtan de conde. En na dat wy etlijcke dagen gezeylt hadden kregen wy de hooghte van de ſelfde Eylanden / doch en ſagenſe niet / kregen een N.W. wint / liepen doe Ooſtelijck aen / om de Caep de Boneſperanſe aen te doen. En na dat wy een tijt lang die coers hadden gehouwen / ſagen wy ſwart geſprenckelde Mieuwen / vingender al-te-met met houtjes / die wy met een velletje van een reuſel overtogen / met haecken daer aen / en haeldenſe in 't Schip tot tijt-kortinge.

Het ſien van deſe voorſz. Mieuwen / is een teycken dat men de Caep de Boneſperanſe is nakende / want ſy volghden ons tot de Caep toe. Maer dit is een onfeylbaer teycken om de Caep te ſien / of om te weten dat ghy daer ontrent zijt / te weten: als ghy met de peylinge van 't Compas bevint dat het Compas recht Zuyen en Noorden houd / ſiet dan uyt na Lant. Wy dit proevende / ſagen het lant / te weten de Caep de Boneſperanſe; doch wayden ſo ſtijf uytten weſten / dat wy met gevolde Fock liepen / dorſten het lant niet aendoen / vergaderden derhalven de Scheepſraet / en reſolveerden / dat wy de Caep verby ſouden zeylen / door dien dat wy al-temael noch gheſont Volck hadden / en gheen water ghebreck / lieten daerom deurſtaen en voort-loopen. Dit was in 't laetſte van May / weſende vijf maenden nae dat wy uyt Hollant zeylden.

1619. Wy hielden onse cours ontrent by de Wal langhs tot het lant van Terre de Natal toe. Daer verby zeylende / was 't heel moy weer / voeren malkander aen boort en maeckten goet chier. En alsoo het Schip Enckhuysen gedestineert was / om nae de kust van Cormandel te gaen / begeerden ons te verlaten / en een ander coers te stellen / om binnen het Eylant S. Lourentius oft anders genaemt Madagascar, door te loopen / ende voort na de Mayjottes, om aldaer te ververschen / namen affscheyt / malkander behouden reys wenschende / wy en het Schip Nieu-Zeelant, stelden on se coers / om buyten St. Lourentius om te loopen / en terwijl wy met 't Schip Nieu-Zeelant in Compagnie zeylden / quamen malkander al-te-met aen boort / en voerden nacht om nacht het vyer / doch kreghen achter-nae differentie / om de coers te stellen / konden niet accordeeren / ja liep soo verd' dat wy van malkander af-scheyden / en liepen elck die cours die hem best docht: Nieu-Zeelant liep 2 streken Zuydelijcker als wy / sy hadden op die tijdt al veel sieck Volck.

Na dat wy een lange tijt gezeylt hadden / sint wy van een gescheyden / hebbende de hooghte van 23 graden / bezuyden de Linie Æquinoctiael, kregen alle dagen veel siecken / uyt welcke oorsaeck de Officiers (uyt last van 't gemeene Volck) in de Kajuyt quamen / versoeckende dat wy na het Eylant Madagascar souden loopen om te ververschen / waren bevreest dat al 't Volck noch sieck soude worden / want daer lagender ontrent 40 in de Kooy / en veel andere van 't Volck klaeghden / van niet wel te pas te zijn / besloten daerom / met de gantsche scheeps-raet / dragent te houden na het Eylant Madagascar toe / na een Bay genaemt S. Losie. By 't lant komende konden geen plaetse bekemen / om 't Schip te bergen / setten onse boot uyt / en ick ben met de boot wel gemant na 't Lant gevaren / het Schip hielt af en aen by 't Landt: met de boot by 't lant komende / storte de Zee soo teghen 't lant / datter gheen kans was aen te komen / sagen ettelijcke Persoonen op strant komen / en een van onse maets sprongh over boort en quam by 't Volck op Landt / maer hy kond' haer niet verstaen / sy wesen met de handen neerwaert aen / als of sy segghen wilden / dat daer wel plaets was om aen te komen. Sy lieden en hadden geen ververschinge by haer / dat wy sien konden / moesten derhalven vruchteloos wederom na boort toe. Als wy nu sonder ververschinge aen boort quamen / hoewel het ons al-te-samen heel moeyelijck was / so waren de siecken daer in boven maten bedroeft / resolveerden weder Zee te kiesen / en liepen om de Zuyd' / tot de hooghte van 29 graden / en wenden 't doe weder over / en liepen O. ten Z. aen / tot dat wy ons vonden op 17 graden Z. breete van de Æquinoctiael. Doe versocht het volck wederom / om het Lant aen te doen / om te sien of wy geen ververschingh konden bekomen / 't welck wy goet vonden / want wy saghen datter alle daghen noch meer in vielen van ons volck en eenige storven / resolveerden daerom het Eylant Mauritius of het Eylant de Maskarinas aen te doen / en stelden de coers tusschen beyden in / want dese Eylanden leggen niet verd' van malkander / quamen alsoo op 't O. eynde van 't Eylant de Maskarinas te Landt / liepen dicht by de hoeck om / by de Wal langhs / vonden 40 vadem diepte / dicht aen 't Lant lieten 't Ancker vallen / doch was een onbequame plaets / om 't Schip te legghen / door dien het soo dicht aen 't Landt was: daer legghende / quamen de siecken uyt hare kooyen kruyppen / en wouden gaern aen Landt wesen / maer alsoo de Zee vry wat aenliep / waren wy schroomachtigh / met de siecken aen Lant te varen / stuerden de boot naer landt / om te sien hoe of 't daer gestelt was / quamen aen Lant / en vonden hoop-werck van Landt Schilt-padden / quamen wederom scheep / en de siecken stonden al aen / dat men haer aen lant soude brengen / want sy de lucht in de neus hadden / seggende: Waren

wy

wy aen lant/wy waren half gesont/maer de Koopman Heyn-Rol wilde 't in geenderleye maniere consenteren/ gaf voor reden/dat het daer schor was/ dat wy licht mochten van 't lant af drijven/ en van als ons volck versteken worden / doch het volck hielt al aen/ en baden my by na met gevouwen handen/of ick haer aen lant wilde brengen/so dat sy my eyndelijck vermurwden/dat ick het consenteerde/ging by de Koopman Heyn-Rol, en vraegde of hy het wilde toestaen/ gaf voor antwoort neen/ in geender manieren. Doe seyde ick tegen hem/ soo neem ick 't over my/ ick salse aen lant brengen. Liep boven by 't volck en seyde: Kom/ t'sa mannen/ helpt malkanderen in de boot/ick sal u aen lant brengen. Doen holpen de maets die siecken in de boot/ick liet haer een zeyl geven/om een Tent af te maken/ oock Oly en Azijn / Potten om in te koken / nevens andere eetbare waren/ oock Kocks die de siecken souden waernemen en bekoken / en voer datelijck met haer aen lant. Aen lant wesende / kroopen sy by malkander in 't gras / en seyden / wy voelen alreets beterschap/ en so wy toe sagen / vonden in de Bomen groote meenigte van Duyven / van de blauwe Velt-vliegers / lieten haer met de handen grijpen / ende met stockjes en rieten doot-slaen / sonder dat sy het belul hadden wech te vliegen/ sloegender op dien dagh wel ontrent de twee hondert/ trocken daer mede te vier / aen 't sieden en aen 't braden voor die siecken / en oock voor de gesonden. Vonden oock menigte van lant Schilt-padden/ koocktense met pruymen van Damast / die wy uyt Hollant genoeg hadden mede gebrocht. Ick voer eyndelijck weder aen boort / latende de siecken (die ontrent veertig in 't getal waren) met de kocx aen lant blijven. Scheep komende / vonden goet (also het schip op een quade periculose plaets lag) dat ick met de gemande boot 's nachts van boort soude varen/en zeylen by de wal langs / om te besien of wy geen beter Ree (om het schip te leggen) konden bekomen/ 't welck ick dede / en zeylde met de boot by 't Lant langs / ende vont een fraeye Santbay om 't Schip in te leggen/ontrent vijf mijlen van de plaets daer 't schip lag/voeren in de bay aen lant/en bevonden dat aldaer een groot Binne-water was/ doch niet heel vers/ en ontstont hier uyt so wy oordeelen / om dat het boven dry schepen langte/ niet van de strand' was/ waer door 't soute zee-water door 't sant heen leckte/in 't binne-water/en maeckte dat also brack. 1619.

Voort op 't lant komende/vonden menigte van Gansen/Duyven/grauwe papegayen en ander gevogelte; oock meenigte van lant Schilt-padden / sagender wel 20 a 25 onder de schaduwe van een boom sitten/konder so veel van krijgen als wy begeerden. De Gansen waren so wijs niet/ datse op-vlogen / als wyse na liepen/ smetense met stocken doot/sonder datse op-vlogen. Daer waren oock eenige dodeersen/ die kleyne vleugels hadden/ maer konden niet vliegen/waren soo vet datse qualijck gaen konden/ want als sy liepen/ sleepte haer de neers langs de Aaerde.

Maer dat meest te verwonderen was/de papegayen en ander gevogelte/ als wy daer een of hadden/ en dat wat meulden/dat het kreet/ so quamen alle de anderen die daer ontrent waren/daer na toe of sy haer wilden ontsetten/ en lieten haer mede grijpen/kregen derhalven genoeg van dat goet/om te eten. Dit also gesien hebbende / keerden wederom met de Boot na 't schip / dat (als gesept) ontrent vijf mijlen daer van daen lag. Aen boort komende / vertelden hoe wy gevaren waren / hoe wy daer een goede reed' in een Sant-bay gevonden hadden/ en goede Anckergront/ om 't Schip in verseker theyt te leggen. Hier over waren sy al te te samen seer verblijt/ voeren met de Boot en bootschapten ons Volck die wy tegen 't schip over aen Lant hadden geset/ dat wy met het Schip verzeylen souden / vijf mijlen van daer/ en souden weder by haer komen/ die daer in wel te vreden waren.

1619. Aen boort komende/lichten onse Ancker op/en liepen daer na toe/en setten 't in
de voornoemde sant-bay/ op 35 vadem/ en vertuyden 't wel vast/ lieten doe al het
Volck meest aen lant loopen/ om te bosschaeren wat sy krijgen konden; stelden oock
ordre datter acht mannen met de Segen souden gaen visschen in het binne-water
(daer van verhaelt is) om te sien of sy voor 't Volck de Soodt souden konnen van-
gen. Sy togen te werck / en vingen schoone Visschen/ te weten Harder/ en ander
vis/ oock mede visschen van groote gelijck de Salmen / die delicaet en vet waren
Vonden mede vers water / zijnde een kleyn Reviertje dat van de Bergen quam
afloopen na de strand toe/ welck Reviertje aen beyde zijden heel cierlijck met kley-
ne Boomtjes bewassen was/ daer 't Water tusschen door liep so klaer als een kri-
stal/ brachten daerom al onse lege Leggers aen Lant en vuldense uyt dat Reviert-
je/ en lietense staen/ ter tijt toe wijse tegen ons vertreck souden Scheep halen / o
als 't ons goet dochte. Hier by dit water vonden wy oock een seker Bort/ daer i
met gehouwen of gesneden Letters geschreven stont/ dat de Commandeur Ariae
Maertsz Block, daer hadde geweest / met een Vloot van dertien Zeylen / hadde al
daer ettelijcke Sloepen verloren met eenige van sijn maets/ alsoo de Sloepen in'
landen stucken worden gesmeten/ waer door eenige Maets verdroncken.
Die tijt dat wy daer lagen/lieper de Zee noyt so sterck aen. Op dat voorsz. Ey
lant de Maskarinas en woont geen volck/ ons Volck liep meest het geheele Eylan
deur en deur/en Bosch-kaerden over al/ geneerden haer al met het Gevogelte e
visschen/ sy wisten de Vogelen so fray te braden/ aen houten speten en namen he
smeer uyt de Schilt-padden en bedroopten in't braden de Vogels daer mede/wae
door sy soo delicaet worden/ dat het een lust was om daer van te eten.
Vonden oock mede een afloopent Water/daer groote Aalen in waren. 't Volc
trocken haer Hemden uyt/ en hielden die so open in't afloopent water/ en vingen
se alsoo in haer Hemden/ waren heel lecker van smaeck.
Hier sagen wy oock een ding/daer in wy alle verwondert waren/ te weten/ ho
dat de Zee-schilt-padden 's morgens uytter Zee op strant quamen loopen / end
schraepten een kuyl in't sant/ en leyden hare Eyeren daer in/ in groot getal/ w
tot hondert/ ja twee hondert toe/ en schraepten het sant dan weder over de eyere
welcke Eyeren door de Son/ als die op de middagh en door den dag heet scheen
worden uyt-gebroeyt / datter jonge Schilt-padden uyt quamen / sagse met ver
wonderingh aen / want sy waren niet grooter als dat haer Schiltjes waren al
groote Neute-doppen.
Vonden daer oock eenige Segewaer / en Palmede Boomen / daer wy dranc
uyt tapten/ soo soet van smaeck als soet Way.
Sagen daer oock eenige Bocken loopen/maer door haer groote wildigheyt/ko
stender geen bekomen/als alleen eene/die so out was/dat sijn hoornen hem van d
wormen worden opge-eten/was onbequaem om van menschen ge-eten t'worden
En dewijl wy alle dagen daer dus doende waren/ quamen die geene die wy siec
aen 't Lant hadden geset (als verhaelt is) al-te-mael wederom by ons / gesont e
fris zijnde/ uytgenomen seven/ die noch sieck bleven leggen / die wy noch daer n
(doen wy klaer waren) met de Boot wederom t'scheep haelden.
Wy teerden het Schip van binnen en buyten / en setten de Poorten al-te-mae
op/ datter de lucht in en door soude wayen/ en besprengden het Schip oock tot et-
telijcke plaetsen met Asijn / alles om een goede gesonde lucht in't schip te krijgen.
Wy hadden tot ons gerijf een Sonne-wijser aen Lant geordineert/daer aen wy
altijt konden sien/hoe laet dat het op den dagh was. En na dien wy alle dagen het

gevogelte

gevogelte ſo na liepen: waren ſy eyndelijck ſoo ſchichtigh en ſchuw' van ons/ dat 1619.
ſy wech vlogen als wy haer ontrent quamen/waer door dat het gebeurde/dat onſe Opper-ſtierman Jan Piet van Hoorn, met een Vogel-roer aen Lant ging / om noch ettelijcke Ganſen en andere Vogels te ſchieten/ en na veel of eenige ſchoten borſt in 't ſchieten/ de loop uyt de laed van 't Roer/dat de broeck-ſchroef/recht boven ſijn oogh / in 't hooft ſprong/ waer door hy ſijn oogh verloor.

Eyndelijck maeckten wy ons Schip weder klaer om te vertrecken/ſloegen onſe Zeylen weder aen/ haelden onſe Water t'ſcheep / ſtuerden een Trommel-ſlager aen 't Landt/die ſloegh en riep 't Volck al-te-mael by malkander/ namen ontrent hondert Schilt-padden mede in de Boot/ die ſy t'ſcheep brochten. Hadden ons van alles wel verſien / van Schilt-padden / ghevogelte / gedrooghde Vis / die het Volck gevangen en gedrooght hadden. Wy inde Cajuyt hadden een heel Vat vol Ganſen in-gelept met Azijn/ half gaer gekoockt weſende / hadden oock mede een goe parthy Vis in-geleydt met Azijn/ om goet te blijven.

En na dat wy aldaer 21 dagen hadden gelegen/en gereet waren/ zijn wy t'zeyl gegaen/ ſtacken by de wint over/ hoopten het Eylant Mauritius te bezeylen/ maer quamen te laeg/ konden het van beneden moy ſien/ doch niet aenkomen. Want al ſchoon wy aen het Eylant Maſkarinas ſoo lang gelegen hadden/ en van alles wat op het Eylant was/ genoeg bekomen hadden/ ſo waren evenwel ons volck noch al-te-mael niet geſont geworden / want daer warender vele die noch klaeghden.

Dit gaf de Officiers oorſake/om uyt de naem van 't volck in de Cajuyt te komen/ en te vragen/of het niet geraetſaem was/dat wy noch een ander verварſch-plaets

1619. souden aendoen / dewijl het Volck noch niet al-te-saem gesont was / en wy noch lang om de zuyd mosten lopen / al eer wy in de travade winden souden komen / om also onse reys na Batavia of Bantem te vervorderen / dat het ons konde ontschieten / en het volck wederom invallen. Waer op wy na lange deliberatie met de Scheeps-raet goet vonden / dragent te houden na het Eylant S. Maria, leggende dicht aen 't Landt van Madagascar, recht voor de groote Bay van Antongiel, steldender onse coers na toe / kregent in 't gesicht / en liepen boven 't West-eynd' van 't Eylandt om / op 6. 7. a 8 vadem waters / mochten de gront soo klaer sien als den dag / liepen aen de binne-kant van 't Eylant / en setten 't op 12. a 13 Vadem goede gront.

Novem.

De inwoonders van 't Lant ons siende / zijn datelijck met een Prauwtjen (zijnde een Schuytjen uyt een Boom gehouwen) aen ons boort gekomen / en brochten eenige Appelen / Lemoenen / wat Rijs / en Hoenderen met haer / bewesen ons dat sy sulck goet meer aen Lant hadden / brachten die tot een monster. Bewesen ons door kennelijcke tekenen met de mont / dat sy oock noch Koeyen / Schapen / Kalveren / Hoenderen en ander goet hadden / riepen boe / bee / koekeloe loe / dat waren Koeyen / Schapen / en Hoenderen. Wy sagen dit Volck met verwondering aen / wy gaven haer Wijn te drincken / uyt een silvere Schael / sy waren soo wijs niet dat sy daer te degen uyt konden drincken / maer staken het hooft of 't aengesicht in de Schael / en dronken ghelijck de Beesten uyt een emmer drincken ; En doen sy de Wijn in 't lijf hadden / tierden sy haer of sy geck waren.

Dit Volck was gantsch naeckt / uytgeseydt dat sy een kleetjen om de midde hadden / voor de schaemelheydt / waren geelachtigh-swart van coleur.

Wy voeren alle daghen aen Landt / en ruylden Kalveren / Schapen / Rijs / en Melck / voor Bellen / Lepels / geel-hechte-messen en Kralen.

De Melck brachten sy te Merckt in bladeren / die in malkanderen gevlochten waren / van fatsoen als Buysse-koolen. Aen boort komende / sneden wy de bladen stucken / en so quam de Melck daer uyt loopen. Ruylden oock appelen en lemoenen / doch weynig. Resolveerden derhalven met het Schip een mijl 2 a 3 te verzeylen / lichten ons ancker en zeylden op een ander plaets. Aen Lant komende / vonden daer oock weynig appelen; hier waren oock water-lemoenen en Spaens speck. Wy vonden goet dat ick met de gemande Boot / soude overvaren / aen 't Lant van Madagaskar om met wat koopmanschap te besien / of ick aldaer niet een party Appelen en Lemoenen konde bekomen / 't welck ick dede / en voer over / quamen voor een Revier / die wy wel een mijl of anderhalf oproeyden / souden hem verder opgeroeyt hebben / maer de boomen die aen beyde sijden vande Revier stonden / hingen so na malkander toe / ja tegen malkander aen (so nau worden 't Vaer-water van de Revier op 't laest) dat wy eyndelijck te rug mosten keeren / vernamen gantsch geen Volck noch vruchten / moesten alsoo vruchteloos wederom; sliepen een nacht op 't lant / quamen (na dat wy drie dagen uyt geweest hadden) weder behouden aen 't Schip. Voeren des anderen daegs weder aen 't Eylant / daer 't Schip onder lagh / kregen doen noch een deel Lemoenen / Appelen / Melck / Rijs en Bannanessen / al ons volck worden in die tijt dat wy daer lagen / weder so fris en gesont / of wy eerst uyt Hollant gezeylt waren. Wy namen veeltijts als wy aen lant voeren een Speelman mede / die op de Fiool speelde / waer in 't volck van 't lant haer seer verwonderde / ja waren daer so nieu toe / dat sy niet en wisten hoe sy 't hadden / gingen daer rontom sitten en staen / knipten op de duymen / dansten en sprongen / en waren verheugt en vrolijck. Wy en konden aen haer geen teycken van kennisse Gods of Gods-dienst bespeuren / maer hadde aen sommige plaetsen buytens huys

Ossen

1619.

Þssen hoofden op staken op gerecht daer voor sy (so wy bemercken konden) neder ielen en aenbaden/schenen heel vreemt te wesen en sonder gevoel van den waren God. Den 9 dag dat wy daer gelegen hadden/'tvolk als geseyt fris en gesont wende/ kreegden wy ons schip op sy/ so veel als wy konden/ en maeckten 't onder choon/met verkene en schrobben/en gingen t'zeyl/liepen om de Z.tot op de hooge van 33 gr. wenden als doen weder O. waert over/en stelden onse koers doen na le Straet van Sunda toe / en gekomen zijnde op de hoogte van vijf en een half gr. ijnde de hooghte van de voorsz Straet van Sunda, wesende den 19. dagh van Noember 1619. so is door 't pompen van Brandewijn / de brant in de Brandewijn ekomen / want de Botteliers-maet / ging na ouder gewoonte/ met sijn vaetjen s achter-middaegs in 't ruy/ men soude dat vol pompen/om also 's ander-daegs s morgens aen de gasten/ yder een half mutsjen/uyt te deelen. Hy nam een keers nede / stack de steker in de boom van een vat dat een laegh hooger lagh / als het at daer hy uyt pompte. Sijn vaetje vol ghepompt hebbende / soude hy de steker aer de keers op stond' uyt halen / en also hy die wat vast hadde gesteecken / haelt yser met een forte uyt/ daer was een dief aen de keers / die vilder doe af / en viel uyst in de spons van 't vat/ daer hy uyt ghepompt hadde. Hier door ontfingh de Brande-wijn/en vloog terstont op / tot het vat uyt/de booms borsten uyt het vat/ n de brandende Brandewijn liep beneden in het Schip / daer smits-koolen lahen/ stracks wordender geroepen: brandt: brandt! Jck lagh doen ter tijt op het

Het Schip raeckt in brandt.

Goevenet en keeck door de tralien : dat gerucht hoorende / liep datelijck beneden n het ruym / daer komende / sagh gheen brandt / vraeghde waer is de brandt /

Schip-

1619. Schipper sie daer/ in dat vat/ ick stack mijn arm in 't vat/en konde gheen brand
voelen.

Novemb. De Botteliers maet / daer de brant deur quam / was van Hoorn, en was ge-
naemt Keelemeyn, hy hadde twee bitten met water by hem gehat / die had hy de
op gegooten/ waer door 't scheen dat de brant uyt was / doch ick riep om water /
van boven/ 't welck datelijck quam/met leeren-emmers/en goot soo lang dat wy
geen meer gewach van brant sagen/ gingen uyt het ruym/maer omtrent een hal
uur daer na/ begonnen sy weder te roepen/ brant! brant! waer door wy al-te-sa
men seer verbaest waren/ trocken na 't ruym/en sagen dat de brandt van onderen
opwaerts sloegh/want de vaten stonden dry en vier hoog/en de brant was door d
Brandewijn beneden in de smits kolen geraeckt/ trocken wederom te werck me
leeren-Emmers/en gooten soo veel water/dat het te verwonderen was. Maer a
weder een nieuwe swarigheyt/ want door 't water gieten in de Smits kolen/ga
sulcken stinckende swaveligen roock op / dat men smooren en sticken wilde in he
ruym van bangigheyt. Ick was meest in 't ruym om ordre te stellen / en liet alte
met ander volck in 't ruym komen tot verversching. Ick vermoede datter al vee
in 't ruym versticke bleven leggen/ die de luycken niet hebben konnen vinden / ic
self was menigmael het soecken schier bijster / ging met mijn hooft altemet op d
vaten leggen om adem te scheppen/het aengesicht nae 't luyck toe keerende/ liepe
eyndelijck uyt/ging altemet by de Koopman Heyn-Rol, en seyde: maet het is be
dat wy het kruyt overboord smijten/ maer de Koopman Heyn-Rol, en konde hie
toe niet resolveren/ gaf voor antwoort/ smijten wy 't kruyt over boort/ wy moch
ten de brant uyt krijgen/ en komen daer na in 't gevecht tegen onse Vyant/ en al
wy dan(geen kruyt hebbende)genomē wierden/hoe souden wy 't verantwoorder

De brandt en wilde niet slissen / en niemandt konde in 't ruym schier langhe
harden / door den stinckenden roock (als verhaelt is) wy hielden achter na gate
in den Overloop / en gooten gheweldigh met water daer door / en door de Luyc
ken/ mochte even-wel niet helpen. Onse groote Boot/hadden wy wel dry weke
te vooren uyt-gheset/ en sleepten hem achter aen / en de Sloep die voor op 't Boe
venet stondt/ was oock uyt-gheset/ om dat hy ons in de weegh stont/om 't wate
te mannen ; En alsoo daer groote verbaestheyt in 't Schip was/gelijck men we
dencken mach (want het vyer en het water was voor oogen en geen ontset / va
yemandt op Aerden/ door dien wy alleen waren/ sonder eenigh Landt/ Schip/ c
Schepen te sien) so liepender veel van 't Volck / te met over boort / en kropen te
sluyp met het hooft onder de rusten/ op dat men haer niet sien soude/ en lieten hae
dan in 't water vallen/ en swommen alsoo aen de Schuyt en Boot/klommende
in/en verburghen haer onder de Doften en Plechten/tot'er tijt toe dat haer doch
te dat sy Volcks genoeg in hadden.

De Koopman met 96 maets vluchten met schuyt en boot van het Schip.

Heyn-Rol, de Koopman quam by gheval in de Galdery / was verwondert dat
ter soo veel Volck in de Boot en Schuyt was/ het Volck riepen Heyn-Rol toe/ e
seyden dat sy wilden af-steken/ en so hy mee wilde / so mochte hy hem by de Val
reep neder laten / Heyn-Rol, liet hem over-reden/ en klom by de val-reep neer / e
quam alsoo by haer in de Boot. Heyn-Rol die seyde Mannen laet ons wachten to
dat de Schipper komt/ maer hy en hadde daer geen commandement / want doe
sy Heyn-Rol hadden/ sneden sy de touwen sticken en roeyden van 't Schip af.

Ende alsoo ick doende was met het Volck met ordre te stellen / om de brandt
waer 't mogelijck te uyten/ quamen andere van 't Volck/by my geloopen/en sey
den met groote verbaestheydt: Och! lieve Schipper / wat raedt / wat sullen w
doen

oen ? De Schuyt en boot zijn van 't Schip en roepen wegh/ick seyde tegen haer/ 1619.
s de Schuyt en Boot wech/ soo zijnse op sulcken conditie wegh ghevaren / datse
iet weer sullen komen. Doen liep ick metter haest na boven toe / en sagh dat sy
vegh roepden / de Zeylen van 't Schip laghen doen ter tydt op de Mast / het
Groot-zeyl was op-gegijt / ick riep teghen het Volck knaphandigh / hael de Zey=
n om / wy sullen sien of wijse konnen bezeylen / en stroopense onder de Kiel deur /
at haer dit en dat haelt. Wy setten de zeylen schrap en zeylden daer nae toe.
By haer komende / roepden sy ontrent dry Schepen langte voor 't Schip over /
vant sy wilden by ons niet wesen / maer roepden in de wint op / van 't Schip af.
Doen seyde ick: Mannen wy hebben (naest God) onse hulpe nu by ons / gelijck gy
et / een yegelijck steeck nu sijn handen uyt de mouw / om (so veel als gy kont) de
rant te uytten / en gaet datelijck na de Kruyt-kamer / en smijt het kruydt over
boort / dat ons de brant in 't kruyt niet en beloopt / 't welck ghedaen wierde. Ick
iet alle de Timmer-luyden stracks over-boort met Dop-gudsen / en Navegaers
n gaten in 't Schip te boren / zijnde van voornemen het Water een vadem an=
erhalf in 't Schip te laten loopen / om den brant alsoo van onderen te uyten / maer
onden niet door 't Schip komen / overmits datter so veel Yserwerck in de weegh Groote
vas. Somma / de benauthept die in 't Schip was / kan ick niet wel uytspreken / benaut=
gekerm en gekrijt was boven maten groot / vielen doen wederom dapper aen hept in het
water gieten / waer door het leeck dat de brant minderden / doch een weynig tijts Schip.
aer na / quam de brant in de Oly / doen was de moet gantsch verloren / want hoe
en meer water goot / hoe de brant scheen grooter te worden / soo vloog de brandt
door de Oly: Hier door ontstont sulcken gehuyl / gekerm en gekrijt in 't Schip /
at een mensche de hayren te bergē stonden / ja de bangighept en benauthept was
groot / dat het klamme sweet de menschen afliep / waren even-wel noch al besig
et water te gieten / en kruyt over boort te smijten tot het eynde toe / dat de brant
s in 't kruyt beliep / ontrent 60. half-vaten kruyt hadden wy over boort / doch
adden der noch wel ontrent 300. in / daer wy mede op-vlogen / met alle man / het Het Schip
chip sprong aen hondert duysent stucken / 119. persoonen waren wy noch in 't springt.
chip doe 't sprongh. Ick stonde / doen 't aenging / by de groote hals boven op 't
chip / en ontrent 63 Persoonen stonden recht voor de groote Mast / die 't water
ernamen / dit worden al te samen wegh-genomen en aen hutspot geslagen / dat
en niet en wist waer een stuck bleef / als oock van alle de andere.
En ick Willem Ysbrantsz Bontekoe, doe ter tijt Schipper / vloog mede in de lucht /
iste niet beter of ick most daer mede sterven / ick stack mijn handen en armen na
en Hemel / en riep: daer vaer ick heen / O Heer ! weest my arme sondaer genadig.
Meende daer mede mijn eynd te hebben; doch hadde evenwel in 't op-vliegen mijn
olle verstant / en bemerckte eē licht in mijn herte / dat noch met eenige vrolijkhept
ermengt was / soo 't scheen / en quam alsoo wederom neer in 't water / manck de
ucken en borden van 't Schip / dat heel aen stucken was. In 't Water leggende /
reeg ick sulcke nieuwe couragie / gelijck of ick een nieuw mensch hadde geweest /
e siende / so lag de groote mast aen mijn eene zijd' / en de Fockemast aen mijn an=
er zijd' / ick klom op de groote Mast / en gingh daer op leggen / en sag het werck
ns over / en zeyd': O God. Hoe is dit schoone Schip vergaen / ghelijck Sodoma
n Gomorra.
Hier dus legghende / sag gheen levendigh mensch / waer dat ick heen sagh ; en
rwijl ick hier dus lag in ghedachten / soo komter een Jongman by mijn zijd'
ybooren / en smeet met handen en met voeten / en hy geraeckte aen de knop van

de

1619. de steven (die weer was komen op drijven) seggende: Ick ben al klaer; doe keeck ic[k]
om en seyde: ô God leefter noch yemandt? dese Jongman was ghenaemt Har-
men van Kniphuysen, uyt de Eyder van daen. Ick sagh by dese Jonghman ee[n]
Spiertjen of Kleyn-mastjen drijven / en alsoo de groote Mast (daer ick op lagh)
vast om en wederom walterde / dat ick daer niet wel op blijven kon / seyde ick te-
gen hem: schuyft my dat spiertjen toe / ick salder op gaen leggen / en halen my al-
soo na u toe / soo sullen wy by malkanderen gaen sitten / 't welck hy dede en quam
alsoo by hem. Dat ick anders niet wel by hem soude gekomen hebben / quam om
dat ick in 't op-vliegen so geslagen was. Mijn Rugh was heel beschadigt / hadd[e]
oock twee gaten in 't Hooft / want het quam soo aen dat ick dochte; ô Heer! noc[h]
een beetje / so ben ick doodt; ja het scheen dat my hooren en sien verging. Wy sate[n]
hier by malkander / elck een Inneck-hout van de boeg in den arm hebbende / gin-
ghen staen en keken uyt na de Schuyt en boot / wordense eyndelijck gewaer / doc[h]
waren soo verd' henen dat wy qualijck sien konden / of de voor-steven of de ach-
ter-steven na ons toe lag. De Son was aen 't Water / om onder te gaen; seyde doe[n]
tegen mijn maet: Harmen, het schijnt dat onse hoop hier verloren is / want het i[s]
laet / de Son gaet onder / de Schuyt en Boot zijn so verd' dat men haer qualijk sie[n]
kan / 't Schip is stucken / en wy mogen 't hier (op 't wrack) niet lang harden / daer-
om laet ons God Almachtig bidden om een goede uytkomst. Wy deden so / en ba-
den Godt seer ernstelijck aen / om een goede uytkomste / het welcke wy kreghen
want als wy weder op sagen / soo was de Schuyt met de Boot dicht by ons / o[m]
't welcke wy seer verblijt waren / ick riep datelijk berg de Schipper / berg de Schip-
per. Sy dat hoorende / waren seer verblijt / en riepen: De Schipper leeft noch
de Schipper leeft noch / en roeyde daer op dichte by 't wrack / en bleven daer so leg-
gen met Schuyt en Boot / dorsten niet by ons komen / vermits sy vreesden / dat e[en]
stuck van 't wrack door de Schuyt of Boot soude stooten. De jongman / Harme[n]
van Kniphuysen, was noch so moedig / dat hy hem van 't wrack af begaf / en swo[m]
aen de Boot. Hy hadde weynig letsel gekregen van 't op-vliegen / maer ick riep
wilt ghy my hebben / soo moet ghy my halen / want ick ben soo gheslagen / dat ic[k]
niet swemmen kan. Doen sprong de Trompetter uyt de Boot over-boordt me[t]
een loodlijn (die sy noch hadden) en brocht my het end' / ick maeckte die om mij[n]
middel vast / en sy haelden my na de Boot toe / en quam also (de Heere zy gelooft)
in de Boot. In de Boot wesende / quam achter by Heyn-Rol, Willem van Galen
en de Onder-stierman / genaemt Meyndert Krijnsz van Hoorn, die seer verwonder[t]
waren / dat ick noch in 't leven was. Ick hadde in de boot achter een roefjen late[n]
maken / daer wel een paer man mocht / dwars over de Boot / daer kroop ick in
en dochte: ick macht wat overleggen / want ick giste niet lange te sullen leven / doo[r]
den slag aen mijn rug / ende twee gaten in mijn Hooft; Doch seyde even-wel tege[n]
Heyn-Rol, ende anderen / blijft te nacht by 't Wrack / wy sullen morgen alst dag is
wel eenige victualie bergen / en mogelijck noch wel een Compas vinden / om he[t]
Lant te vinden / want daer was in de Schuyt en boot noch Compas / noch Kaert
noch boogh / noch geen of weynig eten en geen drincken / met sulcken hastigheyd
waren sy van 't Schip gevaren; seyden oock dat de Opper-stier-man / Jan Piet va[n]
Hoorn, de Compassen uyt het nacht-huys hadde ghenomen / 't scheen dat hy e[r]
vreesde / datse 't Schip souden verlaten / 't welck even-wel noch geschiede. Nu ter
wijl ick alhier in dat gat / of roefje lag / so liet de Koopman het volck de riemen u[yt]
leggen / en stelden 't volck aen 't roepen / gelijck of hy / alst dag was / lant meende t[e]
hebben; maer als 't dagh worde / waren wy van 't Wrack versteken / en oock med[e]

Bergen de Schipper met noch een.

Roepen van het Wrack.

va[n]

an 't Lant; waren heel miſmoedig; quamen en keken achter in 't gat daer ik lag/ 1619.
f ick noch leef de; en ſiende dat ick noch leef de/ ſpraken/ och lieve Schipper/ wat
ullen wy doen/ wy zijn van 't Wrack verſteken / en wy ſien geen Landt/ hebben Novemb.
een noch drinken/ noch Boog/ noch Kaert/ noch Compas/ wat raet gaet ons aen?
Daer op ick ſeyde: Mannen mien moeſt my gehoort hebben / als ick giſter avont
eyde: dat gy te nacht by 't wrack ſout blijven / dat wy wel victualie ſouden krij-
hen/ want het vlees en ſpeck/ en kaes/ dreef my om de beenen dat ick'er qualijck
oor konde komen. Sy ſeyden lieve Schipper komt daer uyt / ick ſey / ick ben ſoo
m/ dat ick my qualijck kan reppen/ wil gy my hier uyt hebben/ ſoo moet gy my
elpen. Doe quamen ſy en holpen my daer uyt/ en ick ging ſitten/ keeck het volck
der/ en ſy roeyden. Ick vraeghde datelijck: mannen/ wat eten hebt gy in de boot?
n ſy brochten omtrent 7. a 8. pont broot uyt/ met alle man/ wy hadden twee leghe
aetjes/ daer leyden wy dat broot in. Ick ſeyde vorder: mannen/ leg de riemen in/ Maken
et moet anders komen/ want gy ſult loof worden/ en wy hebben geen eten te ge- Zeylen
en/ leg in de riemen. Doen ſeyden ſy: Wat ſullen wy dan doen? maer ſeyd ick / van haer
eckt uwe hemden uyt en maeckt daer zeylen van/ ſy ſeyden: wy hebben geen zyl- hembden.
aren/ ick ſeyde / neemt de willen vande Boot en pluyſt die aen werck / en drayt
ier zeyl-garen af/ van de reſt legt platting/ tot ſchoten en geerden. Daer op trock
n yder ſijn hembt uyt/ en flanſteſe aen malkander tot zeylen/ 't ſelf de deden ſy in
ſchuyt mede/ telden als doen ons volk en bevonden inde boot 46. en in de ſchuyt
 perſonen/ maeckt 72 perſonen in 't geheel. Daer was een blauwe volkvanger/
et een kuſſen in de boot/ die worde my gegeven / de volckvanger trock ick aen /
 't kuſſen ſette ick op mijn hooft / door dien ick (als verhaelt) twee gaten in het
ooft hadde; De Barbier hadden wy wel mede inde boot/ maer hy en hadde geen
edicamenten/ doch kaude evenwel wat broodt / en leyde de kauwen alſoo op de
onden / waer mede ick (door Gods genade) gheneſen worde. Ick preſenteerde
ijn hemt mede uyt te trecken/ maer ſy wilden 't niet hebben/ droegen noch ſorge
oor my/ om my in 't leven te houden. Wy lieten 't de geheelen dag voort drijven /
aren ondertuſſchen beſich met zeylen te maecken/ 's avonts warenſe klaer/ ſet-
nder die by/ en trocken aen 't zeylen. Dit was den 20 dag van November 1619.
gonnen koers te ſtellen aen de Sterren/ want wy wiſten goelijk/ waer de Ster-
n behoorden op ende onder te gaen/ ſtelden alſo onſe koers. Het was by nacht ſo
ut/ dat het volck klaptanden/ en by daegh ſoo heet/ dat men vergaen wou van
tten; want de Son was meeſt boven 't Hooft.
Den 21. 22. en 23. dito / practiſeerden wy een graed-boogh / om hooghte te ne-
en / ſloeghen een quadrant op de plecht / en teeckenden een ſtock met een kruys
ier uyt. Wy hadden de Kiſtemaecker Teunis Sybrantſz van Hoorn in / die
adde een paſſer: Hy hadde oock ten deele eenighe wetenſchap / om een ſtock te
eekenen / ſoo dat wy met malkander alſoo een graedt-boogh maeckten ende
meerden / daer wy mede ſchoten. Ick ſneede oock een Pas kaert achter op
boort / en leydt het Eylandt van Sumatra daer in / met het Eylandt van Java,
et de Straedt van Sunda, die tuſſchen beyde Eylanden in loopt/ ende die ſelf de
gh dat wy 't Schip verloren des middaghs/ hadde ick noch hooghte ghenomen
n de Son / en bevonde vijf ende een halve graed' Suyder-breete van de Æqui-
octiael, en het beſteck inde Kaert/ ſtont ontrent 90. mijlen van Lant. Ick ſneet
ock een Compas daer in / paſte doe alle dagen met de paſſer by giſſingh af / en
elde de koers 70. mijlen beſyen/ of boven 't gat/ om als wy lant kregen / te beter
 weten/ wat heen dat wy moſten / zeylden alſoo op het ſchieten met onſe boogh

1619. en het passen aen. Ick gaf vande 7. a 8. pont broot/ elck alle dagen sijn rantsoen
Novemb. soo lang als 't dueren mocht/ doch was wel haest op / elck kreeg des daeghs om-
trent een stuckjen soo groot als een lit van een Vinger/ wy hadden geen drincken/
Daerom als 't regende/ namen wy onse Zeylen neer / en schoorense dwars over
de Boot heen/ en vinghen het Water op 't zeyl/ en gaerden dat in onse twee vaet-
jes/ en als die vol waren/ setten die uyt de weeg/ tot als 't een drooge dag was/ dat
't niet en reghende. Ick sneed een neusje van een schoen/ en een yder quam by het
vaetje/ en schepte 't neusje vol/ en dronckent uyt / en gingh weder aen sijn plaets
daer hy geseten had/. En al-hoewel wy in sulke benautheyt waren/ seyden 't volck:
Schipper neemt ghy soo veel als 't u lust/ want 't mach ons doch allegaer niet hel-
pen. Doen ick haer beleefthevt sag/ wilde niet meer hebben als sy. Aldus zeylen
de met schuyt en boot/ en dewijl de boot harder zeylde als de schuyt/ en datter nie-
mandt in de Schuyt was die hem op de Navigatie verstont / so baden die gene di
in de Schuyt waren (als sie dicht by ons quamen) of sy by ons inde boot mochten
over komen/ en seyden : Lieve Schipper neemt ons doch over/ op dat wy by mal-
kander mogen wesen/ vreesden van ons af te dwalen ; maer het volck inde Boot
die waren daer tegen/ en seyden : Schipper nemen wy haer over/ so zijn wy al-te
mael om den hals/ want de Boot kan al het Volck niet voeren/ mosten derhalve
dan wederom af-houwen. De elende was onder ons grout; wy hadden geen mee
broodt/ en konden geen Landt sien. Ick maeckten het volck altijdt wijs/ dat w
dicht aen Lant waren/ dat sy goede moet souden houwen: maer sy murmureerde
onder malkanderen daer al tegen/ en seyden tegen malkander: De Schipper mag
Krijgen eenighe Mieuwen. seggen dat wy na Landt toe zeylen/ maer wy zeylen mogelijck van Lant af. O
een dagh (alsoo het leek dat wy 't niet langer konden harden sonder eten) gaf God
Almachtig datter Mieuwen over de boot quamen vliegen/ gelijck oftse gevangen
wilden wesen/ want sy vlogen ons by na inde handen/ en lieten haer grypen. W
pluckten haer de veeren af/ en snedense aen stickjes/ gaven elck wat/ atense so ra
op/ en 't smaeckte my soo wel als ick mijn leven kost ghe-eten heb ; ja smaeckte s
soet/ of ick honich in mijn mont en keel stack/ hadden wy maer wat meer gehadt
was pas of ter nauwer noot so veel dat wy konden leven/ en meer niet. En dewi
het Landt hem noch niet op dee/ so wierden wy soo twee gemaeckt/ dat het volc
resolveerden (doen die vande schuyt ons weder baden datse mochten over komen
haer over te nemen ; want daer en quam geen uytkomste met het Lant / vreesde
dat wy van dorst en van honger souden moeten sterven/ en als wy moesten sterven
Nemen 't Volck uyt de Schuyt inde Boot over / ende laten de Schuyt drijven. soo resolveerden wy noch liever met en by malkander te sterven. Namen daer o
het Volck uyt de Schuyt over in de Boot/ en namen al de riemen uyt de Schuyt
met de Zeylen/ die setten wy mede op de boot. Hadden doen op de boot een Blind
Fock/ Groot-zeyl en Besaen. Wy hadden doe ontrent 30 Riemen/ die leyden w
over de doften heen/ als een overloop. De boot was so hol/ dat het volck onder d
riemen op haer neers mop mochten sitten/ setten alsoo de eene helft van 't volck on-
der de Riemen/ en de ander helft boven de Riemen / mochten hier mede het Volc
mop bergen/ waren doe met ons 72. personen inde boot / sagen malkanderen me
bedroefde oogen aen/ hebbende noch eten noch drincken / daer en was gheen mee
broot/ noch de Mieuwen quamen niet meer/ en het wilde niet regenen.
De Visschen vliegen in haer Boot. Doen 't nu weder op het ongesienste was om 't leven te behouden / soo quame
(door des Heeren barmhertigheyt) onversiens uyt der Zee op-barsten/ een partly
vliegende Visschen/ zijnde soo groot als een groote Spieringh/ in maniere als ee
school Musschen / en vloghen inde boot. Daer was 't doe aen 't grabbelen/ elc

de

ee ſijn beſt om wat te krijghen. Wy deylden die om / en aten die rauw op/ ende maeckten als Honigh ; Doch het mocht al weynigh helpen ; Even-wel ſterckte et min of meer / en dee ſoo veel (met Godt) datter niemandt en ſturf / 't welck te erwonderen was/ want het Volck begon al ſout water te drincken/ teghen mijn vaerſchouwingh aen. Ick ſeyde tegen haer : Mannen en drinckt geen ſout Water/ want het en ſal u geen dorſt verſlaen / gy ſult de loop daer van krijgen en daer f ſterven. Andere kauden Booſſe klooten en Muſquets koegels;andere dronken aer eygen Water ; Ick dronck mijn eygen water ſo lang als 't goet was ; want et worde achter na onbequaem om gedroncken te worden. De benautheyt wierden hoe langer hoe zwaerder en grooter/ en het Volck begon ſo wanhoopigh/miſtrooſtigh en wreet op malkanderen te ſien / dat het leeck datſe malkander bykans ouden aengetaſt hebben om te eten ; Ja ſpraecken daer van onder malkander/ en vonden goet de Jongens eerſt op te eten ; Die op zijnde / wilden ſy daer om werpen/ wie men dan aentaſten ſoud' ; waer over ick in mijn geeſt ſeer ontroert wierde / en uyt grooter benautheyt badt ick God almachtigh dat het zijn Vaderlijcke ntfermhertigheyt/ daer toe doch niet ſoude laten komen / en ons niet verſoecken oven 't vermogen/ wetende wat maeckſel dat wy waren. Ick kan niet wel ſeggen hoe bang dat my was/ om deſe voorſlagh/ te meer om dat icker (ſo my docht) wel eenige ſag die 't begonnen ſouden hebben/ om dejongens te dooden; Doch ick verſprack haer (met Gods hulpe)en bad voor de jongens/en ſeyde : Mannen/laet ons dat niet doen/ Godt ſal wel een uytkomſt gheven/ want wy konnen niet ver van Landt zijn/ uytwijſende ons dagelijcks afpaſſen en ſchieten. Sy gaven voor

Slaen voor om de Jongens te eten.

ant-

1619. antwoordt: Dat hebt ghy al langh geseydt / en wy krijgen gheen Lant ; ja zey-
Decemb. len mogheliјck van 't Landt af / wesende gheheel t'onvreden. Sy stelden my doe
de tijdt van dry daghen / om / indien wy / in die tijdt gheen Landt bezeylden / de
Jonghens te eten. Voorwaer een desperaet voornemen ; badt daer over met een
yverighe ernst / aen Godt / dat hy sijn ghenadighe ooghen op ons soude neder
slaen / ende gheleyden ons binnen die tijdt te Lande / op dat wy gheen grouwelen
souden bedrijven voor zijn oogen. Hier gingh de tijt in / en de noot was soo groot /
dat wy 't niet wel langher harden konden. Wy dochten dickwils waren wy aen
Landt dat wy maer gras mochten eten / wat noodt was 't. Ick vermaende het
Volck met soo veel troostelijcke reden als ick op die tijdt konde by-brenghen / sey-
de datse doch goets moeds souden wesen / dat de Heere het versien soude / doch was
self kleynmoedich / soude een ander troosten / en behoef de self wel getroost te wor-
den / spraek menigh woort boven 't hert ; verdroeghen en leden alsoo met malkan-
der / dat wy so moe en mat wierden / dat wy qualijck de macht hadden op te staen.
Heyn-Rol de Koopman was soo verd' daer hy sat daer sat hy / konde niet verder
komen / ick was soo moedigh dat ick van achteren tot voor in de Boot konde ko-
Decemb. men / zwarlden alsoo op Godts ghenade tot den 2. Decemb. 1619. zijnde de 13.
dagh dat wy het Schip verlooren / doen was 't een grauwe lucht met reghen / en
stiltjes / maeckten de zeylen los / schooren die dwars over de Boot / en kropen al-te-
samen onder de zeylen / en gaerden onse vaetjes vol water. Het volck hadden wey-
nigh kleeren / door dien sy soo haestigh waren vertrocken / en hare hemden waren
tot zeylen gemaeckt / als voor verhaelt is ; hadden de meestendeel gheen meer als
een linnen broeckjen aen / waren met de boven lijven naeckt / kropen alsoo (om de
warmte te scheppen) onder de zeylen by malkander ; En ick stont op die tijt aen 't
Roer / en mijn gissing was dicht by Lant / hoopte dat het op soude klaren / terwijl
ick aen 't Roer stont / maer bleef even mistig sonder dat het op wilde klaren. Ick
wierde door de doockige lucht en regen soo kout dat ick 't niet langer aen 't Roer
konde harden / riep daerom een van de quartier-meesters / en seyde : komt en ver-
lost my eens van 't Roer / want ick macht niet langer harden. Doe quam de quar-
tier-meester en verloste my / ick kroop mede manck het volck / om de warmte we-
der te krijgen. De quartier-meester hadde geen uur aen 't Roer gestaen / of het be-
gon al op te klaren / en hy siet toe / en siet terstont Lant. Hy riep met groot verheu-
gen : Mannen komt uyt / het Lant leyt dicht voor ons / Lant / Lant : hadt ghy ge-
sien hoe drae wy onder het Zeyl van daen waren / en voor den dagh quamen ; set-
tender de Zeylen weder by / en zeylden na 't Lant toe / quamen dien self den dagh
noch aen Lant. De Heer almachtigh zy gelooft en ghepresen / die onse bidden en
smeken heeft verhoort ; Want wy deden des morgens en 's avonts het ghebedt /
met yverigen aendacht tot God / en songen oock een Psalm voor en na het gebedt
want wy hadden noch eenighe Psalm-boeck-jes by ons. De meeste tydt was ick
hier een voor-leser / doch daer nae doe de Voor-leser uyt de schuyt in ons Boot
quam / deed hy 't selver. Nu by 't Lant komende liep de Zee so aen 't Lant / dat wy
niet landen dorsten : doch vonden aen de binnekant van 't Eylandt (want het een
Eylant was) een inwijckjen / daer lieten wy de Dreg t'Zee vallen / en hadden noch
een Dreghjen / dat setten wy aen Lant / soo dat de Boot vertuyt lag / en sprongen
(soo goet als wy konden) met alle Man aen Landt / en trocken elck sijns weeghs
Komen aen 't boschkaren: Maer so dra ick op Lant quam / viel ick op mijn knien / en kuste
aen Lant. de Aerde van blijtschap / en Danckte Godt voor zijn genade en barmhertigheydt /
dat hy ons niet en hadde versocht / of had tot noch toe uytkomst in de saeck gege-
ven;

ven; want dese dagh was de laetste/ na welcke het volck geresolveert waren/ de Jongens aen te tasten en op te eten. Hier bleeck dat de Heere de beste Stierman was/ die ons geleyde en stierde dat wy 't Lant kregen/ als verhaelt is. 1619.

Wy vonden op dit Eylant veel Kokus-noten/ maer konden (wat wy sochten) geen versch Water bekomen/ doch geneerden ons met het sap uyt de jonge Kokus noten/dat een goede dranck was/van de oude Noten (die 't pit hart was) aten wy maer wat te veel en onversichtig/want wierdē dien selfden nacht al-te-samen heel sieck/ met sulcke elendige pijn en snyding in 't lijf en inde buyck/ dat 't scheen of wy barsten mosten/kropen by malkander in 't sant/elck klaegde meer als aer; en achter na begon 't purgatie te baren/daer door wy datelijck verlichting voelden; waren 's aenderendaegs weder fris/en liepen dit Eylant by kans rontom/wy vonden daer geen Volck/maer sagen wel tekens datter Volck op geweest hadde. Hier was anders niet te eten als Kokus-noten. Ons volck seyden dat sy daer een Slangh gesien hadden/ die wel een vaem dick was/ maer ick heb hem niet gesien.

Dit Eylant leyt ontrent 14 a 15 mijl van 't Lant van Sumatra. Wy haelden soo veel Kokus-noten in de boot/ als wy konden voeren tot victualie/ de oude Kokussen om te eten/en de jonge om uyt te drincken/staken 's avonts wederom van 't eylandt af/ na het Lant van Sumatra, kregen het 's anderendaeghs in 't gesicht/quamen daer by/liepen by 't Lant langs met een voor de wint/ Oostelijck aen/ of om de Oost/ soo langh tot dat de noten weder op waren. Doen wilde 't Volck weder aen Lant/ zeylden dicht by de barningen van 't Lant langhs/ maer vonden geen gelegentheydt om te landen/ door dien dat de Zee soo geweldigh aenliep. Doe resolveerden wy datter 4. a 5. mannen overboort souden springen/ en sien of sy door de barning aen 't Lant konden swemmen/ en loopen dan by de strant langs om te sien of sy nergens eenige opening kondē sien/om met de Boot in te komen/ 't welk geschieden/ sprongen overboort/ raeckten door de barningh aen lant/ en liepen by 't strant langs/ en wy seylden oock met de Boot al by de Wal heenen. Ten lesten vonden sy een Revier/doen trocken sy haer broecken uyt/en wuysden dat wy daer na toe souden komen. Wy dat siende zeylden datelijck daer na toe/daer by komende/lagh daer een banck recht voor de mondt van de revier/daer de Zee so geweldig op storte/ dat ick seyde: Mannen ick steeck hier niet in/of ghy moet het al-te-mael consenteren/ want raeckt de Boot om/ dat ghy 't my dan niet hebt te wijten; en vraeghden by de ry om wat elck daer toe seyde: gaven voor antwoort/ja/en dat sy 't wilden avontueren. Doe seyd ick: 'k avontuer mijn lijf by 't uwe. Ick stelde datelick ordre/ datse achter aen beyde zijden een Riem souden uytvoeren/ en aen yder riem 2 Man/ick stont aen 't Roer/om de Boot also recht voor Zee te houden. Doe staken wy also met de boot in de barningh. De eerste zee dieder quam/ bonsde de boot wel half vol water. Ick riep: Mannen hoos uyt/hoos uyt/en sy hoosden uyt/ met hoeden/ schoenen/ en met de lege vaetjes die wy in de boot hadden/ en kregen 't water meest uyt. Doe quam de twede zee/die worp de boot bykans tot de doften toe vol water/waer door de boot soo mal lagh of hy sincken wilde. En ick riep al: Mannen hou recht/hou recht/hoos uyt/hoos uyt/of wy zijn al-te-mael lijveloos: Wy hielden 't noch recht voor Zee/ en hoosden 't water uyt/ soo veel wy konden. doe quam de derde Zee/ en die storte te kort/ so dat wy daer weynigh water van in kregen; en doe was 't datelijck slecht water/raecktender also met Gods hulp door.

Zijn in groot perijckel.

Wy proefden het water/en was datelijk versch/waer over wy altesamen seer verblijt waren/en leyden de boot aen de rechterhant van de rivier aen de Wal. Op het lant komende/was 't met lang gras bewossen/ toe siende/ so lagender boonen in 't

Komen aen Sumatra.

1619. gras/ gelijck oft Eyderschе boontjes waren / doe met alle man aen 't soecken / en eten/ick self dede mede mijn best / dachte ick sal mijn part mede sien te krijgen / en ons volck liep een weynig na de hoeck toe/vonden daer vyer/ met eenige Toeback leggen/waer door wy heel verblijt waren.Het scheen datter volck van 't lant hadden geweest die daer vyer aen geleyt hadden/en Toebak gedroncken hebbende/eenige Toeback vergeten hadden / of met wil leggen laten. Wy hadden in de boot 2 bijlen/daer hackten wy boomen mede om/en tacken mede af/en leyden wel tot 5 à 6 plaetsen vyer aen/ daer gingen ons volck by thienen en twaelven om staen en sitten/en droncken Toeback.Doen 't avond was leyden wy lustig vyeren aen/en stelden tot 3 plaetsen wachten uyt/uyt vreese van d'inwoonders van't land/want het was donckere maen. Nu dien selfden nacht wierden wy so sieck vande boonen die wy ge-geten hadden / dattet was of wy barsten souden van pijn en smyingh in de

De Inwoonders willen haer by nacht overvallen. buyck/(gelijck wy te voren van de Kokus-noten gevaren waren.) En terwijle dat elck vast klaeghde/so quamen de inwoonders van't lant/en meenden ons daer al tesamen doot te slaen;gelijck ghy hier na noch hooren sult;onse uytgestelde Wachten wordense juyst wijs;sy quamen na ons toe en seyden:mannen wat sullen wy doen? daer komē sy aen/wy hadden geen geweer als twee bijlen met noch een roestige degen/en waren daer toe noch sieck (als verhaelt) van de boonen. Resolveerden evenwel dat wy ons so niet wilden laten doot smijten/namen derhalven gebrande houten in de hant/en trocken tegen haer aen/in het doncker ;de voncken vyers vlogen over 't Lant/'t welck by het duyster/een vreeslijck aensien gaf; oock wisten sy niet of wy geweer by ons hadden of niet / sy namen de vlucht van ons af/ achter het bosch/en wy keerden weder te rugh na onse vyeren/bleven also die gantsche nacht in sorge en vreese by 't vyer sitten en staen ; Maer ick en de Koop-man Heyn-Rol, liepen in de boot/ vertrouwden ons niet op 't Lant.

's Morghens doen het dagh was / en de Son op quam of was / quamen drie van de Inwoonders uyt het bosch loopen op Strant / wy stuerden drie van onse Maets nae haer toe / die wat Maleys konden / want sy hadden voor die tijdt al in Oost-Indien gheweest / soo dat sy de spraeck ten deele geleert hadden. Die by haer

Spraken met haer. komende/ vraegden die dry Inwoonders haer/ wat volck dat wy waren/seyden / wy zijn Hollanders / en hebben door ongeluck van brant ons Schip verlooren/ en zijn hier gekomen om eenige ververssinge te ruylen / soo gy 't hebt. Sy antwoorden dat sy Hoenderen en Rijs hadden/ daer wy heel graeg na waren ; doe quamen sy alsoo by ons ontrent de Boot/ en vraeghden of wy oock gheweer hadden. Wy gaven tot antwoort : ja/ geweers genoeg/musschetten/kruyt en kogels. Ick hadde de zeylen over de Boot laten halen/ so datse in de Boot niet kosten sien / watter in was. Doe brochten sy ons Rijs/ die gekoockt was / met ettelijcke Hoenderen. Wy examineerden onder ons malkanderen / wat geldt dat wy by ons hadden en brochten 't by malkander/ d'eene brocht 5. d'ander 6. dese 12. d'eene min / d'ander meer Realen van achten te voorschijn / so dat wy in 't geheel ontrent 80. Realen van achten by een brochten / van welck gelt wy die Hoenderen en Rijs die sy ghebrocht hadden/ betaelden. Die hebbende/ seyde ick tegen ons volck : Nu mannen/ set jou nu by malkander/ en laet ons nu de buyck voor eerst vol eten/ en sien hoe 't dan is/'t welck wy deden. De Maeltijt gedaen zijnde/ maeckten wy overleg wat

Raecken ten deele verkent. ons nu te doen stont/ om ons beter te versien / van 't geen ons noodigh was. En alsoo wy niet wel verkent waren/ vraeghden haer/hoe dat Lant hiete/ maer konden 't niet wel verstaen / doch konden anders niet verstaen of noemden 't Sumatra, sy wesen met de handen neerwaert aen/ dat Java daer lag/ en noemden Jan Coen,

dat

dat die onſe Overſte aldaer op Java was/'t welck waer was/want Jan Pieterſz Coen 1619.
van Hoorn, was doen ter tijt Generael/ ſo dat wy doen ten deele verkent worden / en vaſt ginghen dat wy boven Windt van Java waren / want wy hadden gheen Conpas / waren altijdt twijffelmoedigh gheweeſt / of onſe dinghen al vaſt ginghen/ ſtelden ons in die ſaeck doe vry wat geruſter : Maer alſoo wy meer victualie van doen hadden / om onſe reys te vervorderen / ſoo reſolveerden wy / dat ick met vier van de Maets / met een Prauwtjen de Revier op ſoude varen / naer het Dorp / dat een ſtuck weeghs op lagh / met het gheldt dat wy doen noch hadden/ om aldaer victualie te koopen / ſoo veel wy krijghen konden/ 't welck ick dede/ en voeren op. In 't Dorp komende/ kochten wy Rijs ende Hoenderen / en ſtuerden 't nae de Boot by Heyn-Rol de Koopman / ordre ſtellende dat elck ſijn part ſoude krijghen / op datſe niet kijven ſouden / en ick met de vier Maets lieten in 't Dorp 2. a 3. Hoenderen koocken/ met wat Rijs/gingen by malkander ſitten en aten ſoo veel ons luſte. Daer was oock dranck/ die ſy uyt Boomen tappen / die ſoo ſterck was / dat men daer wel droncken of konden worden / droncken daer van mede eens om/ met malkander/doen wy ge-eten hadden ; terwijl wy aten/ſaten de Inwoonders van 't Dorp / rondtom ons / en keken ons aen / als of ſy ons de beeten uyt de mont wilden kijcken. Nae de Maeltijdt kocht ick een Buffel voor vijf en een halve Reael van achten / en betaelden hem/ maer de Buffel betaelt weſende/ konden wy hem door de groote wildigheydt niet krijghen / ſpilden daer veel tijdt mede / en alſoo het laet worde / wilde ick met de vier Maets weer nae de Boot / ſoude ſoo my dochte/ de Buffel 's anderendaeghs wel krijghen. Hier over baden my de vier voorſchreven maets / of ick wilde toeſtaen (dat ſy die nacht daer mochten blijven/ in-brengende dat ſy 's nachts als 't Beeſt ſoude ſitten/ het wel ſouden krijgen.) Hoe-wel ick haer dit af riedt/ ſo oconſenteerde ick het ten langen leſten / door haer langh aenſtaen / ick nam mijn afſcheydt / en ſeyden of wenſchten malkander goeden nacht. Aen de kant van de Revier komende / daer de Prauw lagh / ſtond' daer een hoop Volcks van de Inwoonders / en haperden gheweldigh teghen malkander ; het ſcheen dat de eene wilde hebben dat ick voer / en de andere niet. Ick greeper een of twee (uyt den hoop) by den arm/ en ſtuwdeſe nae de Prauw toe / om te varen gelijck of ick noch Meeſter was / en ick was boven half knecht niet. Sy ſagender ſoo vreeſſelijck uyt als Bulle-mannen/ doch lieten haer geſeggen/ en twee gingen met my in de Prauw / de eene gingh achter ſitten/ en de ander voor/ elck met een ſcheppertje in de handt/en ſtaken af; ſy hadden elck een Kris op haer zijd' ſteecken / zijnde een ghewеer of het een Ponjaert was / met vlammen. Doen wy wat gevaren hadden / quam de achterſte nae my toe/ want ick ſat midden in de Prauw/ en wees dat hy gelt wilde hebben. Ick taſte in mijn dieſſack/ haeldender een quartjen uyt/ en gaf het hem. Hy ſtondt en bekeeck het/en wiſte niet wat hy doen wilde ; Doch nam het ten leſten/en wond' het in zijn kleetjen dat hy om ſijn middel hadden / de voorſte ſiende dat ſijn maet gekregen hadde/ quam mede na my toe/ en bewees my dat hy oock wat hebben wilde/ ick dat ſiende/ haelde weder een quaertjen uyt mijn dieſſack en gaf het hem. Hy ſtout en bekeeck het mede / het leeck dat hy in twijffel was of hy het gelt wilde nemen / dan of hy my wilde aen-taſten/'t welck ſy licht ſouden hebben konnen doen/ want ick hadde geen geweer / en ſy hadden (als verhaelt) elck een Kris op zijd. Daer ſat ick als een Schaep tuſſchen twee Wolven/ met duyſent vreeſen/God weet hoe ick te moede was/voeren alſoo voor ſtroom af (want daer ging harde ſtroom/ontrent ter halver weegh (aen de Boot) zijnde / begonnen ſy te tieren en te parlementen /

Bontekoe treckt met vier maets na haer Dorp.

De vier maets blijven daer.

Bontekoe is in groote benautheyt in een Prauw.

1619. 't scheen aen alle teyckenen dat sy my om den hals wilden brengen. Ick dit siende/ was soo benaut/ dat my het herte in 't lijf trilde en beef de van vreese/ keerden my derhalven tot Godt/ en bad hem om genade / en dat hy my verstant wilde geven/ wat my best in die gelegentheyt stont te doen/ en het scheen of my inwendigh geseyt worde/ dat ick singen soude / het welck ick dede / hoe-wel ick in sulcken benautheyt was/ en songh dat het door de boomen en Bosschaedje klonck/ want de Revier was aen beyde zijden met hooge Boomen bewassen. En als sy sagen ende hoorden dat ick soo begon te singen/ begonnen sy te lacchen/ en gaepten / dat men haer in de keel sien kon / soo dat het leeck dat sy meenden dat ick geen swarigheyt van haer maeckte ; doch ick was heel anders in mijn herte ghestelt/ als ick vertrou dat sy meenden. Aldaer bevond' ick metter daet/ dat een Mensche uyt vreese en benautheyt noch singen kan ; en wy raeckten temet so verde voort/ dat ick de Boot sagh leggen. Doe ging ick over eynd' staen/ en wuyf den ons Volck (die by de Boot stonden) toe/ sy my gewaer wordende/ quamen datelijck na my toe by de kant de Revier langs/en ick wees tegen die twee die my af brochten/ dat sy met de Prau aen Lant souden sturen / 't welck sy deeden / en wees haer dat sy voor-heen loopen souden/ want ick dacht / soo sult gy my altijt van achteren niet doorsteken. Doe quamen wy alsoo by ons Volck.

Die perijkel en benautheyt (door Gods genade)ontkomen zijnde/by de boot komende/ vraeghden de twee In-woonders waer ons volck sliep / wy seyden onder die Tentjes / want ons Volck hadden Tentjes van bladeren gemaeckt daer sy in kroopen. Sy vraeghden oock waer ick en Heyn-Rol de Koopman sliepen / seyden in de Boot onder 't zeyl. Doen gingen sy weder wegh na het Dorp. Doe vertelde ick Heyn-Rol en het ander Volck/ hoe ick gevaren was/en dat ick een Buffel in 't Dorp gekocht hadde/ die wy op dien avondt niet wel konden krijgen / dat de vier Maets die ick mede genomen had' my gebeden hadden of sy aldaer te nacht mochten blijven/dat sy het beest als 't lagh/souden vanghen en aen-boort brenghen/het welck ick door langh aen-staen consenteerde/ met conditie / dat sy morgen achtent by tijts aen boort mosten komen met 't beest. Dit/en wat ons meer was ontmoet/ vertelt hebbende gingen wy t'samen leggen slapen/die nacht over/'smorgens doen 't dagh was / ja de Son al een groot stuck geresen was / vernamen wy noch geen Volck noch geen beest;Doen begonnen wy twijffelmoedigh te worden dat het met die 4 maets niet wel most staen/ en noch na een wijl wachtens / so sagen wy 2 van de inwoonders komen/die een beest voor haer heen dreven nae ons toe/ by ons komende en ick 't beest siende/seyde dat 't dat selfde beest niet en was/dat ick gekocht en betaelt hadde/onse Bottelier konde haer ten deel verstaen/die vraegde waerom dat sy dat selfde beest niet en brochten dat ick ghekocht hadde / als oock waer ons volck bleef/ (te weten die 4 man die met my na 't Dorp waren gevaren)gaven tot antwoort dat sy dat beest niet en hadden konnen krijgen/en dat ons volk met noch een beest aen quamen/so dat wy doen ten deele te vreden waren.En dewijle dat dit beest/dat dese 2 Swarten gebrocht hadden/ so geweldig sprong en steygerde/ seyde ick tegen Willem van Galen de Sarjant: Neemt de bijl in de hant/ en hackt 't beest in sijn hacken/op dat 't ons niet en ontloopt/ want wy mogen tegen geen schaed'/ 't welck hy dede/ nam de bijl en hield' het in zijn hacken dat het neer-storte. Doen begonnen die 2 swarten te roepen en te schreeuwen/dat het wonder was/en op dat schreeuwen quamender wel 2.a 300.man (die 't weten mocht) achter 't Bosch uytgelopen/ en meenden ons also de boot af te snijden en ons al t'samen doot te slaen/ maer worden haer in tijts gewaer/door drie van onse maets die een kleyn vyertjen

hadden

adden aen-gelept een weynig van ons af/ want die quamen na ons toe gelopen/ 1619.
n seyden dat sy quamen. Ick stapte een weynigh buyten 't Bos/en sagh daer on-
rent 40.uyt het Bos komen/seyde tegen ons volck/sta vast/want wy hebben van
at volck geen noot/want wy zijn oock sterck van volck/ maer sy vielen soo sterck

yt/en duerde so lang/dat het scheen datter geen eynd' van komen sou/met Schil- De wilden
len en Swaerden/en sagen ghelijck de bulleman/ waer door ick verbaest begon te overvallen
oepen/Mannen/elck sijn best na de Boot toe/ want snijden sy ons de Boot af/ so haer en
ijn wy lijveloos. Doe stelden wy 't op een loopen/met alle man na de boot toe/die slaen eeni-
e Boot niet krijgen kon/die koos de Revier en swom daer in/ sy vervolghden ons ge doot.
ot de Boot toe/ en als wy in de Boot quamen / was de Boot heel reddeloos/ om
aer met so grooten haest in en mede vande Wal te komen/ want de zeylen waren
over de Boot heen gehaelt tot een tent/sy waren ons op onse hacken aen de Boot/
erwijl wy over-klommen/en staken ons volck (met Hesegeyen) in 't lijf(sose over-
klommen) dat haer de darmen tot het lijf uyt-liepen/met onse 2 bijlen deden wy so
veel weer als wy konden/en onse roestige deegen dede mee sijn profijt/want achter
n de Boot stondt een groot Keerl van een Man (zijnde een Backer) die hem daer
mede dapper weerde. Wy hadden een dregh achter uyt-leggen en een dregh t'Zee/
ick ontrent de mast over-gekomen wesende/ riep tegen de Backer: Hackt het tou/
hackt het dregge-tou af/ en hy hackte/ hy hackte/ maer het wilde niet af/ ick dat
siende raeckte na achteren toe/ nam het tou en leyde het op de steven/ doe seyde ick
hack nu/en hy hackte het ten eersten af. Doen stondender van ons volck voor inde
boot by 't dregge-tou/ en haelden de boot t'Zee/ de swarten liepen ons in 't water
wel

1619. wel na/maer also 't schor aen lant was/waren sy datelijck grondt af/ mosten hier door onse Boot verlaten/en wy vischten ons volck op/ die in de Revier swommen/ en haeldense in de Boot/met dat het Volck in de boot was/gaf Godt almachtigh dat de wint met een barst datelijck uyt 't lant quam / die tot die tijt toe uytter Zee gewaeyt hadde/voorwaer een merckelijck teycken van de genadige Hant Godts, wy settender onse zeylen by / en zeylden een sloegs het gat uyt tegen de hooge Zee aen/ en over de Banck (daer op wy sulck een perijckel/ in't inkomen hadden uytgestaen/als verhaelt is/ quamen wy nu datter weynich water in de Boot quam.) De Swarten of Inwoonders van 't Lant meenden dat wy daer niet uyt souden komen/ en sy liepen op de hoeck van 't Lant / en dachten ons daer aen waer tenemen en ons doot te smijten/ maer het scheen dat het Godt alsoo niet en beliefde/ want de boot was voor hoog en vroom/ en sprong tegen de Zee op/raeckten alsoo met Gods hulpe het gat uyt / buyten wesende / worde de Backer (die achter in de Boot hem soo wel hadde geweert met de Degen) geheel blaeu om 't hooft / want hy was recht boven sijn navel inde buyck gequetst/ en haer geweer was fenijnigh geweest/ waer door de wonde met een blaeuwigheyt omringt worde/ 't welck ick uyt snee / om het fenijn van vorder voort-loopinghe te stuyten/ maer mochte niet helpen/sturf even-wel voor onse oogen/doodt zijnde/ setten hem over-boort/ en lieten hem drijven/ doe telden wy ons Volck/ en bevonden dat wy 16. man verloren hadden/ te weeten/ elf diese aen Landt hadden doodt ghesmeten en de Backer die wy over boort setten/ met noch de andere vier maets die in 't Dorp waren gebleven/ waer over wy al-te-samen hertelijck bedroeft waren/ haer beklagende/ doch danckten even-wel de Heere / dat wy daer al te mael niet waren omgekomen.

Zeylen weder t'Zee.

Ick voor mijn part late my voorstaen dat die vier maets die in 't Dorp bleven / de behoudenis/naest God/van mijn leven waren(want hadden sy mede na de boot gewilt/ doe ick voer/so souden sy (te weten de Swarten) ons alle vijf doodt-geslagen hebben/so ick vastelijck geloove/want doe ick op de kant van de Revier/ by al dat volck stont/ twisten sy (alsgeseyt) onder malkanderen/over mijn weg-varen/ doch ick maeckte haer wijs en bewees het haer/ dat ick 's anderdaeghs met al het Volck by haer wilde komen/ doe scheen 't dat sy dachten / laet ons dan geen spel maken/ dan sullen wy haer met de minste zwaricheyt konnen houden en dooden/ hebben gemeent dat ick die 4 maets niet verlaten sou/ hebbende daer borg en pant genoeg aen/ doch 't is haer niet geluckt/ evenwel is 't een beklaeglijcke saeck/ dat wy die maets daer laten moestē/doch vermoede dat sy die al doot hadden gesmetē.

Wy stelden onse koers voor de wint langs de wal henen / hadden noch 8. Hoenderen/ met een weynigh Rijs by ons inde Boot/ en dat voor 56. persoonen/die wy doen noch sterck waren/voorwaer te weynig voor soo veel menschen. Wy deylden hier van yeder sijn part toe/dat opwesende/ spraecken met malkander dat het best was dat wy weder Lant koosen / hebbende alree grooten honger / en in Zee was niet voor ons/ op die tijt te krijgen om van te leven. Keerden daerom weder na 't Lant/sagen en Bay/zeylden daer in/wy sagen aen Lant veel volcks by malkander staen/daer wy na toe liepen/doch sy verwachten ons niet/maer liepen van ons af/ konden doe aldaer geen victualie krijgen/ dan vonden vers water/daer droncken wy soo veel af als ons luste/ en haelden onse twee vaetjes vol van dat water/ en voeren by de klippen om/ daer vonden wy kleyne Oesterkens en Alekruyckē/ pluckten daer van elck sijn diessacken vol. Ick hadde op die plaets daer wy het volck verloren/ontrent een hoet vol Peper gekocht/die ons hier wel te pas quam/ met de Oesters te eten/ want het gloeyde lustigh in de Maegh.

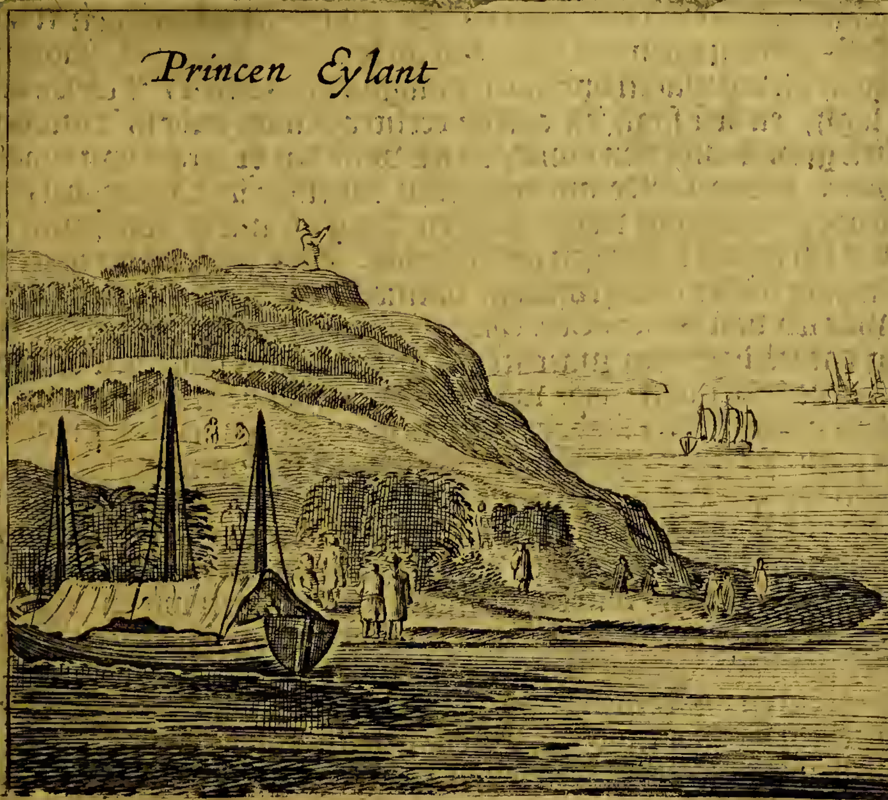
Keeren weder na 't Landt.

Zeylden

Zeylden doe weder de Bay uyt/ en koosen Zee / om onse Reys te vervorderen. 1619.
Een stuck weegs buyten 't Lant komende/ begon het een heele storm te wayen/ so
dat wy al onse Zeylen mosten in-nemen / die haelden wy doe over de Boot heen/
en kroopen met alle man onder de zeylen/ en lieten 't op Godts ghenaede drijven/
tot ontrent twee uren voor den dagh/doe begon 't weer af te nemen/en worde we-
der goet weer/ quamen voor den dagh/ settender onse zeylen weder by/ doe kregen
wy inde wint/ zeylden van de wal af/'t scheen of Godt ons voor grooter ongeluck
bevrijden wilde/ want hadden wy dese storm en dese contrarie wint niet gekregen/
souden by de wal langhs gevaren / en wel licht op de water plaets / die daer dicht
by lag/ op Sumatra aengelopen hebben/daer de onse veel plachten aen te varen ; en
die waren nu bittere Vyanden van de Hollanders/ want korts voor dese tijt / wa-
ren daer noch veel Hollanders doot geslagen/ die daer gekomen waren om Water
te halen. En doen 't dag worde/sagen wy 3. Eylanden voor uyt leggen/resolveer-
den daer nae toe te zeylen/ vermoeden daer geen Volck op/ hoopten daer wel yets
te krijgen tot ons onderhout/quamen daer dien selfden dag noch aen. Wy vonden
daer datelijck vers Water/ en daer wossen oock groote rieden/ so dick als een man
om sijn been/ die hackten wy met onse bijlen om. Dese rieden worden ghenaemt
Bamboesen/wy stieten de knockels met een stock door/behalven de onderste knoc-
kel/ daer goten wy Water in/ en stackender stoppen op / en hier mede kreghen wy
wel een last vers Water in de Boot. Vonden daer oock Palmeed-bomen/die bo-

Zeylen voort.

Komen aen de Prince eylanden.

ven in de top so murw zijn als oft Riet-spieren waren / die hackten wy mede om/
en namen de boven-enden die goet waren tot onse victualie / 't volck liepen 't Ey-
lant

1619. lant door en door te bosch-karen/ doch konden anders niet vinden dat waert was. Ick liep eens van al ons Volck af/ en een Berch (zijnde de hooghst van 't Eylant) siende/ ging daer op/ en sagh om en wederom/ wesende heel bedroeft en moeyelijck in mijn geest/ door dien dat het (so my dochte) meest op my aen quam / om de weg te vinden/ en dewijl ick noyt in Oost-Indien geweest was/ noch geen Stiermans gereetschap hebbende/ principael geen Compas / als verhaelt is/ soo wist ick niet wat my beter te doen stont/ als my op den Heere te verlaten/ want mijn raet was ick dickwils ten enden / als oock doe / viel daerom op mijn kniejen neder en bad de Heere/ hem smekende / dewyl hy my tot hier toe hadde gered en bewaert onder sijn genadige vleugelen/ en verlost uyt vyer en water/ van honger en dorst/ en van de quade menschen / dat het sijn Vaderlijcke goetheyt doch soude gelieven my vorder te bewaren/en my de oogen des verstants open te doen/om den rechten weg te vinden/ op dat wy wederom by onse Natie en Vrienden mochten komen / jae met diep versuchten bad' ick : ô Heere wijst ons de weg/ en geleyt my ; Doch of 't uwe wijsheyt voor goet en best in sag/ my niet in salva/ by onse Natie te brengen/ so laet doch (is 't u Goddelijcke wil) eenige van 't Volck te recht komen/ op dat men weten mach / hoe dattet met ons en het schip gegaen is. En aldus met God gesproken hebbende/ stont ick op/ om weder af te gaen/ en sloeg mijn oogen als voor/ om en wederom/ aen allen oorden uyt/ en siet / ick sag aen mijn rechterhant uyt/ dat de Wolcken van het Landt dreven / waer door het inde kimmen klaer wierdt/ en sag doe stracx 2 hooge blauwe Bergen leggen/ en my schoot datelijck in 't sin / dat ick tot Hoorn van Willem Corneliz Schouten wel hadde hooren segghen (die wel 2 a 3 mael in Oost-Indien gheweest was) dat op de hoeck van Java 2 hooghe blaeuwe Bergen lagen/ en wy waren by Sumatra langhs ghekomen / 't welck aen de slincker-handt lagh / en dese sagh ick aen de rechter-handt/ ende in 't midden was een glop/ daer ick geen Landt sien kond'/ en ick wiste dat de Straet van Sunda, tusschen Java en Sumatra, in liep/ beelde my derhalven vastelijck in/ dat wy wel te weeg waren/ en liep doe alsso verblijt weder van den Berg af/ nae de Koopman / en vertelden hem/ dat ick sulcke 2 Bergen gesien hadde. Doe ick hem dit vertelde/ waren de Wolcken daer weder overgedreven/ datmense doe weer niet sien kon. Vertelde hem oock wat ick van Willem Corneliisz Schouten hadde hooren vertellen/ als oock wat gissing dat ick daer over maeckte / te weten dat ick vastelijck vertrouwde dat wy recht voor de Straet van Sunda waren. Doen seyde de Koopman/ wel Schipper, hebt gy sulcke moet/ so laet ons het volck te hoop roepen/ en peuren daer nae toe / want u gissingh/ en reden/ hebben mijns oordeels fondament.

Bontekoe bidt Godt om sijn bystant.

Doe riepen wy het Volck by een/ en sy droegen ons water/ in die bamboesen en top-enden van de Palmeed-boomen tot victualie/ die wy vergadert hadden/ in de Boot/ en staken af/ kregen de goede wint / stelden de koers recht het glop in / des nachts op de Sterren aen / ontrent de middernacht sagen wy een vyer/ dat wy in 't eerst meenden dat het een Schip was/ maeckten daer een kraeck af / maer daer by komende/ wast een kleyn Eylantjen/ dat in de Straet van Sunda leyt / genaemt Dwaers-inde-weg, en passeerden dat Eylantjen. Een wijltijts daer na / sagen wy noch een vyer aen de ander zijd'/ te weten/ aen stuer-boordt/ passeerden dat oock/ dochten my al goede tekens te wesen van Visschers. Smorgens den dag opkomende/ worden 't stil/ waren doen aen de binnekant van 't Eylant Java, wy lieten een man aen de mast klimmen/ die sag uyt/ en riep ick sie Schepen leggen / teldender tot 23 toe. Doen sprongen wy bykans op van blijtschap. Wy stracx met de riemen te boort/ en roeyden daer na toe/ want het was (als verhaelt) stil.

Zeylen weder t'zee

Komen in de Straet van Sunda.

Hadde

Hadden wy dese Schepen hier niet gevonden / daer wy aen voeren / wy souden tot Bantem gevaren hebben/ daer wy in de val souden geloopen hebben / want die waren doen met ons volck in Oorlogh / 't welck mede een merckelijcke bewaringe Godts voor ons was/ danckten daer over den Heere voor zijn goetheyt. 1619.

Dit waren altemael Hollantsche schepen/ die daer over commandeerde / was van Alckmaer, genaemt Fredrick Hout-man, hy stont doen ter tijt en keeck met de kijker of bril in de galderye/ na ons toe / verwondert wesende over onse miraculeuse zeylen/ niet wetende wie het was/ sont zijn Sloep uyt/ die ons te gemoet roeyde / om te besien wat voor Volck dat wy waren : by malkander komende / sagen ons en kenden malkander terstont/ want wy waren met haer uyt Texel gezeylt / ende waren in de Spaensche zee/ buyten de Kanael van malkander geraeckt/de Koopman en ick / stapten over inde haer Sloep / en voeren aen Hout-mans Schip / genaemt de Maegt van Dordrecht. De Commandeur Hout-man riep ons achter in de Kejuyt/ hiet ons wellekoom/ liet ons de Tafel decken/om met hem te eten. Maer als ick 't Broodt en ander Eten sag/ sloot my het herte en het lijf toe/ en de tranen schoten my van blijtschap over de wangen / soo dat ick niet eten kon. Ons ander Volck aen boort komende/ wierden datelijck op de Schepen verdeelt. Komen by 23. Hollantsche Schepen.

Hout-man ordineerde terstont een Jacht / dat my met de Koopman na Batavien soude voeren. En na dat wy hem alle geleghentheydt hadden vertelt van onse armoede/ en wedervaren/ traden wy in 't Jacht/ en gingen t'zeyl / quamen 's morghens voor de Stadt van Batavia, Het Volck van onse kennisse / op de Schepen / hadden ons al van de Indiaensche kleeren by geset / soo dat wy al in den dos waren/ eer wy in de Stadt quamen. De maets worden op de Schepen verdeelt

Wy ginghen in de Stadt / quamen voor 't Hof (daer de Generael Jan Pietersz. Koen van Hoorn, sijn residentie hiel) en vraeghden de Hellebaerdiers / of sy wilden vragen : Of wy eens by de Generael mochten komen/hadden hem te spreken. Sy liepen heen/ quamen weer/ werden binnen ghelaten / en quamen by hem. Hy wiste van onse komste niet / maer ons bekendt maeckende / heete ons wellekoom. Doen most het groote woort daer uyt met ons / en seyden : Heer Generael : Wy sijn op sulcken tijdt / met het Schip Nieu-Hoorn, uyt Texel ghevaeren / ende op sulcken tijdt / ontrent de Straet Sunda, ghekomen / op sulcken hooghte / daer hebben wy 't ongeluck gehadt / dat ons Schip in de brant is geraeckt / en wech-gesprongen / en verhaelden 't hem al van stuck / tot stuck/ hoe en waer door het geschiet was/ wat volck dat wy verlooren hadden/ en dat ick self met het Schip opgeblogen was/ doch door Gods genade / met noch een Jong-man gesalveert/ en ben tot heden toe bewaert/ de Heere zy gelooft. De Generael dit hoorende/ seyde: Wat helpt het/ dat is een groot ongeluck. Hy vraegde na alle omstandigheden/ en wy seyden 't hem al/ gelijck als 't geschiet was. En hy seyde al : Wat helpt het / dat is een groot ongeluck. Ten laetsten seyde hy : Jongen/ brengt my de gouden kop hier/ hy liet daer Spaensche wijn in schencken / en seyde : Geluck Schipper / ick brengh u eens/ ghy meugt dencken dat u leven verlooren is geweest/ en dat het u van Godt almachtigh weder is geschoncken ; blijft hier en eet aen mijn Tafel/ want ik ben van mening te nacht te vertrecken na Bantem, na de Schepen/ om eenige ordre te stellen ; blijft hier so lang tot dat ick u ontbiede / of dat ick hier weder koom. Doe brocht hy 't de Koopman oock eens; hadden noch verscheyden discoersen. Eyndelijck vertrock hy/ en wy bleven daer en aten aen sijn Tafel/ de tijt van 8. dagen / doen ontbot hy ons weder by hem / voor Bantem, in 't Schip de Maegt van Dordrecht, daer wy te vooren aen geweest waren ; en hy ontboot my eerst by hem/ Bontekoe en Koopman komē by den Generael op Batavia. Vertellen hem haer wedervaren.

1619. hem/ en seyde: Schipper Bonte-Koe, gy meugt by provisie/ tot naerder ordre/ gaen op 't Schip de Berger-Boot, en nemen aldaer 't Schipperschap waer / als ghy te voren gedaen hebt. Ick seyde : Ick bedancke mijn Heer Generael voor die gunst.

Wort weder Schipper gestelt op 't Berger Boot.

Twee of dry dagen daer na/ ontboot hy de Koopman Heyn-Rol, en seyde: Koopman/ gy meugt by provisie tot naerder ordre gaen/ op 't Schip de Berger-Boot, en nemen aldaer het Koopmanschap waer/ als gy te vooren gedaen hebt. Doen waren wy weder by malkander/ en hadden weder te commanderen.

De Koopman krijgt neffens hem sijn oude officie.

Het Bergher-Boot was een kort Schip / met 32. stucken / en leeck of 't vol gheschut lagh/ meest twee lagen hoogh. Wy voeren in 't voorste van 't jaer 1620. na Ternaten, hadden ons Schip met Vleesch / Speck en Rijs geladen / als oock veel Amonitie van Oorlogh / om de Forten al-daer te versien / waeren met ons dry Schepen/ te weten : Het Berger-Boot, daer ick op was/ de Neptunus, en de Morgen-Star, dede in passent Grelle aen / een Opper-Koopman / Wolter Hudden van Rijga in Lijflandt, die daer lagh / scheepten ons in meenighte van Koe-Beesten / Hoenderen / Gansen / Arack / zwarte Suycker. Het voer voor de Beesten was Rijs / die noch in de dop was / ghelijck sy van 't Lant af-gesneden was / genaemt Paedje. Staken doe weder van Grelle af / voeren al by 't Landt langhs / voor by de Straet van Baley, om de hooghte te krijghen / tot het Landt van Soloor toe/ want het Mouson was verloopen/ hoopten daer door te beter Ambony aen te zeylen / doch voor 't gat van Soloor komende / quam de Koop-man van het Fort aen ons boort / ghenaemt Raemburgh van Enckhuysen, die sijn residentie aldaer hadde/ en seyde dat daer een Vleckjen ontrent lag/ genaemt Laritocken, waer uyt de Specken en Mostiesen/ daer woonende/ grooten af breuck deden in onsen handel / en dat het nu den rechten tijt was (dewyl wy daer nu met ons drien waren) om het voornoemde Vleck af te loopen. Waer over wy resolveerden het self de te onderlegghen/ voeren daer na toe/ verselschapt met eenige Corrackorren, ende een groote menigte van Vaertuyg daer van 't Lant / die mede voeren/ om te sien hoe 't af soude loopen / doch quamen niet om te helpen. Wy liepen onder 't Fort en 't Vleckjen/ schoten daer dapper in/ en sy weer op ons/ onder 't schieten/ Landen wy ons volck/ maer die van de Stad/ deden 2. a 3. uytvallen/ en dreven de onse te rug/ soo datter omtrent 20. a 25. van ons Volck bleven leggen / en noch veel gequest / mosten daerom vertrecken/ sonder yets uyt gerecht te hebben/ haelden ons water/ en namen ons af-scheydt van de Opper-Koopman Raemburgh, en stelden onse koers N.O. aen/ om boven het Eylant Batamboet te zeylen/ kregen het in gesicht/ lieten 't aen Bag-boort van ons leggen/ stelden doen de koers Noort-O. ten N. om de Eylanden van Boero ende Blau te bezeylen/ de welcke wy mede aen Bag-boort lieten legghen. Liepen doe nae het Eylandt Ambony, doch konden het door verleydingh van de stroom niet bezeylen / raeckten daer beneden om tusschen twee kleyne Eylandekens deur/ in een In-wijck genaemt Hieto, en Combello lag daer teghen over/ alwaer veel Naghelen vallen / van Hieto kan men met een paert/ in korter tijdt op Ambony rijden. Wy vonden alhier 3. Commandeurs / te weten: Den Governeur Hout-man van Alckmaer, den Governeur 't Lam van Hoorn, met den Governeur Speult. Het Lam hadde sijn residentie op Maleyen, die Governeur Speult op Ambony, en Hout-man worde gedestineert met ons te gaen na Baets Jan, alwaer wy quamen. En na dat wy aldaer 4 a 5 dagen gelegen hadden/ namen wy ons af scheyt. Den opper-Koopman worde van 't Fort gelicht / also sijn tijt geexpireert was/ en onsen Koopman Heyn-Rol, worde in sijn plaets ghestelt. Voeren voort aen alle Forten inde Moluckes, en versagense met Vleys/ Speck/ Rijs/ Oly/

Zeylen na de Molluques.

Tocht op Laritocken.

Asijn/

Asijn/en andere behoefticheden. Lagen aen 't eylant Maleye (daer den Governeur 1620.
Jan Dirckſz 'tLam ſijn reſidentie hadde) omtrent 3 weken; namen ons affcheyt van 't Lam; voeren weder aen Baets Jan, daer wy (als geſeyt is) onſe Coopman Heyn-Rol, gelaten hadden/ die het commande van 't Fort hadde. Hy gaf ons ontrent 100 laſten Nagelen in/ hier nam ick mijn af ſcheyt van Heyn-Rol, beyde met de tranen over de wangē/ ging ons beyde dapper ter herten/ te meer/ om dat wy ſo veel elenden en zwarigheden met malkanderen hadden uyt-geſtaen/ als voren verhaelt is. Sedert deſe tijt/ heb ick hem noyt weer geſien/ dan heb verſtaen/ dat hy eenige tijt hier na/ op het Eylant Maleyen, geſtorven en begraven is/ de Heere wees ſijn ziele genadigh/ en de mijne als ick na kome. Staken doe dwars over nae Boggeronis, ofte Straet van Boton toe. Liepen de Boggerones deur/ al dwars over/ om boven de gronden te zeylen/ recht op Java Minor, ofte Kleyn Java aen/ en voort by 't Lant langhs na Grille. Wy hadden den Goverueur Hout-man in 't Schip by ons. Op Grille komende/ laden wy ſo veel Koe-beeſten en Hoenderen/ als wy bergen konden/ in 't getal omtrent 90. Beeſten/ en 1600. Hoenderen/ met eenige Ganſen en Eynden/ gavenſe padje tot voer: Men kocht alhier 16. Hoenderen voor een Reaal van achten/ namen weder onſe af ſcheyt van den Koopman Wolter Hudden, en ſtelden onſe koers langhs Java, zeylden dicht by Japana langhs/ doch en waren daer niet aen/ vervorderden onſe reyſe en quamen geluckelijck voor Batavia, ſpraken daer wederom den Heer Generael Koen van Hoorn, loſten daer ons Schip/ los weſende worde ick met 't ſelf de Schip geſonden na Janbay, om daer een Schip vol Peper van daen te halen. Deden in paſſant Patimbam aen/ brochten een ſchip vol Peper op Batavia. Doe ſondt den Generael my aen de Eylanden die tuſſchen Batem en Batavia, dwars af leggen/ om Steen te halen/ die daer op de gront leyt/ men gaf my 40 Laſkares mede/ dieſe duycken en op de gront vaſt maken ſouden/ 't welck ghedaen zijnde/ hijſtenſe alſoo in de Boot/ 't zijn groote ſteenen/ dieſe op Batavia weten vierkant te houwen/ ende maeckten daer de punckten van 't Fort af. Die Steen is heel wit/ veel witter als Hart-ſteen in Hollandt. Het Fort is meeſt van ſulcke Steen ghebouwt/ heel uyt het Water tot boven toe/ een luſt om ſien: deden ſulcke dry tochten om ſteen. Doe quam het Schip Groeninghen, uyt het Vader-landt/ daer Schipper op was Tobias Emden, en Koop-man/ Sr. van Neck, die Schout op Texel hadde geweeſt/ en door dien dat de Schipper en Koopman niet en hadden konnen accorderen/ wierden ſy beyde/ door ordre van den Generael Koen, en de Raden van dien/ op 't Berger-Boot gheſteldt/ en ick op 't Schip Groeningen, met een Onder-Koopman by my genaemt Jan Claeſz van Amſterdam. Ick dede geen quade ruyling/ want op 't Berger-Boot was te eten noch te breken/ (gelijck men ſeyt) en het Schip Groeningen was eerſt uyt het Vaderlandt ghekomen/ hadde van alles genoech. Ick wierde gedeſtineert daer mede te gaen na Janbay, weder om Peper/ met twee kiſten gelt/ ſouden Palimbam wederom in paſſant aen doen/ het welck wy deden/ en vonden aldaer een Koopman van Alckmaer, genaemt Hooglant, ſetten hem een kiſt met gelt by/ vertrocken voort na Janbay, daer lag een Koopman van Delft, genaemt Abraham van der Duſſen, dewelcke wy mede een kiſt met gelt brochten. Laghen daer langh op de Reed/ de laſt worden ons met kleyne Jachten aen boort gebrocht/ nevens dat wy oock met onſe boot alle dagen af en aen voeren om Peper uyt de Revier te halen. Onſe Opper-ſtierman/ Sipke van Enckhuyſen, voer met de Sloep heel op by de Koop-man/ ende vondt het Jacht de Bruyn-vis by 't Dorp legghen/ daer Schipper op was Jaep Maertſz van Hoorn, en na dat hy daer in 's avonts goet chier gemaeckt hadde/ ging 's nachts op

Groote Harts-roeringh van twee vrienden in 't van een ſcheyden.

Komt weder voor Batavia.

Doet eenige reyſen om Peper als oock om ſteen.

1621. op de Hut leggen slapen/ en rolden met de deecken om sijn lijf vande Hut af in het water en verdronck/ om welcke tijdingh ick seer droevigh was. Doen wy de last in hadden/ namen ons afscheyt van Sr. van der Dullen, en vertrocken wederom na Batavia, losten daer datelijck ons Schip/ voer weder twee tochten om steen/ aende voornoemde Eylanden. Dat ghedaen zijnde/voer wederom na Janbay,om Peper/ op welcke tocht onse Koopman Jan Claesz sturf/ quamen alsoo weder voor Batavia.

Reysen na China. Met dese reysen/ so met het Berger-boot als met het Schip Groeningen, bracht ick ontrent twee Jaren door/ doe wierter goedt ghevonden dat ick met het selfde Schip nae China soude gaen/ in Compagnie van noch seven Schepen / onder den Commandeur Cornelis Reyersz van der Gou ; om/ soo 't mogelijck waer/ Macou te incorporeren/ of na de Piscadoris te gaen/en door alle bequame middelen/indien het mogelijck waer/den handel met die van China te stabileren/ gelijk dat breeder inde instructie was uytgedruckt/ die den Heer Generael Koen ons mede gaf. De Generael hadde tot dien eynde/ op veel plaetsen gheschreven / dat de Shepen haer al by ons souden vervoegen/ op sulck en sulcke plaetsen/daer wy voor by passeren moesten. Onder anderen oock na de Maniella, na den Commandeur Willem Jansz. die neffens eenige Enghelsche daer op een tocht was. Dat eenige van sijn Schepen haer by ons souden vervoegen/ gelijck onderwegen oock geschiede.

1622. April. Den 10 April/ na dat wy eenige tijt voor Batavien gelegen hadden/ zijn wy met ons acht Schepen t'zeyl ghegaen / stelden onse kours om de Straet van Balimbam door te loopen.

Den 11 dito/ sagen wy het Landt van Sumatra. Wy verbielen hier zuydelijcker als wy gisten/waer over wy oordeelden dat de stroom de Straet van Sunda uyt liep.

Den 12. 13. 14. en 15. hadden wy variabel weer en windt / passeerden het Eylandt Lucipara.

Den 16. en 17. dito/ quamen wy by 't Eylandt Bancka.

Den 18. ontmoeten ons het Schip Nieuw-Zeelandt, komende uyt Japon met twee Portugiesche Jachten by hem / die van onse Schepen / voor Malacca genomen waren/ willende na Batavia.

Den 19. tot den 25. dito/ konden wy weynig avanceren/ door dien wy meest de wint en stroom tegen hadden/ soo dat wy dickwils moesten setten.

Den 29. dito/waren wy des middaeghs aen 't Noordt-eynde van de Straet van Balimbam, en het Eylandt Bancka was Z. O. van ons ontrent een mijl / liepen Noorden aen/na het Eylant Polepon.

Den 30. dito/ quamen wy aen 't Z. O. eynde van Polepon ten Ancker / op 12. vadem sant-gront. Het is hoogh Lant.

Maijus. Den 1. May/lagen wy aen de West-zijde van 't voornoemde Eylandt ten ancker/ op 19. vadem steck-gront/ teghen over de Noordelijckste Sant-bay / alwaer het versch Water of water-plaets een weynigh in 't Bos is / in een vlacke Put of Dal/van 't Noort-eynde van 't Eylandt Bancka, tot dit voorghenoemde Eylant/ is de koers Noorden 19. mijlen.

Den selfden dito/ zijn wy weder t'zeyl gegaen / stelden onse koers N. O. en N. O. ten N. aen/ om boven of beoosten het Eylant Linga te zeylen.

Den 2 dito/ behouden 12 mijlen N. O. ten N. des middags was de Oost hoeck van 't Eylant Linga Z. W. ten W. van ons 4. mijlen. Het is seer hoogh Lant aen de Noort-zijde. Van de W. zijde van Poelepon tot de O. zijde of hoeck van Linga, is de koers N. N. O. wel soo Noordelijck 9. mijlen/ diep 18. 19. 20. vadem.

Den 3. dito/ was het Eylant Poelepaniangh, West en W. ten Z. van ons.

Den

Den 4. dito/ namen wy hooghte/en bevonden 1. graed.48. minuten/ benoorden 1622.
de Linie Equinoctiael, 's achtermiddaeghs sagen wy het Eylant Laur, N. W. van
ons naer gissingh 8. mijlen/ hoogachtig Lant/doet hem op als een hoogen Berg/ Mayus.
diep 35. vadem.

Den 6. dito/ was het Eylant Poele Timon, W. van ons/ ontrent 6. mijlen/stelden onse koers N. O. na 't Eylant Poele Candoor.

Den 9. dito / wierdter geordineert / dat wy met ons drie Schepen voor uyt souden loopen/ na het Eylant Poele Ceceer, te weten / 't Schip Groeningen, (daer ick op was) de Engelsche Beer, en St. Niclaes.

Den 18. dito / 's morgens sagen wy het Eylandt Poele Candoor N. N. O. van ons/ ontrent 9. mijlen/ is hooghachtigh Landt/met kleyne Eylandjes/meest leggende aen de Z. O. zijde van 't groote Eylandt / de water-plaets is aen de Z. W. zijde/ van 't Eylant Poele Timon, tot dit Eylant, is de koers recht N. N. O. volghende de Kaerten diep in 't Vaer-water 35. 40. 50. 60. vadem, weeckachtige gront ; Maer als men Poele Candoor beghint te naderen, soo krijght men weder 30. 25. 20 vadem. harde sant-gront. Des avonts liepen wy dicht beoosten het Eylandt om / ontrent een groot half mijl van 't Oostelijckste Eylandeken/ diep 18. en 20. vadem/ setten onse koers N. O. aen/ na de kuste van Champey.

Den 21. dito/'s avonts konden wy Poele Candoor, noch vande groote steng sien.

Den 22. dito/sagen wy het Lant van Champay, doet hem op oft Eylanden waren/ wesende ontrent 7. a 8. mijlen van 't Lant.

Den 24. dito/ sagen wy onse andere Schepen wederom / wesende op de hoogte van 10. graden 35. minuten / waren ontrent ander-half mijl van 't Landt/is hier leegachtigh voor-lant/met witte sant-strandt/doch hoog en heuvelachtig Binnelant. Langhs het Lant heen 1. 2. 3. mijlen t'Zee is diep 17. 16. 15. 14. 13. vadem Santgront. Des avonts zijn wy al-te-samen by malkanderen ten Ancker gekomen op 15. vadem/ tegen een punt / of hoeck gelegen op de hoogte van 10 en een dry vierendeel grad. genaemt Caep de Ceceer, benoorden dese Caep, heeft men een groote Inwijck/ daer het voort by de Zee-kant langs Duynig Lant / met hoog Binnelant is/ het Lant streckt hem van desen hoeck N. O. ten Oosten

Den 25. waren wy nevens 't Eylandeken met de steen-klippen/ genaemt Poele Ceceer de Terre. Men siet hier benoorden 't Lant een In-wijck/ tusschen 't hoog Lant/gelijck een Revier/het Duynig Lant begint hier te eyndigen/en men krijgt van voort hoog dubbelt Lant met dieper water/ van 30. 40. en 50. vadem.

Den 26. dito/ quamen wy in de Malle Bay (by de Inwoonders/genoemt de Bay van Panderan) ten Ancker. Hier ging onse Opper-stierman Abram Thijssz van Vlissingen over/ op het schip St. Nicolaes gedestineert na de Mannieljes, om te sien of hy eenige schepen van Willem Jansz vloot kost vinden. Hier staen veel hooge klappes boomen/ aen de strand' by de huysjes. Des anderen daegs/gingen wy met ons 4. Schepen t'zeyl / na een ander Bay, genaemt Camberijn, ontrent 6. mijlen verder / vonden hier water en hout genoeg/als oock verversinge in abondantie;kregen ontrent 17. beesten/ en een goede parthy Hoenderen / maer een Speck van ons overlopende by de Inwoonders/konden daer na geen ververssinge meer krijgen.

Den 4. Junij/ troeck ick met de Boot na onse Mackers in de Bay Panderan, om Junius.
haer van ons wedervaren rapport te doen/ en quam den 6. dito wederom / ondertusschen was het Jacht St. Cruys by ons gekomen.

Des anderen daegs/ gingen wy onder zeyl / quamen by het Jacht de Haen, die een Japonsche Jonck aengehaelt hadde/ als oock by onse andere Schepen.

1622. Junius.

Den 10. dito / sagen wy een kleyn Eylant onder de Wal leggen van ghedaente oft Kocks Broot was / onder Engelant.

Den 20. dito / verscheyden Eylanden in onse wegh gesien hebbende / sagen twee Zeylen / dicht onder de Wal. 's Avonts quamen wy by de Manieljes-Vaerders, de Hoop met de Bul, zijnde een Engels-man; hielden den heelen nacht by.

Den 22. dito / quamen wy voor Maccou, lieten ons Ancker vallen / op 4 vadem weecke gront / waren doe sterck 15. zeylen / soo Schepen als Jachten / daer onder 2. Engelsche Schepen. Wy monsterden ons Volck / lieten haer optrecken rondom de mast / daer in sy onderrecht worden / na krijghs gebruyck. Desgelijcks deden sy op de andere Schepen.

Den 23. 's middaegs / gingen wy met ons dry Schepen / te weten Groningen, de Galias, en de Engelse Beer, dicht onder de Stadt / lieten ons Ancker vallen op 3. vadem diepte / met laeg water / ontrent een Gotelinghs schoot van de wal / schoten dien avont noch 5. schooten daer in. Des nachts liepen wy met ons tween / te weten Groeningen, en de Galias, tot op een groote Muskets schoot onder de stad / op 3 vadem / met half vloet / weecke gront.

Daer was goet gevonden / dat ick en onse Koop-man Bosschert van Delft met 't Volck aen Lant souden varen / en te Lande de Stad helpen bestormen: maer dese resolutie wierde verandert / om 't schip niet teffens van Schipper en Koopman te ontblooten / dat ick soude t' Scheep blijven / en daer de saken waer nemen / en onse Commandeur voer voor Delt-Overste aen Lant.

Tocht op Macou.

Des morgens zijnde den 24. dito / soo dra den dagh aenbrack / schooten wy met de gantsche laegh in de Stad dat het rammelde / so veel de stucken konden verdragen: Weynig tijt daer na / is den E. Heer Commandeur Cornelis Reyersz na lant gevaren / met ontrent 600. weerbare mannen; 2. Jachten liepen dicht by de wal / daer den Commandeur Lande / om of 't de onse te quaet viel / dat sy haer retrept daer aen soude konnen nemen / oock om de Boots en kleyn vaer-tuygh te beschermen. De Portugesen hadden een Borst-weer opgeworpen / daer de onsen moften landen / daer van sy eenige tegen-weer deden / doch de onse daer op aendringende / namen sy de vlucht op de hooghte na een Klooster. De onse aen Landt wesende / advanceerden dapper op de Portugesen / de welcke verscheyden uytvallen op de onse deden / maer telckens met een groote couragie te rug werden gedreven. Eyndelijck raeckte door ongeluck de brandt in eenighe half vaten kruydt / 't welck de onse verlegen maeckte / want daer soo dra geen ander kon gebracht worden / of de Protegesen waren daer van verwittight door eenige Overloopers / zijnde Japonesen. De onse van voornemen zijnde om af te trecken / quamen de Portughesen op dat voorseyde rapport / tot de onsen ingevallen / die door gebreck van kruyt geen genoechsame tegenstant konden doen / en sloegen vele van de onse doot: De rest retireerde in groote confusie van 't Lant in de booten / en voeren na boort. Wy bevonden in als verloren te hebben 130 Man / hadden ontrent oock soo veel gequetsten; onder anderen den Command. Cornelis Reyersz die in 't eerste so de onse landen souden / door sijn buyck geschoten wierde / doch wiert door Gods hulpe weder genesen.

Het Volck weder scheep komende / zeylden wy af / ontrent dry vierdendeel van een mijl / en haelden daer water / aen een Eylant / bezuyden Macou, kregen onse opper-Sturman wederom / die te voren van ons Schip was over gegaen.

Den 27 vertrocken de twee Engelsche Schepen / met 't Schip de Trouw, na Japon, 't Schip de Hoop wert mede onder onse vlagge gestelt.

Den

Den 28 dito/ is de Beer en S. Cruys, na het Eylandt Lemon gezeylt/ en voort om de kust van China te besichtigen. 1622.

Den 29 zijn wy voort al-te-mael vertrocken na de Piſcadoris, uytgesondert het Schip de Hoop, 't Jacht S. Niclaes, en het kleyne Jachtje Pelicatten, die daer souden blijven/ tot in 't laeste van Augustus/ om te passen op de Schepen die van Macca aldaer souden mogen komen. Julius

Den 30 passeerden wy Idelemo of anders de Haſen ooren, liepen Oost en Oost ten zuyden aen/ om boven Poele of Peter Blancke te lopen/ doet hem van veers op/ als een groot Schip of kraeck.

Den 4 Julius/ sagen wy uyt de Mars/ het Z. W. Eylant van de Piſcadoris.

Den 6 dito/ is het Schip de Beer, weder by ons gekomen / vande kust van China, liepen met malkander buyten de Eylanden om.

Den 10 quamen wy ten Ancker/ achter een van de Eylanden/ deed' hem op als een Tafel/ was wel een vande hoogste Eylanden vande Piſcadoris, sagen tusschen de Eylanden door eenige Chineſe Visschers/ doch liepen voor ons wech. Komen aen de Piſcadoris.

's Anderendaeghs lichten wy weer ons Ancker/ en liepen in een schoone besloten Bay/ op 8. a 9. vadem steeck-gront. Dit Lant is vlack en steenig/ heeft geen boomen om hout te hacken/ is met langh gras bewossen/ heeft redelijck vers water/ 't welck men uyt putjes haelt/ maer als 't droogh weer is/ so ist brackachtig / men vint 't in twee in-wijken/ daer men met de Schepen leyt/ anders en heeftmen hier geen verversfinghe/ most daer al-te-mael gebracht worden / en alsoo ons dese plaets was belast te houden/ tot een rendevous / so deden wy op het eynd' van Ilie Fromoſa, een haven aen/ daer de Chineſen eenigen handel hebbē/ Tajowan genaemt/ daer haelden wy naderhant met onse Jachten veel verversfinge van daen/ leyt 13 mijlen van de Piſcadoris, heeft niet meer als 11 voet water in 't gat/ en is vry krom in te komen/ so dat men met groote Schepen daer niet in magh.

Den 19 ginghen wy/ te weten/ het Schip Groeningen en de Beer, onder zeyl/ om over na de kust van China te loopen / ghemoeten het Jacht S. Cruys, 's anderendaeghs brack de Beer sijn Fock-Ree/ waer door wy genootsaeckt waren / minder zeyl te voeren/ om by malkander te blijven. Gaen van daer weder t'zeyl.

Den 21 saghen het vaste Landt van China, quamen voor de vermaerde Revier Chincheu, dese Revier is seer kenbaer/ gelijck Jan Huygen van Linſchoten daer van schrijft/ op de eene hoeck aen de N. O. zijde staen twee heuvelen / waer van de eene is gelijck een Pylaer van een Kerck / en aen de Z. W. zijde van de Revier is 't leegh duynigh Lant/ en weynigh binnen de Suyt-west hoeck / siet men een Tooren of ten minsten die gelijckenisse/ souden daer aen de S. W. zijde onder een kleyn ront Eylandeken ghelooppen hebben / maer door dien het Schip de Beer die reed' niet en kost bezeylen/ mosten weder Zee kiesen/ want sijn gebroken Ree was noch niet gemaeckt / begon hart te wayen/ soo dat 's anderdaegs onse Fock uyttelijck waeyde/ hielden doe af en aen/ doch dreven geweldig om de Noort.

Den 25. sagen wy een seer hackeligh landt op de hoogte van 27. graden 9. minuyten/ 't welck wy vermoeden/ soo door 't schrijven van Jan Huygen, als uytwijsende de Kaert/ het Eylandt Lanquijn te wesen / settent daer onder op 15. vadem/ sagen veel Chineſe Visschers/ die ontrent 3. 4. 5. a 6. mijlen buyten Lant hielden.

Wy deden dagelijcx onse best om om de Zuyd te komen/ maer dreven gestadigh om de Noort/ so dat daer een harde stroom om de Noort schijnt te gaen.

Den 27 kregen wy een visser aen ons boort/ die ons wat gedroogde vis verkoght. Augustus.

Den 9. Augustus / bevonden wy ons by de Eylanden van China, die seer veel

in 't ghetal zijn / liepen ten Ancker op 15. vadem / vermoeden ons / uyt wijsende de Kaert / en bevonden breete / ontrent de Caep de Somber te wesen / doch konden geen vaste kust / noch Caep sien / oordeelden daer om dat de Caep Noordelijcker leyt / als de kaerten aenwijsen.

Den 11. lichten wy ons Ancker / en liepen onder het Eylant Lanquijn, leggende op 28 en een half grad. benoorden den Equinoctiael, op een tamelijcke Reede / aen de Noort-zijde / die wy met de Boot hadden opgespeurt / om na water en verversinge te soecken / doch bequamen geen of weynig / van eet-waren : maer daer was goet water. Hier leggende / quamen daer eenige Chinesen aen ons boort / met haer Ci-ampan, die ons voor elcke Schip 5. korven witte Suycker vereerden / waren nae ons vermoeden / en soo veel wy uyt haer verstaen konden / Chinese Zee-roovers / die op haer eygen natien vry-buyten. Des anderen daegs / haelden wy ons water / en gingen weder t'zeyl / doch met weynig spoets.

Komen by eenige Zee-roovers.

Den 18. dito / quamen wy wederom ten Ancker / aen de West-zijde van 't selfde Eylandt / op een beter Reede als de voorgaende / was een haven / daer men meest voor alle winden beschut lagh. Hier hielden de voornoemde Zee-roovers haer haven plaets / die ons al te met eenige verversinge brachten / die sy van elders wisten te halen / doch kon weynigh helpen / voor 't gheheele Scheeps Volck. Sy presenteerden ons dickwils / so wy met haer wilden zeylen na de vaste Kust / dat sy onder ons mochtē schuylen / sy wilden ons verversing / ja lading genoech beschicken / dan wy vondent niet geraden. Sy setten Prince vlaggen op hare Scheepkens / en roofden onder de selfde op haer eygen Natie. Wy gingen weder onder zeyl om ons by onse andere Schepen te voegen / in de Piscadoris, daer wy na veel variabel weder den 22. September quamen. Saghen ons Volck daer doende om een Fort / of sterckte op te werpen / vonden daer oock twee Schepen met een Jacht meer als wy daer gelaten hadden / die van Batavien sedert aldaer gekomen waren / te weten / het Schip de Gouden Leeu, de Sampson, en het Jacht Sincke-pure.

September.

Des anderdaegs / zijnder twee Jachten van de Kust van China gekomen / hebbende eene achter ghelaten / dat op de voorsz. Kust gebleven was maer het Volck en geschut hadden sy gebergt / waer in haer de Chinesen seer behulpigh hadden geweest. Dese Jachten waren uytgesonden / om met de Chinesen van de handel te spreken / dewelcke haer met groote hope wederom sonden / en beloofde met een Ambassadeur / by ons te sullen komen in de Piscadoris, om nader met malkander te spreken / 't welck sy den 29. dito deden / quamen met vier Joncken / met haeren Ambassadeur / om met onsen Commandeur en Raet over den handel te accorderen / maer en wiert niet uytgerecht / want in al wat sy beloofden / en hielden sy geen woort / soeckende ons door die middel vande Piscadoris te krijgen / 't welck street tegen de ordre ons van den Heer Generael mede gegeven.

Den 10. October / is de Gouwe Leeuw t'zeyl gegaen / na Janbay.

Den 18. dito / zijn wy met ons acht zeylen / drie Schepen / en vijf Jachten / gecommandeert te gaen na de Revier Chincheu, en de Kust van China, om te sien of wy haer door vreese van onse vyantschap en ghewelt / tot den handel mochten bewegen ; doch quamen ontrent 10. mijlen te laegh / drie van onse Schepen dwaelden van ons / bleven doe noch met ons vijven / settent in een Bay daer wy door onse Jachten wel 60. a 70. Joncken / soo kleyn als groot / verbranden.

Hier ghebeurden een sake verhalens waerdigh / want alsoo ons Volck doende was om 2. Joncken (die sy ghenomen hadden) aen ons boort te brengen / en door harde wint het mosten setten / by haer hebbende den Boot met onse sloep / so zijn sy

in

in de voornacht/ van haer Anckers gespilt/ en dreven weg/ de eene in hebbende 23 van onse maets/ met twee Chinesen, het Jacht Victoria dat by haer geset lagh om haer te helpen / en kost door het harde weer-en donckerheyt/ gheen hulp doen / de eene Jonck wegh drijvende / begaven die uyt de ander Jonck / die met haer sesse waren haer in de boot/ en staken de Jonck in brant/ doch also sy met de boot quaslijck zeyl konden voeren en op een lagher wal zijnde/ wierpen de dregh uyt / maer ontrent 2. uren voor de dreg gelegen hebbende/ brack het dreggetou / dreven tegen de wal aen / in perijckel van haer leven / te meer om dat haer louten in 't stranden waren uytgebluft en uytgegaen/ en niet als Vyant aen Lant te verwachten hadden/en om gewelt tegen te staen/warē sy al te weynig in getal/wesende niet meer als 4. Mannen en 2 Jongens/gaven daer om Godt de sake op/en baden dat hem belief de een genadige uytkomste te verlenen/saten alsoo in grooten angst en vreese in de Boot/ en verwachten den dagh / stracks quamender een party Chinesen na de Boot/ ons Volck grepen de sabel in de vuyst / en riepen en schreeuden/ als of sy naer haer wilden toekomen. De Chinesen dat hoorende / die door de duysterheydt des nachts niet en kosten sien / hoe sterck de onse waren / keerden wederom/ en scheenen van de verveerden verveert te wesen / de onse namen dat voor een seecker waer-teecken / dat de hulp en bescherminghen Godts over haer was / den dagh aenkomende resolveerden sy de Boot te verlaten / (also die voor haer onmogelijck was van 't Landt te water te brenghen) met mus-ketten op de hals / de sabel op zy / om alsoo waer het moghelijck te Lande te reysen / na de Revier van Sammitju, daer onse 2. Jachten voor laghen. De 23. Man / die met de ander Jonck waren wegh ghedreven/ wierden gevangen. Eenighe jaren daer nae/ is een van de 23. man te recht gekomen soo ick verstaen heb. Doch dese kosten noch Jonck / noch tael / noch teken van haer stranden sien / zijn derhalven voort ghemarceert. Een party Chinesen haer siende/ quamen na haer toe en stierden 2. Mannen voor uyt/ om met de onsen te spreecken / maer onse Maets betrouwden haer niet/leyden de Mus-ketten op haer toe / als oft se schieten wilden / waer door sy haer lieten passeren. Onder weeghs een Huysken vindende / daer een Man niet een Vrouw in was/ ginghen daer in / staecken haer lonten op/ en maeckten haer gheweer (dat geheel onklaer was / door dat het nat gheweest had' in 't Landen met de Boot) weder klaer/ hier kregen sy oock te eten / want dese Man gaf haer wat Rijs/ hem bedanckt hebbende/spoeden haer weg. In 't gaen sagen sy wel 6. of 7. Chinesen doodt leggen op strant / ten proye voor de honden en vogelen / die van de onse waren doodt ghesmeten/ hier uyt hadden sy licht af te nemen/ wat men haer doen sou sose gekregen worden/ resolveerden daerom/ haer so langh te weeren als sy een sabel in de vuyst souden konnen voeren. Haer gemoeten daer na een groote menighte Chinesen, meenen wel van 2. Hondert / die al-te-mael voor haer vluchten. Des achtermiddaeghs quamen sy by onse Jachten/ schoten met haer mus-ketten een deel schooten/ om ghehoort en ghehaelt te worden / van die in de Jachten / maer door dat schieten / quamender wel 7. a 8. honderdt Chinesen, naer haer gissingh/ op de been/ uyt een groot by-gelegen Dorp / gingen na ons Maets toe / ghemonteert met messen en piecken / de onse die niet als de doodt (soo 't scheen) te verwachten hadden/ schooten eenighe schooten tot haer in / sy siende dat de onse geresolveert waren/ al vechtende te sterven/ liepen te rugh/ eenige bleven van verre staen/ en wierpen met steenen/ 't scheen dat sy niet veel schieten moeten gehoort hebben / want sy warender gheweldigh verveert voor / seyden de Maets / boden eyndelijck/ de onse alle vriendtschap aen/ nooden haer in haer Dorp: In 't Dorp komen-

Verliesen 23. Man.

Avontuerlijck ontmoeting van 6. Maets.

komende/ ſtonden welt twee duyſendt Chineſen, na giſſing/en ſagen haer met verwonderinge aen/ ſcheenen haer leven geen Hollanders geſien te hebben / brachten ons Volck in haer Tempel / gaven haer daer te eten en te drincken en wat Toeback/ de onſe gingen by malkander ſitten / haer gheweer gheſtadigh ghereet houdende/ want ſy niemant vertrouden/vreeſende dat ſy haer overvallen ſouden/hier ſittende/ is haer lont verbrant/ ſcheurden ſtucken van haer hemden/ dat drayende tot een lont/ ſoo ſy beſt konden trocken doe weer uyt het Dorp/ haer bedanckende van de ontfangene weldaet / waren blijde dat ſy daer ſo geluckigh waren uyt-gekomen/ en dat niemant haer na volghde want ſy hadden geen vier ſchoten kruyt meer in haer bandeliers/ quamen op ſtrant/ vonden een Scampan/ ſetten het van de wal/ in 't water komende/ is 't terſtont geſoncken/ ſoo leck waſt/gingen doe in een Viſſchers huys/ daer eenige haer tot ſlapen leyden/ maer de andere en koſten / of durf den niet ſlapen/ alſoo ſy des nachts een party Chineſen om het Huys hoorden/ des ſmorgens maeckten ſy twee vlotjes/ van 't gheen ſy beſt vonden / voeren daer mee nae de Jachten / die terſtont t'zeyl gingen ſoo dat het niet langer diende gedeurt te hebben/of hadden daer licht moeten blijven. Soo dat men aen deſe geſchiedeniſſe gantſch klaer kan ſpeuren/wat den Menſch al voor perijckel kan door komen/ als des Heeren bewaringhe ghenadelijck mede werckt/ want ſonder dat / waſt ſchier mirakel / dat ſoo weynigh Volck uyt der Chineſen handen zijn ontkomen/ daer ſy haer vyanden waren.

Novem-ber.

Den 2. November is het Jacht St. Niclaes gezeylt nae de plaets daer de Boot op ſtrant lagh/ die van de Chineſen gantſch gheplundert was / van Seyl / Maſt / Sweerden/Roer/twee ſteen ſtucken/ en de yſeren Schijf/ voor uyt Steven/ ſetten hem te water/ en brachten 10. Bocken/ en 3. a 4. Verckens tot revenſie mede / en quamen ſoo met de Boot aen boort.

Den 4. dito/ nam de Boot van de Beer 2. Joncken/ met 25. Mannen/ſtaecken de Joncken in de brant / het Volck brachten ſy aen 't Jacht St. Niclaes.

Den 9. November is onſe Opper-ſtierman geſtorven aen 't water / begroeven hem op een Eylant/ op de hoogte van 23. graden.

Schipper Jan Janſz. van Enc-huyſen. met 17. Man wierden verlozen.

Den ſelf den dito / is de Boot van de Beer nae een deel Joncken gevaren maer begoſt ſoo hart te wayen/ dat de voorſchreven Boot / met achtien Man daer onder de Schipper Jan Janſz. wegh dreef tot groote droefheydt van ons alle / ſonden het Jacht Victoria om nae haer te ſoecken / dan deden niet op / hadden hier leggende met onſe twee Schepen 40. Mannen van het beſte bevaren Volck verlooren/ 't welck ons dapper ſmarte.

Den 25. dito/quamen wy te ſamen voor de Revier Chinchieu,ſetten 't onder een Eylant/by een Dorp/daer de Inwoonders uyt vluchten/bequamen daer ontrent 40. Beeſten/ daer onder eenige Verckens/ oock een parthy Hoenderen/ het welck ons wel quam tot ververſingh / alſoo veel van ons Volck ſieck en aen 't water lagen/ die haer hier mede heel verquickten.

Sonden 3. Jachten de Revier in / die het by een Dorp ſetten daer ſy Landen / en dapper teghen de Chineſen ſchermutſeerden/ de Chineſen maeckten 9. Joncken aen malkander vaſt/ en ſtakenſe in de brant en lieten die na onſe Jachten toe drijven/van meninge om die in de brant te krijgen/dan dreven mis/wy met ons twee Schepen/quamen den 28 dito by haer/ſchoten met ons grof geſchut/op een plaetſe / daer van ſy met ſeven Baſſen op 't Volck van de Jachten geſchoten hadden/ die wacker ſtant tegen haer hielden/ hoe-wel die maer 50. in 't getal waren / daer ſy eenige duyſenden ſterck waren/ droegen haer Baſſen wegh / een ſtuck weeghs

van haer Dorp/ de onse staecken 4. Joncken voor haer Dorp in de brant/ en quamen 's avonts weder aen boort.

Den 29. dito/ quam een Chinees overloopen/doch scheen half geck te wesen/wy lichten ons anker/en liepen voor een Stad/schoten daer in/en sy weer met Bassen op ons/ raeckten ons tweemael/staecken een Jonck in de brandt/ de Beer met een Jacht/liepen aen de andere zijd van 't Eylandt/ sagen daer twee groote Dorpen/ daer neven het eene 2. groote Joncken op stapel stonden / resolveerden om dat af te loopen / 't welck wy den 30. dito onderleyden / met ontrent 70. Musquettiers; De Inwoonders waren al-te-mael ghevlucht/ op een seker Fort / wy vervolghden haer tot onder 't Fort/ sy deden 2. uytvallen/ met sulcken afgrijsselijck geroep en geschreeu/als of de werelt verging / quamen lustich op ons aen/en wy niet willende wijcken sloegen malkander met de sabel om de ooren/ maer als wy met onse Musquetten een deel van de haren onder de voet gheschoten hadden / zijn sy gheretireert/ en stelden 't op loopen ; sy hadden onse Sarjant / en Seylemaker van de Beer onder de voet ten waer dat wy haer ontset hadden/ sy hadden doodt geweest; De Sarjant hadden sy de bandelier van 't lijf gehouwen ; dreven haer al doodt/ slaende weder in haer Fort. Wy verloren een Man/ sijnde de Barbier vande Beer doch weten niet/of hy doot geslagen of gevangen is geworden. Wy staken de twee Joncken/ als oock haer gantsche Dorp in de brant/quamen also 's avonts weder aen boort/met goeden buyt/van Verkens/Bocken/Hoenderen en andere plunderaedje/ van Huysraet en andere saken/ de Beesten bereyden wy des nachts om 's anderen daegs/onse hart voor dese moeyelijke Lanttocht weder eens op te halen. — *Vreemde schermutselingh.*

Den 2 December/ voeren wy weder na Lant/plunderden noch een ander Dorp uyt/ en staecken 't als 't voorgaende mede in brant. Wy kregen hier een-en-twintigh Canassers getweernde zijde / uyt een pack-huys / en brachten het nevens de ander buyt/ weder aen boort.

Des anderen daeghs/zeylden wy nae een ander Eylandt/ daer een groote Toren op staet / vonden daer gheen Volck op / setten 't met hoogh water op vijf-tehalf vadem/ en in de voor-nacht met het laegh water saten wy vast / 't scheen dat hier een geweldige stroom in ende uyt gaet. Inde self de nacht met de vloet / sonden de Chinesen 2. brandende Joncken op ons af die dicht by de Beer (die boven ons ghesetlagh) langhs dreven / de eene scheen of hy ons recht voor de boegh soude komen/waer door een groote verbaestheyt in ons Schip ontstont / wy stonden met alle man boven/ en den een sy/ dit/ den ander dat ; doch ick my verseeckerende dat hy mis soude drijven/ maeckten soo groote zwarigheydt niet/ de Coopman Nieuwen-roode, by my staende/ seyde : Schipper laet het tou af houwen / ick onderrechte hem / dat het niet geraden was het tou af te houwen / terwijl wy op de wal lagen/ en nootsakelijck het Schip soude moeten verliesen/en dat de Jonck ons niet begaen kon / maer den Jonck ons naderende / die nae des Koopmans oordeel niet mis en kond/ riep hy/hou af het tou/ hou af het tou. Ick daer-en-tegen riep/ hou niet af/want hou jy het tou af/ so zijn wy het Schip quijt/ 't is mis/ hou niet. Doe de Koopman sagh dat de maets / die alreede een hou in 't tou hadden gegeven op hielden/ en my hier in gehoor gaven/riep hy tegen my : (meenende dat de Jonck alsoo goedt als aen boort was.) Schipper Bontekoe, sie daer / dats u schuldt ; dat sal ick op u verhaelen : Doch ick al bevreest wesende / dat de Maets het tou souden af houwen/ riep al 't is mis/'t is mis/ hou niet/ hou niet / 't welck oock waer was/ want dreef noch soo verre mis / dat hy onse groote Ree / die in 't Cruys stont/ noch mis dreef / hoewel sijn Mast veel hooger was als onse — *Decemb.* — *Groote perijckel van in brandt te raecken.*

Zee/ alleen onse Scampan die wy achter aen hadden leggen/raeckte in de brant/die wy doe drijven lieten soo dat het oock niet veel nader diende / stont geweldigh ysselijck/ want het branden soo geweldigh of het vol Swavel geweest was / en soude met ons wel haest korte mijlen (als men seydt) gemaeckt hebben. Ick hadde het roer van 't eene boort aen 't ander laeten legghen / waer door het Schip een gier maeckten/ 't welck (naest Godt) de eenighste oorsake was van 't mis drijven.

Den 4 dito/ lichten wy ons Ancker/ en liepen na 't Eylant voor inde mont van de revier/daer wy de 40 beesten van gehaelt hadden/als voor verhaelt is/ haelden/ daer water/en gingen den 7 dito/van daer t'zeyl/om weder over na de Piscadoris te lopen:mits water zijnde/waeyde ons voor marsseyl weg/ settent 's anderen daegs (door die wy door't hart weer geẽ zeyl en kostẽ gebruycken om 't gat/daer wy recht voor waren/ in te lopen) onder 't naeste eylant/dat bewestẽ 't gat leyt/op 15. vadẽ.

Den 9 dito / zijn wy van ons Ancker ghespilt/ lieten een ander toegaen/ welck tou/ na vier uren leggens oock brack / dreven doe van de Eylanden af/ en dat met een harde storm uytten N. O. en N. N. O.

Den 10 dito/ wierdt ons Schip soo leck/ dat wy met twee pompen soo veel te doen hadden als wy konden om boven te houden/ hadden wel seven voeten water in 't Schip/ en onse achterste pomp was staegh onklaer. Wy hadden achter in de Kamer een party paedje/ en een gat in de Kamer rakende/ liep de paedje daer door by de pomp/'t welck onse pomp/ als geseyt/ by na onbruyckbaer maeckten ; Waren derhalven gedrongen om de paedje over poort te werpen / want wy vreesden/ dat sy al de lock-gaten verstoppen en onklaer maecken sou.

Bontekoe komt by sijn Broeder. Den 13. en 14. is het vaerbaer weer ghewordén / bevonden ons dicht onder de kust van China, quamen daer by het Schip Haerlem, daer mijn Broeder Pieter Ysbrantsz. Bontekoe Schipper op was/ dat mede garen aen de Piscadoris hadde gheweest/ en was door dese voorgaende storm oock verdreven/ quam van Japon ; wy hielden met malkander wel vier daghen by / maer dreven meer over stuer als wy wonnen/ liepen daerom met malkander te Zee aen de kust van China.

Den 20. nam het Schip/ Haerlem, wel 7. Scampannen, daer in 36. Chinesen,met 3. Joncken/ die met sout / gesouten Vis/ en anders geladen waren. Den selfden dito/ wierde goet gevonden/ dat wy de ladingh (die het Schip Haerlem uyt Japon gebracht had) souden overnemen/om dat het Schip Haerlem zwack en soo gestelt was/dat 't niet langer dorst uyt blijven/en nootsakelijck verdubbelt most werden/ en daer en tegen ons Schip noch sterck en goet/waren ook weder dicht/ ruymden daerom ons schip op/ en begosten des anderen daeghs te laden. Doe quamen daer 2. Chinesen van lant / met een Scampantjen aen 't Schip Haerlem,brachten een deel Appelen/ Hoenderen/ en Verckens aen boort/voor welcke daet/sy hen sijn Jonck weer gaven. Haelden hier voort ons water / maeckten ons weder klaer om t'zeyl te gaen/ leyden een wangh op onse Focke-mast en Ree.

1623. Januarij. Den 1 Januarij/wierter goet gevonden/dat de Opper-stierman Jan Gerritsz. de Nayer, met ontrent 60 persoonen/ van 't Schip Haerlem, op ons Schip souden komen. En onse Onder-stierman Geleyn Cornelissz. is nevens andere/weder overgegaen op 't Schip Haerlem, om alsoo na Batavia en voort na het Vaderlant te gaen. De Coopluyden waren ten dien eynde besigh om Brieven te schrijven/ de eene na Batavia en de ander na de Piscadoris. Wy setten wel 84. Chinesen over aen 't Schip Haerlem, dat den 4. dito van ons t'zeyl gingh na Batavia. Des nachts haelden de Chinesen een Jonck/ dicht by ons Schip van daen / hoe-wel wy na haer schoten/ gingender evenwel mee deur/ wy hadden geen Sloep om haer na te jagen.

Den

Den 5 dito/ quamen de Chinesen om en by ons visschen/ 't scheen dat sy wisten/ dat wy geen Sloep hadden/ daer onse Timmer-luy dagelickx mee besigh waren/ om een te maken. Wy hadden een half sleten zeyl van het Schip Haerlem gekregen/ daer af maeckten wy tot de Schuyt/ en ons Schip wat ons noodigh docht/ hielden des nachts goede wacht/ vreesden voor Branders/ die de Chinesen ons souden konnen toestueren.

Den 7. dito/ gingen wy t'zeyl om Zee te kiesen: maer door contrarie wint mosten weder te rugh/ liepen op onse oude Ree/ namen in't zeylen een Jonck/ daer wy drie Kabels nevens ander Tou-werck uyt kregen/ en staken de Jonck in de brant. Het Volck wasser uyt gevlucht/ welck Tou-werck ons heel wel te pas quam.

Den 9. en 10. dito/ kreghen wy onse Schuyts zeyl/ Mast/ Sweerden en ander tuygh weder klaer/ bleven noch al door onbequame wint leggen.

Den 11 dito/ sagen wy tegen den avont/ twee Joncken onder de wal/ de Koopman wilde dat men met de Boot daer nae toe souden varen/ maer het docht my ongeraden/ om dat het tegen den avont was/ en gantsch leelijck weer/ en stondt geschapen noch harder te sullen wayen/ want sacher gantsch onweerig uyt; oock seyde ick/ dat men 't Volck soo licht niet behoorde te wagen/ bleef daerom achter/ begon teghen de nacht oock soo te wayen/ dat wy blijd' waren/ dat de Boot aen boort was gebleven.

Des anderen daeghs 's morghens/ zijn wy met de Boot na een Jonck gevaren/ die de Bay op laveerde/ doch eer wy daer by waeren/ quamen 4. Oorloghs Joncken hem te hulp/ die geweldigh na ons schoten/ en alsoo 't dicht aen Landt was/ daer wel duysent Menschen/ soo 't scheen/ op Strant stonden met geweer/ mosten hem verlaten/ en voeren weer na boort.

Den 14. dito/ 's nachts in de eerste wacht/ ben ick met de Boot na een ander Jonck gevaren/ die haer te weer stelden/ schoten wel 2. glasen tegen ons/ en alsoo wy te verd van 't Schip dwaelden/ en weynigh aparentie was haer te krijgen/ quamen wy in de dagh-wacht/ weder aen boort.

Den 15. dito/ was de Stierman met de Boot weer by een Jonck die van Teysingh, quam/ daer sy heftigh tegen doende waren/ maer mosten hem verlaten/ hadden 3. ghequetsten/ daer onder een gantsch dootelijck/ want was met fenijnigh geweer doorschoten.

Den 18 dito/ ben ick met de Boot ghevaren/ nae 5. Joncken/ de eene gingh sijn gangh/ en de ander vier korten malkander op zy/ en stelden haer schrap met Schilden/ Swaerden/ Pijlen en Bassen/ want het waren Oorloghs Joncken/ soo dat wy nae een kleyn gevecht wederom keerden/ de Joncken peurden ons nae/ ons Volck in 't Schip dit siende en vreesende dat sy de Boot souden aentasten/ maeckten de twee achter stucken klaer/ om na haer te schieten/ want 't was dicht by het Schip/ wy waren geen duysent treden van 't Schip af/ wy gijden het zeyl/ en streken de Fock neer/ en roeyeden vlack in de wint op. Sy in de Joncken dit siende/ keerden van ons af. 's Avondts quamen wy weer aen boort/ en gingen den selfden nacht noch onder zeyl/ hadden de wint N. W.

Den 19 dito/ 's morghens waeren wy ontrent een mijl buyten de wal/ af van/ de hoeck van Teysingh, hadden queter Blanca S. O. van ons ontrent 5. mijlen/ het welck leyt op de hooghte van 22. graden 20. minuten/ zeylden langs de wal op den selfden dagh kregen ons Volck rantsoen/ een flap-kan water daeghs.

Den 20. dito/ liepen door contrarie wint/ met der Sonnen onder-gangh weder ten Ancker op 17. vadem/ omtrent 6. mijl buyten Landt N. ten O. van Catsje, alsoo

soo wy geen vordel saghen te doen met zeylen. Hier brack ons tou stucken / mosten daerom de zeylen daer weer by setten / doch quamen door hart weer / des anderen daeghs weder te reed ontrent 8. mijlen beoosten Teysing.

Den 22. sonden wy de Boot uyt / vet na Lant toe / om te vernemen ofter gheen beter Reed was te vinden; zeylden op haer rapoort / tot ontrent een half Kartous schoot van de Wal / op een goede Rede.

Den 23. 's morgens / noch al contrarie wint uytten N. O. met koel weer.

Den 24. dito / storf die persoon / die 9. dagen te voren soo deerlijck gequest was / was genaemt Hendrick Bruys van Bremen.

Den 25. dito / kregen onse Timmerluy de Sloep meest klaer.

Den 27. dito / is onse Koopman Nieuwen-Roode, met de Sloep en boot na Lant gevaren / om te sien of wy geen water souden konnen krijgen / dan en de niet op. / sagen eenige Joncken in de Revier leggen / daer wy 's achtermiddaegs een cherge met musquetten tegen hadden / maer sy schoten met bassen / en kregen onder zeyl / soo dat wy vruchteloos wederom quamen.

Den 28 nam onse Stierman een kleyn Jonckjen met gedroogde en gesouten vis geladen / met 8. Chinesen, die het datelijck op gaven.

Den 29. en 30. dito / hebben wy verscheyden tochten / soo na Joncken als Visschers gedaen / maer niet bekomen / als een Visscher met 5 man / en water gesocht / 't welck ick den 31. dito vont / dat heel goet was / en gemackelijck om te halen.

Februarius. De navolgende dagen tot den 7. Februarij / haelden wy ons water / was alle dagen leelijck variabel weer / en contarie wint / om onse reys te vervorderen.

Den 8. dito / voeren wy met Boot en Sloep na Lant / met 27. muskettiers om een Lant-tocht te doen; Quamen in een Dorp / daer het volck uytgevlucht was / marcheerden een weynigh Lantwaert in / vonden een troep Buffels / daer wy der 17. van t' Scheep brochten met 4. Verckens en ettelijcke Hoenderen / was alle dagen leelijck weer.

Den 10 dito / is de Koopman Nieuwen-Roode met schuyt en boot weder aen lant gevaren met 25. muskettiers / trocken Lantwaert in / quamen in 2. Dorpen / daer het Volck alle uyt gevlucht was / staken beyde Dorpen in de brandt / en quamen weer aen boort.

Den 11. dito / is ons eene Jonckjen omgevallen en ghesoncken / doch de Mast (die 14. Palmen dick en 59. voeten lang was) kregen wyder noch uyt / onse Boot voer weder na Lant om stroo voor de Buffels te halen.

Den 12. deden wy weer een Lant-tocht / met 50. ghewapende mannen / liepen twee Dorpen af / sagen eenige Buffels / maer kosten die niet vangen; kregen eenige sacken met loock en uyen / en quamen na dat sy wel 2. mijlen in 't Landt geweest hadden / weer aen boort.

Den 15. dito / is onse Opper-stierman in de boeyen gheset / om datter brandt in sijn kamertje geweest was / doch wierder 's avonts weer uytgelaten. Onse Timmerluy maeckten een wangh op onse groote Mast.

Den 18. setten wy een man overboort / die de voorgaende nacht gestorven was. Wy deden meest alle dagen tochten / so met ons Jonck / en Schuyt / als Boot / na Visschers en Joncken / maer konden niet bekomen / was meest alle daghen kout leelijck weer.

Den 20. dito / namen wy een Jonck met 14. Chinesen, seyden ons dat sy uyt de Revier Chinchieu quamen / als oock dat den Heer Commandeur Cornelis Reyersz. met die van Chinchieu verdraghen was / doch namen hem evenwel mee en losten

sijn

zijn waeren in ons Schip / verstelden met wanghen en anders / onse Masten en Boegh-spriet.

Den 10. Meert / deden noch alle daghen als 't weer was / een tocht om water. Op desen dagh wierde uyt ons Schip een Vogel (soo hy in de Lucht vloogh) geschooten.

Den 14. dito / voeren wy meest met alle-man aen Lant / haelden onse Boot op 't strant / om hem te calvaten en schoon te maecken / quamen des avonts wederom.

Den 17. dito / sterf een van de Boots-gesellen / genaemt Claes Cornelisz. van Middelburgh.

Den 18. dito / ongestadig weer / met Donder / Blixem / en Regen. Des nachts sterf de Onder-Stierman / Jan Gerritsz. Brouwer van Haerlem, die ontrent vijf-tehalf weeck geleden / Onder-stierman gemaeckt was.

Den 20. dito / des nachts sprongh'ender 3. Chinesen overboort; meenden met de Boot door te gaen / maer also de wacht het gewaer worden / kregen de eene weder / maer de ander twee verdroncken.

Den 30. dito / kregen wy twee Joncken met een Visscher / met 27. man.

Den 2. April / setten wy twee Chinesen aen Lant / die ons beloof den verversing te brengen voor haer rantsoen / de eene was gequest / en den ander heel out.

Den 9. dito / sagen wy twee Chinesen in onse Hout-Jonck staen / en riepen dat men haer aen boort halen sou. Sonden onse Scampan nae haer toe / bevonden dat de eene een van de selfde was / die wy op den 2. deses aen Lant hadden geset / Sy waren 's nachts van andere Chinesen aen onse Hout-Jonck gebrocht: brachten met haer / Hoenders / Eyjeren / een Vercken / Sitroenen / Appelen / Suycker-riet en Toeback / van elcx wat; tot danckbaerheyt van haer geschoncken vryheyt. Voorwaer een groote deught / beschamende veele Christenen / die als sy uyt de knip zijn / dickwils weynig om haer beloften dencken. Vromen daet van 2 Chinesen.

Den 6. dito / resolveerden wy de eene Jonck te sloopen / het hout daer van in de ander te laden / en die mee na de Piscadoris te nemen alsoo sy daer wel brandt-hout van doen hadden. Den 7. setten wy de voorsz. 2. Chinesen weder aen Lant. Den 8 dito / quammer een Prautjen met 2. andere Chinesen aen ons Schip / en brachten ons (als de voorgaende) eenige verversing / als Appelen / Eyeren / eenighe potten met Arack / waer voor wy haer beloofden twee mannen te sullen vry geven / eene die gequest was / en een ander / op voorwaerde / dat sy ons meer verversinge souden brengen / gaven haer oock 25. rejalen aen gelt / om daer Verckens voor te brengen / en lietense daer op na Lant toe varen. Des nachts is onse Jonck (daer wy mede doende waren te sloopen) gesoncken.

Den 9. en 10. dito / haelden wy water soo voor de Jonck / als ons schip / en setten 17. man van ons Volck op de Jonck / om met malkander na de Piscadoris te zeylen / soo dra het wint en weer was.

Den 11. dito / quamen de laeste 2. Chinesen weder van Lant / met haer brengende 5. Verckens / een parthy Eyeren / Vijgen / Appelen / en ander goet.

Den 12. waeydent een gheheele storm / streecken onse Rees neer / een Chinees Prautjen dreef van ons wegh / met een van onse Maets / sonden de Sloep daer na toe / haelden hem daer uyt / maer het Prautjen kosten sy door de harde wint niet op roepen / hadden 't achter de Sloep gebonden / lieten het eyndelijck dryven / en quamen weer aen boort.

Den 13. dito / lieten wy de Chinesen, die ons verversinge gebracht hadden / weder na Lant varen / met haer beloof de twee Lantsluy.

Den

Onvoorsichtigheyt gepleegt in 't beproeven van een Bas.

Den 15. dito/ waren die Maets in de Jonck doende/ om een Bas te beproeven/ die sy op een nieu roopaertje geleyt hadden/ laden het met dobbelt scherp / settent met de mont na de deur van de Jonck / met so komter een Jongman uyt een van de ruymen/ gaet in de deur staen/ om sijn water te maecken / niet wetende van de anderen haer doen ; daer op komt een met de lontstock van de ander kant / (de Jongman niet siende) en steeckter de brandt in / en schiet de Jonghman door sijn been. Voorwaer een droevig ongeluck/ en groote onvoorsichtigheyt van den aensteecker. Wy slachten/ in ons Schip / des achter middaeghs een Buffel / met een Vercken/om alsoo des anderen daegs onse Paesch-Feest daer mede te houden. Terwijl de Maets doende waren / plock-haerden onse Domine met een Assistent, die beyde in de boeyen geset worden.

Den 16. dito / zijnde Paesch-dagh, wierden sy beyde daer weder uyt ghelaten. Doe quam het Volck uyt de Jonck al-te-mael in ons Schip / om de Predicatie te hooren / en bleven voort onse gast op de Buffel. Des ander daeghs / quamen sy weder om Predicatie te hooren/ was alle dagen ongestuymig weer / en variabele winden.

Den 19. dito/wert de Jongman/die in sijn been geschoten was 't been afgeset/ die ontrent een uur daer na sturf.

Den 20. dito/ ongestuymig weder/uyt den O.N.O. schoten onse stengen/lieten noch een Ancker vallen / sacher uyt oft al stucken wayen sou wat om en an was. De 2. Chinesen die den 13. van ons Schip waren gescheyden / quamen weder aen boort brochten ons weder eenige ververschingh seyden ons/ datter wel twee hondert Joncken gelijck souden komen om ons te vernestelen / maeckten ons daerom (op die waerschouwinge) van alles klaer / om haer/ so sy quamen/ te begroeten.

Den 27 dito/setten wy onse Scampan in 't Schip/en 2 Visschers Prauwen daer uyt/ die de Jonck in sette/ verlangden um t'zeyl te gaen/ want dorsten daer niet wel langer blijven ; doch door dien dat 't alle dagen soo sterck waeyde en storinde / kosten niet wel t'zeyl komen/ te meer/om dat de wint ons tegen was.

Den 28. brochten wy 20. Chinesen in de Jonck / om die nevens de onse aen de Piscadoris te brengen.

Den 29. dito / 's morgens met redelijck weer/ de windt O. N. O. ginghen wy t'zeyl met onse Jonck/ doch hadden veel onzwervens in Zee / door harde contrarie wint en anders.

Mayus Den 1. May/ ongestadigh weer / des morgens sagen wy dat onse Jonck van ons gedwaelt was / doch ten laetsten saghen wy hem een groot stuck in Ly van ons/ lagh heel in onmacht/ zijn zeyl was wegh gewayt/ vonden daerom goet/ also het heel hart begon te wayen / het Volck daer uyt te lichten / Ick voer ten dien eynde met de Boot heen/ namen het Volck over / doch konden nevens ons Volck die 16. in 't ghetal waren / niet meer als thien Chinesen over krijghen / de andere waren schuyl gekropen / de wint begon oock hart op te steecken / soo datter noch thien Chinesen inde Jonck bleven en wegh dreven. Quamen des middaeghs weder aen boort/ gisten ons ontrent 8. mijlen buyten de Oostelijckste Eylanden van Macou te wesen. En alsoo hier een ghestadighe wint waeyt/ontrent half jaer om half jaer/ dat men het Moson noemt/ soo kan die ghene / die te laegh vervalt/ 't zy aen de eene of ander kant van de Piscadoris niet wel opwaert aen-komen / door dat / dat Moson weder verloopen is / zwurven om die oorsaeck hier langhe tijdt / dan eens settende/ dan eens zeylende/ eer wy in de Piscadoris quamen. Leden oock veel onghemack van storm/ en siecke / by ghebreck van ververscinghe ; jae waren

op 't lae tste van 90. mannen boven 50. gesonde mannen niet van ons eygen volck.

In onse wegh ontmoeten wy noch een Chinesche Jonck / kostelijck ghеladen / Nemen een koste-lijcke Chi-nese jonck. eenighe duysenden waerdigh / die nae de Manieljes wilde ; Naemen hem / hadde wel 250. Zielen in / nam 't Volck meest over op ontrent 20. a 25. man na / en stelden 15. a 16. Man van ons Volck daer by / en bonden de Jonck achter aen ons Schip / ende sleepten hem. Wy hadden doe ettelijcke hondert Chinesen in ons Schip / waren bevreest dat sy ons overweldighen souden / want wy / als verhaelt / maer 50. gesonde Mannen sterck waren. Lieten al ons Volck met ghewеer op zijd' gaen / even oft al-te-mael Officieren waeren. Des nachts lieten wy al de Chinesen in 't ruym loopen / setten dan een stut boven op 't Luyck / en behinghen het over al met Lampen / dat het onder 't Verdeck licht was ; en by 't luyck hielden 5. a 6. man / met bloote sabels / de wacht / en des morgens deden wy het luyck op / en lieten de Chinesen boven komen / om haer gevoegh en anders te doen / ware door het krielde van menschen op 't Schip. Ick was dickwils inde Kejuyt ghegaen om te slapen / maer konde niet / als ick boven quam / soo maeckten de Chinesen datelijck ruymte / ginghen aen beyde zijden / op haer kniejen legghen / met de handen t'samen / soo dat sy als Lammeren waeren. Daer wierde verhaelt / dat onder haer een prophetye was / dat haer Landt inghenomen soude worden / van Prophecye in China. mannen met roo baerden ; en alsoo ick een rood' baerdt hat / scheenen sy dieshalven my met meer vreese te aenschouwen. Doch dit was soo het seggen / hoe het is / is Godt bekent. Wy dorsten haer evenwel niet vertrouwen. Sy ginghen 's morghens langhs de boorden van 't Schip en in de rusten sitten / reynighden en kemden haer. Sy hadden sulck langh hayr / dat het veele / als sy over eynde stonden / tot de waden van de beenen hingh / 't welck sy met een drayl / vlechts gewijs / op haer Hooft legghen / steken daer een pen door die 't vast hout / met de kam daer teghen aen / wy brachtense alle in de Piscadoris, daer wordense alle / nevens de andere Chinesen, die wy / en andere Schepen en Jachten daer ghebrocht hadden / 2. en 2. aen malkanderen gesloten / mosten aerd' aendraghen tot het Fort / ja doe het Maeckten een Fort op de Piscadoris. Fort gemaeckt was / warender wel 14. hondert in 't getal / die doe meest na Batavien wierden ghebracht / ende aldaer verkocht. De Piscadoris was onse rendevoes-plaets / als verhaelt is / daer wy stee hielden / en voeren daer van af en aen / en namen alle Chinesen die wy krijghen konden / en brachten die daer by een. Ter wijl wy hier in de Piscadoris lagen / kregen wy sulcken oorkaen / dat al de Schepen bykans op 't droogh waeyden / onder alle onse Jonck / waeyde geheel op 't Lant.

In de Piscadoris legghende / kreegh ick een brief van Batavia, door Christiaen Fransz. van mijn Broeder Pieter Ysbrantsz. Bontekoe, die / als voor verhaelt is / Schipper op 't Schip Haerlem was / die den 4. Januarij op de Kust van China, van ons / nae Batavien gingh / schreef my : dat onsen Broeder Jacob Ysbrantsz. 't voorgaende Jaer oock voor Schipper in Indien was gekomen uyt Hollant, wesende doe met ons drie gebroeders in 't Landt / alle drie Schippers / verhaelde dat Jacob met het Schip Mauritius in Compagnie van 't Wapen van Rotterdam, heel miserabel aen quam / hadden onder weegh yder ontrent 275. man verloren. Het Wapen van Rotterdam had soo veel gesont volck niet behouden / dat het zijn zeylen kost gebruycken. Jacob in de Straet van Sunda, by 2. Jachten die Jacob voor Batavia brochten / maer 't ander Schip had Jacob gelaten aen de Suyt-zijde van Java, daer hy met Jachten en Vaer-tuygh nae toe wierde ghesonden / om het te soecken / vonden hem / en hy wierter Schipper op ghemaeckt / wierdt nae Ambona ghesonden ; schreef oock dat den Heer Generael Koen met het Schip daer Jacob

mede

mede in't lant quam/ te weten Mauritius uyt Ooft-Indien nae Hollant was vertrocken den 2 Febr. 1623. in Compagnie van noch drie Schepen/ en dat den Heer Pieter de Carpentier daeghs voor 't vertreck van den Heer Koen tot Generael over Indien gestelt was/ &c. Daer quamen doe oock veel Huys-ghesinnen uyt Hollant op Batavia, so met 't Wapen van Hoorn, daer Schipper op was Pieter Gerritsz. Bieren-Broodts-pot, en andere Schepen. Daer trouden oock veel Hollanders op Batavia, soo dat veele haer hier vast maeckten/ om soo licht niet te vertrecken.

Vertreck van den Gn. Koen na Hollandt: Pieter de Carpentier wordt in sijn plaets gestelt.

Den 25. October/ isser by den E. Heer Commandeur Cornelis Reyersz. ende sijne Raden gheordonneert/ dat wy met ons 5. Schepen (te weten het Schip Groeningen, Samson, Muyden, Erasmus, en Victoria, welck laetste om reden niet mede ging/ onder den Commandeur Christiaen Fransz) souden gaen/ na de Reviere van Chinchiu, om de selfde beset te houden/ datter geen Joncken nae de Manieljes, of andere onser vyanden plaetsen souden varen/en aen haer te versoeken/gelijck wy dickwils en gestadigh gedaen hadden/ den vryen handel met haer op Tajouan, en haer als dan alle vreet en vrientschap te aen bieden; doch indien sy hier in niet wilden consenteren/ haer den Oorlloogh aen te doen/ te water en te land'/ waer het selfde met avontagie ende tot voordeel van de Compagnie kan gheschieden/ ghelijck dat self de breeder was uytgedruckt in de instructie/ ons van den E. Heer Commandeur en zijne Raden mede gegeven. Gingen dien self den dagh noch t'zeyl.

Den 28. dito/ quamen wy voor de voornoemde Revier/ setten het onder 't Eylant met de Pagoden, daer al 't Volck was afgevlucht/ behalven een out man/ die wy vonden; lieten/ gelijck de onse ordre was/ een witte vlagge wayen/ hopende datter yemant van Aymuy, by ons soude komen/ om ons te verspreken.

Den 29. dito/ wierdt onder ons goedt ghevonden/ dat men op yder Schip 30. a 40 Zwabbers soude maecken/ en 8. a 9. Balijs met Water/ als oock een deel leeren Emmers langs 't Schip souden stellen/ om (of de Chinesen ons met Branders toe quamen) de brandt te uyten/ als oock/dat men scherpe wacht soude houden/ en dat twee schuyten een derden deel van een mijl van de Schepen/alle nachten/ op de wacht souden leggen/oock om water te haelen/roeten de stucken op/ en waeren wel op onse hoede. En alsoo niemandt van Aymuy by ons quam/ schreven den 30. dito/een brief aen den Totock van Aymuy, en bestelden die met de oude Chinees, die wy op 't Eylant vonden. Wy schreven dat wy aldaer gekomen waren/ om met haer den handel en vrede te versoecken ghelijck wy in de voorige conferentie tusschen haer en ons gehouden/gedaen hadden/en voort eenige complementen/ tot sulck schrijven wel voegende/ publiceerden oock dien selfden dagh/ dese navolgende Ordonnantie/ op alle de Schepen.

Ordonnantie, waer naer sich 't Volck vande Schepen, legghende in de Reviere van Chinchieuw, *sullen hebben te reguleren.*

Voorsichtighe Resolutie.

ALsoo wy met ons vier Schepen, alhier in de Reviere van *Chinchieuw* leggen, om soo veel als moghelijck is, die van *China* 't uyt-varen naer *Manilha* ofte eenige andere onser vyanden plaetsen te beletten: derhalven wel te vermoeden is, dat de *Chinesen* niet sullen naer latē hun uytterste devoir te doen, om ('t zy met openbaer gewelt onder schijn van vrede, ofte andere bedrieggelijcke middelen) met hare Brant-schepen, (diese mette stroom souden mogen af seynden) ons van hier te drijven: waeromme hoog-noodig is, datter voor al in alle de Schepen of Boots en de Chaloupen ('t zy datse aen boort ofte een stuck boven stroom van de Schepen, als uyt-leggers mochten leggen) goede scherpe en behoorlijcke wacht wort gehouden: En alsoo bevinden dat de selve dickmaelen by de

Matroo-

Matroosen seer slechtelijck werden waer genomen, sonder acht te nemen, wat schade en onheyl daer door te verwachten hebben: Wert hier mede by den E. Commandeur *Christiaen Fransz.* ende Raedt geordonneert ende bevolen, gelijck wy ordonneren ende bevelen midts desen, aen alle Scheeps Officieren ende Matroosen, niemant uytgesondert, dat yder sijn wachte ter plaetse daer hy soude moghen ghestelt werden, behoorlijck sal waernemen, op pene dat de gene, die slapende oft ter contrarie doende, bevonden wert, driemael van de Rhaa sal vallen, en met hondert slagen voor de Mast geleertst werden. Yder wacht sich voor schade, alsoo dese voorsz. Ordonnantie sonder eenige dissimulatie en de Contraventeurs, naer behooren sal ge-executeert werden, want 't selve in æquite in naer gelegentheyt der saken alsoo bevinden te behooren. Actum in 't Schip *Groeningen*, leggende in de Reviere van *Chinchieuw*, desen 30 October 1623.

Den 1. November / quammer met een Scampan, een Chinees ghenaemt Cipzuan, aen ons boort / sey soo wy om vrede en den handel te versoecken quamen / dat het aen haer zijde niet en soude manqueren / alsoo de ingesetenen daer alle wel toe geneghen waren / en gaf ons voort goede hope van een goedt succes. Seyde oock / datter wel 300 Chinese Koop-luyden vergadert waren geweest / en hadden besloten een request aen den Combon van Hockzieu te presenteren / en te versoecken om met ons te moghen handelen / alsoo sy (soo hy seyde) door den Oorlogh haer goet verloren / en soo den Oorlogh continueerden / geschapen stont om 't eenemael te verarmen; resolveerden daerom instantelijck den Handel en Vrede met ons aen den voorschreven Combon te versoecken. Desen Cipzuan seyde vorder / datter ter plaetse daer hy woonachtigh was / een Cluysenaer of Eremijt in 't gheberghte woonde / die van grooten afkomste was / en hadde machtigh rijck (meene oock Vanderijn over die Provincie) geweest / hebbende hem nae 't overlijden van sijn Huys-vrou / die hy seer lief hadde / tot dese eensaemheyt begeven; dede nu niet anders (soo hy seyde) als arme luyden / die geen middelen en hadden / haer saecken by de grooten uyt te rechten; was alsoo by de grooten en by de kleynen in hooge achtinge en aensien; jae hy wierde voor een Propheet / en sijn Woorden voor Prophetien ghehouden / seyde oock / dat hy desen Cluysenaer het verschil / tusschen ons en haer te kennen hadd' ghegheven / en hy oock verstaende / dat de grooten preparatie maeckten / om ons te beoorloghen / was hy (seyde de Cipzuan) by haer gegaen / hun voorseggende / dat (soo sy ons den Oorlogh aen deden) sy haer Staet in perijckel souden stellen. Waer over Christiaen Fransz. den voornoemden Cipzuan vraegde / of men niet de Cluysenaer niet te spraeck en soude konnen komen / om hem ons oprecht en eerlijck versoeck / met alle omstandigheden te vertonen; 't welck Cipzuan beloofde te sullen beschicken / en twijffelde niet / of soude dat wel verwerven by hem / en seyde: Dit sal ick doen / om dat ghy gelooven sult / dat ick 't goet met u meene. Daer op is hy vertrocken / verklaerde / steets-gewis by ons gekomen te zijn.

Den 3. dito / is Cipzuan met de gheseyde Cluysenaer, nevens noch een Chinees, aen ons boort ghekomen / wy verklaerden hem de oorsake van onse komst / en wat onse meninghe en versoeck was / die (nae datter eenige reden weder-zijds waren ghevallen) ons beloofde zijn uytterste devoor te sullen doen / om de Saeck tot een goet eynde te brenghen / gaven hem een brief (van den selfden inhout / als die wy met den ouden Chinees ghesonden hadden) aen den Totock. Hy beloofde die self den Totock te behandighen. Twee a drie daghen daer nae / quam Cipzuan weder by ons / en bracht antwoort op de onsen / waer in den Totock schreef: Dat hy verstaen hadde / dat wy met onse Schepen onder 't Eylandt met de Pagoden ghearriveert waren / den vrede en handel met haer versochten / 't welck hem lief was / soo wy

November. Een Chinese Cluysenaer.

wy het met goeder herten meenden/ en niet gelijck wy voor desen/ met valscheydt en bedroegh (ghelijck hem beliefde te schrijven) gedaen hadden/ soude dan wel moghelijck zijn om een goet accoort te maecken / hadde ons inde laetste conferentie met ons ghehouden/ twee wegen gewesen te weten: De ghevangen Chinesen in vryheyt te stellen/ en Pehoe, by ons ghenaemt de Piscadoris te verlaten / en hadden gheen van beyden willen accepteren / waer door de handelinghe doe vruchteloos afliep. Wy antwoorden/ dat onse meninghe goet was/ en altydt gheweest hadde. Hy schreef wederom/ dat hy verstaen hadde dat wy ghekomen waren om de Chinesen te berooven/en gheen gelt of Koopmanschap mede brochten om te handelen; waer op hy versocht/ dat wy onse meninghe souden verklaren. Waer op wy weer aen hem antwoorden; dat onse meninghe goet was / en niet anders als vooren den Handel versochten. Hy schreef wederom/ dewijle wy persisteerden by onse goede meninge/ dat wy dan een Capiteyn by hem souden senden/om van alles met hem te handelen/ en een vrede/ of bestandt tusschen malkanderen te sluyten / voor een deel jaren/ of voor eenwig. Wy versochten daer op aen den voorschreven Totock, dat hem soude gelieven toe te laten/ dat wy met een Jacht / voor Aymuy mochten komen/ om dicht by der handt te zijn/ want dese saecke beter van na by/ als van verre konde afgehandelt worden. Hier toe kregen wy met den naesten licentie/ om met 1. a 2. Schepen voor Aymuy te mogen komen. Hebben eyndelijck den 13 dito met malkanderen goet gevonden/ dat onsen Commandeur Christiaen Fransz. met de Jachten Muyden en Erasmus naer Aymuy souden zeylen.

Den 14 dito/ vertrocken de Jachten / die des anderen daeghs voor Aymuy quamen/ en wy met de twee Schepen bleven onder het Eylant leggen.

Verhael van de valscheyt der Chinesen en verradische aenslag op de onse.

Tusschen den 17 en 18 inde na-nacht/ben ick met de Boot na onse Jachten gevaren/ om eens tijding te hebben / hoe de sake met haer geleghen was / want het begon ons te vertrieten/ dat het soo langh deurde(daer het voor haer vertreck soo na by scheen; maer onder weegh zijnde / dicht by de Jachten / saghen wy dat het eene Jacht in de brandt stont/ en het ander hadde oock 3. Branders aen boort/ en voeren in groot perijckel door een groote menighte Vaertuyg / van Scampantjes en eenige Oorlogs Jouncken/ en sagen ontrent 50. Branders/ voeren aen 't Jacht Erasmus, dat door kloeckmoedigheydt de eene Brander hadde uyt-gebluscht / ende de andere twee van haer gekreghen/ soo dat sy miraculeusselijck van dat perijckel verlost wierden; Maer het Jacht Muyden, raeckten sijn Fock en Voor-marsseyl straex in brandt/ en scheen niet te helpen/ verbranden en sprongh voort met Volck met al/ zijnde een deerlijcke sake. Wy ginghen terstondt na onse Schepen met het Jacht Erasmus. De Vrienden van Erasmus verhaelden ons / hoe sich de saecke tot soo verd hadde toeghedraghen/ seyden: met dat sy voor Aymuy gekomen waren/ kreghen sy terstondt eenighe Gedeputeerden aen boort / versoeckende dat eenighe van de Hoofden aen Lant/by den Totock souden komen/ om van de sake mondelingh met malkander te spreken/ 't welck by den Commandeur beleefdelijk wierde af-geslagen/hem excuserende geen bequame Tolcken daer toe te hebben; maer soo 't den Totock gheliefde/soude eenige van de zijne senden/ met volle macht/om met ons een accoort te sluyten. Daer op voeren sy weer na Lant; weer komende seyden: Dat den Totock haer volkomen hadde gheautoriseert/ ende volle macht ten dien eynde gegeven/ en dat alles wat van haer met ons gesloten sou worden/ vast en onverbrekelijck van hem soude ghehouden en van waerden ghekent worden. Sijn daer op met malkander in handelingh ghetreden en gheaccordeert / en besloten/ dat sy in Teyowan met ons souden komen handelen/ en aldaer so veel zij-

de waren brengen/ als ons Capitael soude strecken : Datse op de Manilha, Cambodia, Siam, Pantany, Jamby, Andrigerry, ofte op eenige andere plaetsen niet en souden varen/ als met pas van ons : Datse oock 4. a 6. Joncken na Batavia souden senden/ om aldaer met den Heer Generael te spreken/ wegen de sake van de Piscadoris, daer sy ons garen af hadden. Dit Accoort solemneel gemaeckt zijnde/ voeren sy aen Landt; Quamen daer na wederom aen boort; Versochten dat eenige Capiteynen by den Totock aen Landt gelief den te komen : Dat het accoort op de eene zijde in 't Chinees, en op de ander zijde in Duyts soude geschreven en bezwooren worden/ op dat den Totock de Combon van Hockzieuw, mocht schrijven ; alsoo in zijn presentie geschiet te zijn / brachten met haer dry Manderijns tot Ostagiers, ende (na haer gewoonte) dry Pijlen tot verseeckertheydt.

De Commandeur Christiaen Fransz. met de Raden van d'Jachten/ hebben daer op goedt gevonden/ dat hy Commandeur self/ met Doede Florisz. Craegh, Schipper op Muyden, ende Willem van Houdaen, Opper-Koopman op Erasmus, haer aen Landt souden verwoeghen/ om het boven gheschreven te verrechten. Aen Landt ghekomen zijnde/ met omtrent dertig Man / onder ander oock de Schipper van Erasmus, Jan Pietersz. Reus, wierden daer (soo 't scheen) heel wel ontfanghen. Sy stelden Tafels op Strand' voort Boots-Volck/ disten wacker op. Den Commandeur belasten Jan Pietersz. Reus, dat hy op de Maets passen sou/ om die strax weer nae boort te schicken/ en sy wierden ghelept na 't huys van den Totock, 't scheen dat sy de Boots-gesellen sochten droncken te maken / de Manderijns dienden de Tafel/ wilden dat Schipper Jan Pietersz. Reus, mede opwaerts nae de Totock soude gaen. Hy gheliet hem of hy noch volghen sou / maer siende (soo hy hem inbeelde) dat 't geen klaer schapen werck was/ dede de Maets opstaen/ en datelijck in de Boot vallen/ en voer met haer na boort. 's Avonts (gelijck 't bespreken was) ging de Stierman Moses Claesz. van 't Jacht Muyden, met een ghemande Sloep na Lant/ om onse 3 voornoemde Raden te halen. Aen Lant komende/ wierden van de Chinesen gehouden/ 't Volck in de Jachten wisten niet wat sy dencken souden / waerom dat de Sloep en onse Raden so lang aen lant bleven/ vraegden daerom de Ostagiers, waerom de onse niet weder en quamen/ antwoorden: sy zijn vrolijk; maer die vrolijckheyt is wel af te meten/ want in de self de nacht/ ontrent vier uren voor daeg / quamen sy (als voor verhaelt is) met wel vijftig Branders om de Jachten te vernielen/ gelijk sy 't eene deden/ &c. De Chinesen hadden ook eenig Chinees bier aen de Jachten gesonden/ daer sy vergif in gedaen hadden/ om alsoo ons Volck te vergeven/ maer wierde sonder schade by ons bekent/ 't scheen dat Godt 't niet beliefde. Dese tijdinge smarten ons alle dapper/ want was een groot verlies voor ons/ en een Goddeloos schelm-stuck van de Chinesen; dan Godt sal alles te zijnder tijdt oordeelen.

Manderijns zijn Gouverneurs of Oversten, van daer zijn noch Manderijns die onder de Opper-Manderijns staen van de Provincie van sulcke schijnt deselve dzie geweest te zijn.

> Ter werelt en is geen booser fenijn :
> Dan Vrient te schijnen en Vyandt te zijn.

Den 18. dito/ haelden wy eenig brant-hout uyt de Huysen/ op 't Eylant met de Pagoden daer wy onder lagen / dan resolveerden te verzeylen / aen de Noort-zijde van de Revier/ om aldaer te dryer voor de Branders te leggen/ want wy sagen nu wel datse geen vrientschap/ maer vyantschap met ons sochten.

Den 19. dito/ quam 't Schip de Engelsche Beer, uyt Jappon by ons/ die wy alle gelegentheyt van ons wedervaren verhaelden / en om dese en meer andere oorsaken/ is den Raet vande Schepen vergadert/ in het Schip de Beer, en besloten 't gene uyt dese navolgende Resolutie verstaen kan worden.

Resolutie genomen by de Over-Hoofden van de Schepen den Engelschen Beer, Samson en Erasmus, *op den* 24. *November, voor de Revier van* Chincheuw. 1623.

ALsoo op den 11. November uyt *Iappon* vertreckende, tot meerder verseeckeringh van onse reyse na de *Piscadoris* goet gevonden was, de Kuste van *China* aen te doen soo zijn wy Godt lof, op den 19. deses, voor de Reviere van *Chinchieuw* gekomen, en al daer ghevonden de Schepen *Groeningen, Samspon* en *Erasmus*, waer van wy tot ons groo leetwesen hebben verstaen, het deerlijcke verbranden van het Jacht *Muyden*, als oock d gevanckenisse van den *Commandeur Christiaen Fransz.* en de andere Ghecommitteerde welcke van onse zijde gegaen waren, om den Vrede met haer te bevestigen, en alsoo d Instructie van den Heer *Commandeur Cornelis Reyersz.* is vermeldende, dat men 't zy Oorlog of Vrede, de Revier van *Chinchieuw* met Schepen beset sal houden, soo is het dat d Vrienden van de boven-genoemde Schepen, klaghen seer van sieck Volck overladen t zijn, voornamentlijck de *Samson*; hebbende qualijck soo veel ghesont Volck, dat hy sijn Ancker konde lichten, en dien volgens genootsaeckt soude wesen, de Kust te verlaten of sijne siecken anders over te geven, om na de *Piscadoris* te brengen.

Is derhalven goedt ghevonden en gheresolveert (naedemael de vrienden voornoem rapporteerden, dat den *E. Heer Commandeur Cornelis Reyersz.* met de meeste siecken va de *Piscadoris* nae *Teyowan* vertrocken is, soo dat weynigh siecken in de *Piscadoris* zijn) va de ververschinge, die wy voor de Vloote zijn hebbende aen de boven ghenoemde dri Schepen over te geven: Thien duysent groote Appelen, thien duysent Mikans, 20 Varckens, 200 Pompoenen, en drie Koe-Beesten, op dat door noot van ververschinge, tot ondienst van de Compagnie, de Revier van *Chincheu* niet onbeset blijve.

En alsoo door de ghevangenis van den Commandeur *Christiaen Fransz.* de Vloote va een Over-hooft ontbloot is, soo heeft den Raedt provisioneel tot naeder ordre van de *E. Heer Commandeur Cornelis Reyersz.* ghestelt, en stelt by desen, *Willem Ysbrantsz. Bontekoe*, om in alle voorvallende saecken den Raedt te beroepen, daer in te presideren, ende als vooren de Vlagghe van de groote Stengh te voeren, &c.

Aldus ghedaen en gearresteert in 't Schip de *Engelsche Beer*, datum en Jaer als vooren, Was onderteyckent by

Isaac van de Wercken, *Herman de Koningh.*
Frans Leendersz. Valck. *Pieter Fransz.* en *Ian Pietersz. Reus.*

Dese verversschinge verquickten onse siecken uyttermaten/ hielden de Reviere so veel doenlijck was beset en onvry/ volgens onse ordre/ soo dat de Chinesen niet vry op de Manieljes en elders mochten varen; namen verscheyden van haer Joncken/ en ander Vaer-tuygh. Eyndelijck ben ick weder verzeylt nae de Piscadoris, en alsoo mijn tijdt ge-expireert was/ en niet gesint wesende my weder op nieu te verbinden/ hoewel den E. Heer Cornelis Reyersz. my daer sterck om aensocht/ my presenterende veele goede en beter conditien als ick ghehadt hadde/ nevens merckelijcke verhooginge van gagie/ verwiert eyndelijk/ na veel versoeckens/ dat ick mochte overgaen op een ander Schip dat gereet lagh/ om nae Batavia te vertrecken/ genaemt de Gode Hope. De E. Heer Commandeur Cornelis Reyersz. gaf ons in het lange mede een Resolutie/ waer na wy ons in de voyagie en ontmoetinghe van andere onse Schepen souden reguleren/ onder anderen oock dese korte Instructie.

Bontekoe vertreckt weder van de Piscadoris nae Batavia.

Instructie voor de Raedts-personen, van 't Schip de Goede Hope, *uyt* Pehoe *naer* Batavia *vaerende.*

ALsoo onse Heeren Mr. ende d'Ed. Heer Generaels begeerten is, datter in alle Schepen een Persoon gestelt wort, om in alle voorvallende saken den Raet te beroepen, ende

nde over de selvige te presideren. Soo is 't dat wy daer toe goet gekent hebben, *Willem* *sbrantsz. Bontekoe,* Schipper op dito Schip, om in alle voorvallende saken den dienst der Compagnie betreffende den Raet sal beroepen, oock daer over presideren, ende de eerte stemme hebben.

Ian de Moor Coopman. *Hoogh-bootsman*
Ian de Nayer Stierman. *Onder-Stierman* *de 5 stemme.*

Dese voorsz Raets-persoonen, wort de volvoeringe van de voyagie ten hooghsten bevo-en, oock 't gene den dienst der Compagnie is betreffende, soecken te vorderen, en alle lijt aenwenden, om naer te komen, 't ghene Ampel inde mede-gegheven Resolutie van ato 19. Februarij, Anno 1624. verhaelt staet, In 't Fort inde *Piscadoris*, desen 20 Februrij. 1624.

Cornelis Reyersz.

Den 21. Februar. ben ick met het Schip de Goede Hope, uyt de Piscadoris t'zeyl ghegaen/ na Batavia, doch met Instructie/ eerst dwars over te loopen nae de Kust an China, 't welck wy deden/ maer kregen een harde Storm / doe wy by de Kust waren/ en bevonden dat onse schip soo onbeniert was/dat wy 't met de Fock qualijck voor w..t om konden krijgen/ waren oock so leck/dat wy staegh aende pomp mosten staen ; vonden daerom ongeraden / daer langer by te houden / maer onse eyse na Batavia te vervorderen/ hielden voor wint af / passeerden den 24. en 25. dio/ de Eylanden van Macou, hadden veel variabel weder. 1624. Februar.

Den 6. Meert/ quamen wy by de Engelsche Beer, daer Koopman op was Isaac ande Wercken, en Schipper Frans Leenersz. van Rotterdam, quamen ons aen boort/ verhaelden dat sy aen de Chineesche Kust wel 160. Chinesen (soo Mans/Vrouwen n Kinderen) ghekregen hadden/die wy (volgens onse ontfangen Instructie) van aer wilden overnemen/ en hem belasten by te houden/maer sy verklaerden ons / at haer Schip so swack en leck was/dat sy 't qualijck boven Water konden houen/en daerom genootsaeckt waren dragent te houden/na Batavia. Martij.

Den 8 dito bracht de Schipper vande Beer ons twee kleyne Beesten tot ververinge.

Den 9. voeren wy de Beer aen boort/ kregen weder 2. Beesten/een parthy Booen/ eenige potten met Oly/ en andere saken.

Den 17 dito/liepen wy onder Poelepon ten Ancker/ haelden hier Water/en namen 64. Chinesen van de Beer over Voeren oock om brant hout te hacken.

Den 20. dito gingen wy weder onder zeyl.

Tusschen den 25. en 26. dito/ is de Beer van ons gedwaelt.

Den 30. dito/ quamen wy onder 't Mensch-eters Eylant ten Ancker.

Den eersten April/ lichten wy ons Ancker/en quamen des anderen daegs/zijnde den 2 April/ op de Rede voor Batavia. April.

Deden doe wederom eenige tochten om Steen/aende voorgenoemde Eylanden usschen Bantem en Batavia.

Ick van voornemen zijnde om my met de eerste gelegentheydt nae Hollandt te ransporteren / bevindende dat het spreeck-woordt waer en uyt de ervarentheydt ekrachtight is / yder Vogel is gaern daer hy uyt-gebroet is ; want wat schoone Landen/ Kusten en Rijcken / datmen bezeylt en besiet/ wat Conditien/ profijten/ n vermakelijkheden dat men geniet/'t soude ons maer pijn wesen/so die hope ons iet onderhiel/van dat self de eens nae te vertellen in ons Vaderlant;want om die ope heten onse Reysen / Reysen / anders soude tusschen de ballingschap/ en sulck opeloos reysen / niet veel verschil zijn. Terwijle ick hier van Batavien af en aen

voer om steen (als verhaelt) wierdender dry Schepen/ te weten/ 't Schip Hollandia, Gauda, en 't Schip Middelburgh gereet ghemaeckt om na Patria te gaen/ welcke gelegentheyt ick waer nam: Versocht aen den E.E. Heer Generael Carpentier, en sijne Raden/ om daer mede te vermogen vertrecken/ 't welck ick verwurf: stelden my tot Schipper op 't Schip Hollandia, zijnde een treflijck gemonteert Schip/ den Commandeur Cornelis Reyertsz. was ondertusschen oock uyt de Piscadoris op Batavia gekomen/ om mede na Huys te vertrecken/ wierde ghestelt tot Commandeur over de dry voornoemde Schepen; kregen hem in ons Schip/ was een gouw ervaren Man/ die de Compagnie in veel saecken groote diensten gedaen hadde.

Bontekoe wort ghestelt op het Schip Hollandia.

Spreeckt Willem Cornelisz. Schouten van Hoorn

Hier op Batavia zijnde / sprack ick mijn Landtsman Willem Cornelisz Schouten, hadde veel ommegangh met hem/ hy gingh op het Schip Middelburgh, om mede met ons in Compagnie na 't Vaderlant te gaen.

1625. in Februar. Vertrecken nae Hollandt.

Den 6. Februarij 1625. zijn wy met ons dry voornoemde Schepen van Batavia vertrocken/ om soo Godt wilde/ nae huys te gaen. Deden in passant Bantem aen/ daer eenighe van onse Schepen laghen/ lichten daer een grof Tou meteen Marsseyl uyt; Namen doe ons afscheyt van de Vrienden / met een Westelijcke Wint/ dat voor ons inde Wint was. Laveerden daerom tot onder 't Eylandt Sebbesee, 't welck aen de binne-kant vande Straet van Sunda leydt / Sumatra naest. Bleven aldaer 3. a 4. dagen leggen/ nae de goede Wint wachtende/ oock om dat de stroom soo hart de Straet in viel.

Den 15. dito/ zijn wy weder t'zeyl ghegaen met de Landt-windt /kreghen een slaegh-boegh/ en raeckten den 16. dito/ buyten de Straet van Sunda, hebbende den Windt westelijck/ liepen om de Suyt/ met weynigh koelte/ doch de wint wackerde van dagh tot dagh; Liepen al Zuyd-waert over/ verhoopten een Zuydelijcke Wint te krijgen.

Den 27. dito kreghen wy de Wint uyt de Zuydelijcker hant/ hadden de hooghte van 17. graden/ Zuyder breete/ wenden als doen West-waert over / en stelden onse kours Westelijck aen/ nae de Caep de Bonesperance toe/ tot dat wy kregen de hooghte van 19. graden/ Zuyder breete; hadden een Z. O. Wint / en hy Oostelijckte noch al op de hant; gingen al Westelijck aen/ met stijve koelte/ soo veel als wy gaende konden houden.

Martius.

Den 15. Maert 'smorgens de Son in 't opgaen gepeylt hebbende bevonden 22. graden/ afgaende Noord-Westeringh van 't Compas. Den selfden dito wierdt onsen Commandeur Cornelis Reyertsz. heel sieck.

Den 16. 17. 18. dito/ begon het soo stijf te waeyen / dat wy 't voor een Schoovers Fock met de Blindt op gheen 8. streken konden gaende houden / breesden dat wy 's nachts van malkander souden raken. En alsoo wy het Vyer 's nachts voerden/ soo liep ick by de Commandeur in de Kajuyt / ende ontboodt daer de Scheeps-raet / seyde tegen den Commandeur, die/ als verhaelt / heel sieck lagh / soo wy dus te nacht zeylende blijven / soo vrees ick / dat wy morghen van malkander sullen wesen/ want het Volck konden 't op geen 8. streken gaende houden. Oordeel daerom best te wesen/ de Zeylen by daegh in te nemen en schieten onder Zee / want als onse Mackers dat sien/ sullen van ghelijck doen/ dan heb ick wel moet dat wy malkander in dese nacht soo verde niet sullen ontdrijven / of wy sullen malkander morgen wel sien. Daer op seyde den Commandeur, dunckt u dat goet te wesen Schipper/ soo laet ons soo doen. Het welck wy deden / namen onse Fock met de Blind by daegh in/ besloegense wel dicht/en schoten onder Zee. Onse twee ander Maets/ te weten / het Schip Gouda en Middelburgh, dat sien-

e/ deden van gelijcken/ namen haer Zeylen/ en schoten mede onder Zee / leyden t met de steven Zuyt-waert over. Ses glasen inde nacht/ begon het soo schricke- lijck te wayen/ dat het die ghene die 't noyt gehoort noch gesien heeft/ onmoghe- lijck sou schijnen/ dat de Windt sulcken kracht kan by brengen. De Windt was rontom de Compassen/ want de Compassen draeyden rontom / dat wy niet kon- nen sien hoe wy wendt lagen. Het Schip sackte door de Windt soo laegh in het Water/ als of de Windt recht van boven neer quam / dat het scheen dat de Anc- kers/die op de boegh stonden/by 't Water quamen/ ja meende dat 't Schip sonck. Ten lesten waeyde onse groote Mast over boordt/en brack ontrent dry vadem bo- ven 't boevenet/ waer door 't Schip doen weder rees. Wy stonden by malkander/ met de Hoofden tegen malkander aen / maer konden niet roepen noch spreecken dat wy malkander konden verstaen/ te weten/ die boven waren. Dreeselijcken storm. Haer mast waeyt over boort.

Dese onstuymige harde Windt / die men een Orkaen noemt / duerde ontrent 6. a 8. glasen / doen begon de Windt weder te minderen. Doen het op sijn hart- ste waeyde / was het Water soo slecht als een Tafel/ dat het hem niet konde ver- heffen / maer doen die Windt af nam/ verhief hem de Zee soo geweldigh/ dat het scheen dat het Schip het onderste boven soude rollen / ende slingherde al-te-met het boort los onder Water / waer door wy soo veel Water van boven in kreghen/ dat het ons heel verlegen maeckte / want het Water liep in 't Ruym / soo dat wy al seven voet Water in het Schip hadden eer wy 't wijs wierden / waer door wy meenden dat het Schip al sonck ; pompten met alle Pompen / maer het Water scheen daer al tegen aen te wassen. Hier stonden wy verslagen / want was een versufte kans ; Daer op raeckten de Pompen noch onklaer / dat wy niet pom-

pen konden / want de wranghen raeckten vol Peper / het welck de Pompen verstopte. Wy hadden 60. stucken / soo Metalen als Yseren / in 't ruym onder de Peper op 't Genier legghen / die raeckten door 't slingeren gaende / braecken met de ooren door 't Genier / waer door de Peper door 't Genier op de Buyckdenningh liep / en door het Water waren de vullinghen van de Buyck-denningh op ghedreven / doe spoelde de Peper al-te-mael in de wranghen ; Doch alsoo wy hoopten en vertrouwden dat het Schip onder noch goedt was / deden onse best / om alles te doen dat wy konden / setten de Pompen uyt / en wonden stucken van oude vlagghen beneden om de eynden van de Pompen / en setten de selfde eynden op de Buyck-denningh neer / yder in een maende / vielen doen weder / met alle macht / aen 't pompen ; doen bleven de Pompen klaer ; Saghen datelijck dat het Water minderde / waer door wy weder moet kreghen. Onse af-ghewaeyde groote Mast lagh de heele nacht en rinck-ranckte onder het vlack ende op de zijd' van 't Schip / dat wy vreesden dat hy ons onder leck soude maecken. Het volck uyt het Ruym riepen. Hack alles af dat hem vast houdt ende laet hem drijven ; doch wy deden onse best / hieuwen het groote Wandt te loevert stucken / maer in ly / dewijl het Schip soo schrickelijck rolde en slingherde / konden wy niet schrap raecken / most hem in de nacht soo behelpen / maer met den dagh hackten wy alles af dat wy konden sien / en raeckten soo van de vleet ontslaghen. 's Morghens

Het Schip Goude wort ghemist.

sagen wy rondtom na onse twee Mackers / maer mistender een / te weten / het Schip Gouda, maer het Schip Middelburgh, lagh te loef waert van ons / was alle sijn Masten quijt / met Boegh-spriet / Galioen en al / uytghesondert sijn Besaens Mast / waeren alsoo beyde in een soberen staet. Goeden raedt was dier. Het Schip Gouda, deed' hem niet op / vreesden dat het ghesoncken was / ghelijck het oock is / soo naest te ghelooven is : want 's nachts waren wy door een plaets ghedreven daer het Water heel bruyn / en slechter was / als anders ; eenige schepten met de Pudts daer in / seyden dat sy Peper schepten / viel ons doe al op de leden / dat het met een / of beyde onse mackers niet wel ghestelt most wesen / hoe-wel wy 't niet op 't beste hadden / soo gaf ons dit verlies / van 't Schip Gouda, een groote heerten wee. Het worde 's anderendaeghs goedt weder / het Schip Middelburgh lagh (als ghesevdt) te loef waert van ons / maer konden by malkander niet komen / laghen beyde gaer als in onmacht. Door dagh schoof Middelburgh sijn Sloep over boordt en roeyden naer ons toe / quamen metten dagh achter ons Schip onder de Galdery / en riepen aen ons / waer door wy verschoten dat het te wonder was / want wy waren daer niet op verdacht datter volck ontrent ons was / saghen uyt de Galderey / hoorden dat het de Sloep van

Het Schip Middelburgh wayden de groote en Focke-Mast af versochten hulp.

Middelburgh was / lieten de Val-reep achter uythanghen / daer de Schipper by over quam ghenaemt Jan-Dijcke van Vlissinghen, met noch een ander / vertelden ons haer wedervaren en hoe dat sy ghestelt waren / en wy haer het onse ; klaeghden ons dat sy alle haer Masten en ghereedtschap quijt waren / ende soo wy haer niet konden ontsetten / dat sy gheen Landt souden konnen krijghen ; wy hadden onse Focke-mast en de Boegh-spriet met de Besaens-mast noch behouden / als mede onse groote Ree / door dien ick onse Rees om laegh hadde doen strijcken weynigh te vooren eer de Windt aen quam / en sy hadden haer Rees om hoogh laten staen / waren daer door al de vleet quijt : doch de beste boegh most voor / resolveerden daerom dat wy Middelburgh souden overgheven onse groote Ree / met onse voorstengh / met een Spier van 14. palm die wy noch in 't Schip hadden / dan hadden sy moet so veel stompen te rechten / dat sy hoopten Lant te krijgen. Wiert oock besloten : dat / als wy haer dit souden overgeven / dat elck dan sijn

best

eest doen souden/ om het eerste Landt te krijgen / dat men kond' / hadden het ge-
nmt op de Bay van Sancte Losie aen 't Eylandt Madagascar.

Dit wierde alsoo gearresteert by den breeden Raedt in de Reiupt ; En de wijl
ck Schipper was / most het commandeeren aen het Volck. Als ick boven quam
m te commandeeren / stond het Volck tegen my op / en hadden daer veel tegen /
eyden / wy hebben meerder noodt als Middelburgh, wy willen 't niet over ghe-
en. Daer stont ick doe en keeck. Doch seyde met soete woorden : Mannen / siet
oe wat ghy doet / want laeten wy Middelburgh hier legghen in onmacht / het is
ecker dat sy haer niet redden konnen / soo moeten sy vergaen / want sy konnen
een zeyl maken ; wy zijn immer Christen menschen / laten wy ons oock Chri-
telijck toonen ; denckt eens / wat wy wel souden willen / als wy in haer plaets
waren / laet ons dan oock dat selfde aen onse even-naesten doen ; gingh haer met
oo veel moye woorden aen als ick konde by brenghen. Ten laetsten schoolden
y by malkander / begonnen de hoofden t'samen te steeken / en seyden tegen mal-
ander wat sullen wy doen / wy zijn alle-lijckewel Christen menschen / ghelijck
e Schipper seydt / en of Middelburgh dan niet te recht quam / wat hadden wy
e seggen / quamen daer op wederom by my / voor de groote Mast / en seyden wel
Schipper / als wy Middelburgh dit goedt bygeset hebben / moghen wy dan van
em scheyen ? Waer op ick antwoorde / ja : dat het soo in de Reiupt besloten was.
Doen lieten sy het glijen / setten de stengh af / smackten die met de groote Ree
net de 14. palms Spier over boordt. Hier op namen die van Middeldurgh haer af
cheydt / en roeyden na boordt met het goet achter aen / souden malkander vinden
n de Bay Sancte Losie, soo 't Godt geliefde. Doe vraeghde ons Volck wederom:
nogen wy nu van haer scheyden ? Ick seyde : Ja. Onse Focke Ree lagh neer ;
ck seyde : Vat aen 't Cardeel vande Fock / en hijs de Fock om hoogh / het welck
y datelijck deden / en liepen de Fock te eersten om hoogh / tot voor 't Hommer.
Te vooren scheen het schier onmogelijck de Focke-ree te hijssen / maer doen 't een
villige weg was / quam het niet eens aen.

Setten hem haer steng en ander goet by.

Den 22. dito / zijn wy van Middelburgh ghescheyden / stelden onse koers naer
et Eylandt Madagascar dat ons het naeste was / en kreghen den 30. dito / het
Lant in 't gesicht ; zeylden dicht by 't Landt / sagen wel eenighe drooghten bran-
en / doch waren onbekent / waren ontrent na onse gissinghe 8. a 9. mijlen beoo-
en de Bay van Sancte Losie, wilden ons niet gaern van de wal af begheven /
in dat wy soo schaloos waren ; hebben daerom ghe-resolveert het Ancker te la-
en vallen / was ontrent 25. vadem diep / en de Sloep uyt te setten / en by de Wal
anghs te roeyen of te zeylen nae 't te pas quam / om te sien of wy de voorschreven
ay niet konden aentreffen. Hier op ben ick met de gemande Sloep van 't Schip
f gesteken. Vonden de voornoemde Bay ontren 8. a 10. mijlen van daer 't Schip
agh ; peylden de Eylandtjes en de hoecken en diepten met het diep-loot / over
n weer over / en vonden dat het een bequame plaets was voor het Schip. Dat
hedaen zijnde / voeren verblijdt weder na 't Schip / quamen 's anderendaeghs
oederom aen boordt / ende vertelden alle ghelegentheydt wat ons weder-varen
vas ; lichten ons Ancker ende zeylden daer nae toe ; brochten het Schip met
Godts hulp daer in / waer door wy al-te-mael vol vreugt waren / danckten Godt
oor sijn genade.

Scheyden van het schip Middelburg.

Komen in de Bay van Sanckte Losie.

Den eersten April hebben wy goedt ghevonden het Schip te lossen / ende Ten-
en op het Landt te maken / om 't goet te bergen / en de Lockgaten te klaren : en
lsoo ick met de Sloep aen Landt voer / sagh ick dat de Zee vry wat aen-liep /
ocht my daerom dat het niet geraden was / om 't goedt aen Landt te brenghen /

April.

want sou sijn perijckel loopen om Schuyt en Boot stucken te krijghen : Hebben hierom besloten het ruym te lossen/en het goet in 't Schip te houden/het welck wy deden/ droegen 't goet voor uyt 't Schip/met sacken/en storten de Constapels Kamer vol/en in 't Boevenet/ kregen 't voor-schip metter haest heel leegh/ maeckten een beschot dwars over tegen de groote Mast aen/ dat 't goet ons van achter niet konde toekomen/ namen doe de vullingen op / klaerden de Wrangen en de Lockgaten / schooren doe touwen van vooren tot achteren door de Lockgaten / om die klaer te houden / of sy by ongeluck weer verstopten. Doe brochten wy 't goet uyt de Constapels Kamer en Boevenet/weder voor in:Dat gedaen zijnde/ namen het goet achter uyt/ en bergden 't weder in de Kamer en Boevenet : Klaerden daer de Vullingen en Lockgaten oock / schoren doe de touwen voort van de Mast af door de Lockgaten tot achter toe / so dat wy by gelegentheyt de touwen heen en weder konden halen / door de Lockgaten. Ondertusschen spraken wy met de Inwoonders van 't Lant/wy wesen haer dat onsen Mast en onse doent so onklaer was/en vraegden offer geen raet was om een ander Mast te krijgen. Sy konden onse meeninge verstaen/en wesen ons Lant-waert in;gingen met ons/en toonden ons daer toe bequame Boomen;seyden/ dat sy ons souden helpen in alles wat wy van doen hadden. Ick trock met Volck/ Iynen/ Taeckels/ Bijlen en Sagen daer na toe/ kregen ons gerijf/ sleepten en brochten de houten met groote moeyten ontrent het schip/stelden de timmerluy in 't werck/maekten van 't swaerste eynd van 't hout/ dat ontrent 18 Palm dick/en 28 voeten lang was / een eynd' op de stomp van onse gebrooken mast/saegden een swaelf uyt 't dickste eynd'/ en hieuwen onse stomp/die ontrent/als geseyt/drie en een half vaem boven 't Boevenet hoog was/scherp toe/ en settender 't nieuwe eyndt op/ in malkander sluytende / leyden doe vier wangen daer op/ en woelden dat so te samen/ waer door het een sterck hecht werck worde ;
Maken namen doe onse Besaens Mars/ saegden die midden door / en setten de zijden soo
weder een verre van malkanderen als sy de Mars wilden wijt hebben / en vulden de gaten
Mast. toe met Deelen / so dat de Mars goet werde. Waren alle daghen besigh om onse dingen weder te repareren / soo wel in 't Schip als aen Lant. Wy hadden eenige Ysers/gelijck sy in de Lijn-banen gebruycken/om Tou-werck te slaen/stelden een Lijn-baen op 't Lant toe / hackten een van onse sware touwen meest aen enden ; dedense los / en sloegen al ons loopende Want daer af ; verbesigden ten naesten by een geheel Touw/ voort namen wy onse Cabel Touwen / hacktense stucken / en maeckten daer onse groote Wandt van/ sochten ons selfs alsoo te behelpen/ 't best dat wy konden. Het geruchte ging daer wijt en breet door 't Landt / dat wy daer waren/ daer op quamen de Inwoonders van wijdt en zijd / dreven haer Beesten voor haer henen/ tot by ons / daer sy haer neer sloegen. Stelden haer Tenten op/ brochten ons alles wat sy hadden/ Appelen/ Lemoenen/ Ceteroenen en Melck / die sy eerst opwelden/ eer sy die aen ons verkochten / om dat sy niet mochten dueren/want was datelijck goor. Ruylden en kochten oock van haer eenige Beesten. Haer Visschers voeren t'Zee/en brochten ons die Vis/die wy van haer ruylden of kochten. Dit Volck waren ons heel toe-gedaen/ wesen ons dat sy Vyanden hadden op 't self de Lant. Versochten/ door beduydinge of wy haer wilden helpen / so souden sy ons alles doen wat sy konden. Hier viel oock Was en Honich ; verkochten een deel aen ons. Wy verstonden uyt haer/ dat haer Coning Spaens sprack / die een dag reysen 5. a 6. van daer woonde. Wy stuerden twee van onse Maets na den Coning toe/ om te vragen of hy ons eenige Rijs wilde verkoopen / de een was ghenaemt Abraham Stevensz. van Vlissinghen, die goedt Spaens sprack / met noch een ander Iongh-man. Sy quamen by den Coningh / wierden van hem

wel ontfangen. Sy deden haer bootschap; Verschoten eenige Rijs te koop: Maer den Coning seyde: Dat sy dat Jaer seer gequelt hadden geweest van de Sprinck-hanen/ die de Rijs meest opghe-eten hadden / het welcke voor my wel te gelooven was/ want ick heb self gesien (na dat ick een stuck Lantwaert in was gheloopen) dat de Sprinck-hanen op quamen rijsen uyt het Landt / offer een Wolck quam aendrijven / vloghen my op het lijf en op de borst / soo dick by een / dat ick mijn aessem qualijck konde krijghen. Sy hadden vleugelen om te vlieghen / en op het Landt staende / hiptense als andere Hip-Haenen. De Coningh seyde / datse al-te-met wel 3. a 400. Mannen konden stellen / om de Rijs te bewaren / ende de Sprinck-hanen van daer te houwen / maer hulp weynigh / konden daerom geen Rijs krijghen. Wy saghen dat de Inwoonders de Sprinck-hanen namen / ende streecken daer de vleugels af/ leydense op 't vyer te braden / en atense op / wesen ons dat wy 't mede doen souden/ doch wy hadden daer gheen lust toe. De Coning quam nevens onse twee Maets by ons by 't Schip; Schonck ons vier Beesten / daer voor wy hem 2. Musquetten gaven ; Seyde ons doe ock dat hy geen Rijs missen mocht.

Na dat wy hier 11. daghen gheleghen hadden / soo is den Heer Commandeur Cornelis Reyersz. ghestorven / en in den Heer gherust / begroeven hem op een Eylandt (dat voor in de Bay leyt) vol geboomte / onder een lustigen groenen Boom / de beste die wy vonden. De Commandeur Cornelis Reyersz. van der Gouw sterft.

Op dit over-lijden/ is dit versken gepast.

> De doodt die volght ons over al,
> En niemant weet den tijdt wanneer,
> Noch waer, dat sy ons treffen sal,
> 't Zy Oost, of West, dan Godt den Heer,
> Maer wie hem met Gods wil vernoeght,
> Die is te vreen, hoe hy het voeght.

Onse Musquettiers schoten drie-mael af / over de begraeffenis / ende uyt het Schip worden 5. schoten geschoten ; namen doe onse afscheyt van het graf/trocken wederom aen 't werck / om onse Scheeps-saken klaer te maken. En alsoo het Volck dickwils uyt-weghen en meerder wellust als werck socht / en ick wetende in wat staet wy waren / vermaende het Volck alle daghen met soete woorden : Mannen laten wy doch onse best doen/ om klaer te worden / op dat wy onsen tijt hier niet versuymen / want wy zijn maer voor 8. maenden gevictalieert / en versuymen wy hier onsen tijdt / en eten die victualie op / soo moeten wy weerom na Batavia, en daer (wist ick wel) hadden sy gheen sin aen / sprack haer derhalven een moet aen / en in plaets van gebieden / most ick smeken ghelijck in sulcke gelegentheyt meer-malen geschiet. Want wy hadden noch veel wercks te doen : Hier wast met my ghelijck alst met Scipio Affricanus was / die (nae ick wel gehoort heb) dickwils plagh te segghen : ick ben nimmermeer min ledigh / dan als ick ledigh ben / en nimmermeer min alleen / dan als ick alleenigh ben. Want ick hadde 's nachts ghenoegh te doen met te practiseren / hoe wy het des daeghs souden aenlegghen met maken en toe-stellen / om met vrede een yder op sijn werck te stellen / soo dat de Maets in het eynde als overtuyght wierden in haer ghemoet / dat een yder sijn best dede tot den 22 April toe / doen waren wy wederom klaer / en lagen met de Rees in het Cruys / gereet om onse reyse te vervorderen; Zijn weder klaer om te vertrecken.

vorderen; haelden onſe water-vaten vol water/ en ons Volck kregen ſoo veel Appelen en Lemoenen/ als een yder in ſijn Kooy konde bergen.

d'Inwoonders van dit Lant/ waren meeſt heel ſwart/ ſommige hadden 't hayr by 't Hooft hangen/ ſommigen gekrult als Schaeps-wol; de Vrouwen hadden 't hayr rondtom 't Hooft met kleyne vlechtjens gevlucht/ en dat ſmeerden ſy met Traen/ dat het glom teghen de Son/ 't welck de Mannen meeſt mede deden. De meeſten-deel hadden gheen meer als een kleetjen om de middel/ om haer ſchaemte te bedecken/ en ſommige gingen heel naeckt ſonder ſchaemte.

2 Maets loopen wegh by de Wilden.

Den 23. dito/ beſloten wy/ om des anderdaeghs morgens met de Lant-wint t'zeyl te gaen/ maer in de ſelf de nacht zijnder twee van onſe Maets/ die de wacht hadden/ met onſe kleyne Schuyten aen Landt ghevaren/ ende liepen wegh by de Swarten/ dat wy haer niet konden vinden. Waren daer in heel verwondert/ want ſy hadden het gantſche Schip mede helpen klaer maecken/ en liepen juſt den leſten nacht weg/ en dat by ſulck Barbariſch Volck/ daer ick niet konde mercken/ datſe van Godt of ſijn gebodt wiſten. Eenen van deſe wegh-loopers was genaemt Hilke Jopkis uyt Vrieſlant, en den ander Gerrit Hermeſz. van Norden. Wy maeckten giſſing datſe haer te veel vermenght hadden met de Vrouwen/ die door ſchoonſchijnende beloften/ haer herten ghetrocken hadden om daer te blijven/ want de Vrouwen krachtighe Inſtrumenten zijn om de Mannen te verleyden: Waer toe de exempelen onnodigh zijn om op te halen. Siet alleen op Samſon, David, en Salomon. Wy ſaghen alhier veel Kinderen loopen/ die bykans blanck waren/ met blanckachtigh hayr by 't Hooft hanghen/ maeckten giſſinge die van Hollanders toe gheſtelt te weſen/ die voor ons wel meer in die Bay gheweeſt hadden. Die Vrouwen waren heel graegh om by ons Volck te converſeren/ want hadder op deſe plaets/ ſoo wel Wijn ofte bier te koop geweeſt alſſer Vrouwen waren te krijghen/ wy hadden ons werck ſoo dra niet uytgerecht: Maer nu als ſy by die Vrouwen hadden geweeſt/ quamen als Lammeren mack wederom aen haer werck. Dit ſeg ick van veele/ de vromen uytgeſondert.

Door het wegh-loopen van deſe 2 Maets/ is ons vertreck noch een dagh langer ghetardeert/ want wy liepen die dagh noch aen Landt/ om haer te ſoecken/ kregenſe wel in 't gheſicht/ maer ſy ons wijs wordende/ liepen van ons af/ ſoo dat wy haer daer moſten laten.

Verborderen haer Reys na Hollant.

Doe ſijn wy den 25. April met de Landt-windt t'ſeyl ghegaen/ liepen om de Suyt met redelijck weer/ tot den 10. May/ met een Weſtelijcken Wint/ kreghen veranderingh van Wint en weer/ met reghen/ den Wint heel ongheſtuymig uyt den W. S. W. wendent als doen Noordt-waert over/ vernamen dat wy noch ſoo veel dwangh van Seyl achter niet en hadden/ dat wy aende Windt konden over wenden/ liepen voor de windt om/ en ſtaecken by de windt over/ om boven het Eylandt Madagaſcar te zeylen. Het weer nam alle dagen aen met ſtercken W. S. W. windt/ ſoo dat wy onſe Marſſeylen moſten in-nemen/ en lieten 't al deur ſtaen boven Madagaſcar heen/ tot dat wy het vaſte Landt den 28 May in 't gheſicht kregen/ ghenaemt Terra de Natal. By 't Landt komende/ wierde het mooy weer/ met een klare Lucht/ maer de Deyninghen heel hol/ die van de Caep de Bone-ſperanſe quamen al ſchieten. Wendent als doen vande wal af/ vernamen datter een harde Stroom by de Wal uyt liep/ die ons nae de Caep toe trock/ was een wonder om ſien/ dat het Landt ſoo hardt vertierde/ welck ons goede moet gaf/ om boven de Caep te komen. Kregen 's nachts weder onſtuymig weder/ met miſt en regen/ waer door wy 3. a 4. dagen vande Wal afliepen/ met Schovers-ſeylen/ hadden den wint al Weſtelijck met holle deyningen uyt alle oorden/

ſoo

soo dattet Schip sijn leden dickwils versette dat het kraeckte. Hadt 't geen sterck Schip geweest / het hadt niet mogelijck geweest / om heel te blijven. Doen het weer wat bedaerde / leyden wy 't weder Noordt-waert over nae de wal toe / konden door het onstuymigh weer gheen hooghte nemen / doch lieten 't soo lang deurstaen dat wy 't Landt saghen / doen klaerdent weder op / namen de hooghte / en bevonden 35 graden / waer uyt wy saghen / dat het Landt van de Caep Angules was / die op de hooghde van 35 graden leyt / wendent vande wal af / kreghen een W. Z. W. windt met regen / begon weder soo stijf te wayen / en de Zee liep soo teghen malkander aen / en sloeg in 't Schip / dat het scheen het Schip inde Zee soude versmooren / doch door Godts ghenade worstelden wy daer noch deur / dat gheheel ongheşien scheen.

Dit duerde 4. daghen / laghen nu met een seyl / en dan met 2. Schovers-seylen by. Ons Schip was soo stijf / dat wy sonder seyl niet wel konden drijven.

Den 6. Junij begon het water slecht te worden / en kreghen heel goedt weer / namen de hooghte / bevonden 32 graden en 16 minuten / waer uyt wy bevonden / dat wy boven of binnen de Caep de Bonesperance waren / want de Caep leyt op 34. en een halve graed. Doe wiert 't handt over handt sulck vast moy weer / dat het scheen dat wy inden Hemel waren / daer wy te voren schenen inde Hel te wesen / en daer wy te voren versuft en schier hopeloos waren / om boven de Caep te komen / waren wy met de strom tegen de windt aen / met dat vreeselijck weer / daer boven gedrongen / tot onser aller verwonderinghe / ende daer wy te voren schier geen ofte weynigh seyl konden voeren / konden wy nu wel / alwaert 2. Marsseylen hoogh / voeren. Setten onse koers na het Eylandt Sancta Helena, kregen een S. O. ende O. S. O. windt / met moye koelte. *Junij.* *De Caep de Bonesperance ghepasseert.*

Den 14. Junij / kreghen wy het selfde in 't ghesicht / daer in wy al-te-samen seer verblijt waren. Liepen dicht by de wal langhs. Om de hoeck komende / als men na de Kerck-vley toe komt / daer de water-plaets is / saghen wy een Spaensche Kraeck recht voor de Kerck-vley leggen / soo haest sy ons ghewaer werden / brochten sy een worp uyt na 't Landt toe / en korten met het achter gat dicht aen Lant / met sijn Ancker t'Zee / en voerden datelijck eenigh geschut met de Boots aen Landt / en maeckten een Batery op 't Landt. Wy met het Schip Hollandia, hem te met naeckende / kreghen een dwarrel wint / dewijl het Landt seer hoogh is / en de Winden over 't Landt dwarrelen / konden hem daerom niet beseylen / of by hem komen / want ons voornemen was hem datelijck aen boort te legghen / sijn Touwen af te hacken / en met hem in Zee te gaen / hadden 't genoegh komen doen / want sijn Geschut lagh soo hoogh dat wy met ons Schip wel onder sijn Gheschut konden legghen / hadde onse Aenslagh gheluckt / wy twijffelen niet of souden hem vermeestert hebben / doch door de selfde dwarlinge / quamen op een musquets schoot by hem. Wy manden onse Sloep / stuerden den Onder-Koopman Harmen de Koningh, (was uyt den Haegh van daen) met een Vreedt-vaentje naer toe / sy dat siende / manden haer Boot metter haest / en quamen ons Volck inde moet tusschen bey de Schepen. Verpreyden malkander. Vraeghden ons / waer wy van daen quamen. De onse seyden van Iava, en dat wy van onse Compagnie verdwaelt waren / die wy alle uren verwachten. De onse vraeghten; Waer sy van daen quamen? seyden: Van Goa. Vraeghden vorder (alsoo sy de Water-plaets in hadden) of sy wilden toe-laten dat wy quamen en haelden Water / het welck wy noodigh van doen hadden / en dat hebbende / soo wilden wy datelijcken vertrecken. Waer op sy riepen: Anda Petro, anda Canaly, met veel smadige woorden meer. Doe keerden ons Volck met de *Komen aen S. Helena.* *Een kraeck hout haer van Lant.*

de Sloep weder na 't Schip/vertelden ons haer wedervaren. Daer op hebben wy datelijck des ſcheeps-raet vergadert / overleggende wat ons hier in te doen ſtont / vonden goet dat de Sloep datelijck weder na haer toe ſoude varen / om te vragen hoe of ſy haer beraden hadden / of wy ſouden komen water halen of niet/ en ſo ſy als voren dat niet wilden toeſtaen/ſo ſouden ſy wederom t'Scheep komen/en men ſoud' haer noch ſo veel tijdts geven om haer te bedencken/ dat men een glas ſoude om-keeren/ en ſoo ſy/ eer 't uyt gheloopen was / quamen en ſtonden ons verſoeck toe / ſoo ſouden wy haer met vreden laten / en ſoo niet / ſouden daer datelijck in branden. Met deſe reſolutie is de Sloep weder met een Vreedvaen naer haer toe geroept. Sy quamen ons volck weder met haer Boot in 't gemoet. Daer ſtont een Munnick met een Kap op 't Hooft / in haer Boot die ons Volck verpreyde. Onſen Onder-Koopman de Coning ſijn reden gedaen hebbende / kreegh verkeert antwoort als vooren Anda Petro, Anda Cana, wy willen jou hier niet ſien/weg van hier. Onſe Volck aen boordt komende/ hebben dit rapport aen ons ghedaen. Doe lieten wy datelijck de klock luyden / deden 't gebet / ſetten een glas van een half uur op de Spil/ en ſo dra het ſelf de glas uyt was geloopen/ en wy haer niet ſagen komen / hebben wy datelijck vyer op haer gegeven/ met halve Kartouwen / daer van wyder elf hadden/ en ſchoten in de Kraeck dat het rammelde / want hy goet te raecken was/ſijn voorſchip ofte Kaſteel was ſoo 't ſcheen ſo hoog/ als onſe voor Mars / al-hoe-wel wy een Schip hadden van vijf honderdt laſten / wy ſchooten daer ſoo lang op/ tot dat ſy weynig meer uyt de Kraeck ſchoten/maer met het Geſchut dat ſy uyt de Kraeck op 't lant hadden gehaelt / en op haer gemaeckte Batery hadden geſtelt/ ſchoten ſy geſtadig in ons Schip / of ſyter met handen inleyden/want elcke ſchoot waſſer een/ dat raeckte/ 2.3. a 4. voeten boven 't water/ ſoo dat wy vreeſ den / dat ſy ons in de gront ſouden ſchieten / kregen oock eenige gequeſten. Onder allen worde onſe Onder-timmernan ghenaemt Bockjen van Dort beyde ſijn beenen afgeſchoten / leef de noch een weynig tijts/maer ſtorf datelijck/ waer door wy daer niet konden blijven leggen / reſolveerden een worp uyt te brengen na de wal toe / daer eenighe klippen lagen/korten achter die klippen/ tot dat wy vry van haer ſchieten waren / van de Batery / wy laghen doen ſoo dicht aen 't Landt / dat men met een ſteen konde op 't Landt ſmacken : doen wert het nacht. Wy ontboden alle de Officieren in de Kejuyt / met de Bottelier daer by / vraegden hem / hoe veel water wy noch hadden / en reeckenden 't over / hoe veel water dat wy van doen hadden/ wetende dat wy de Linie Æquinoctiael noch moſten paſſeren/ en dan kond 't noch lang dueren eer wy in Hollant quamen. Bevonden derhalven dat wy niet meer als vier mutskens water daeghs konden geven ; over ſulcx vraegden wy de Officieren/en d'Officieren ſpraken met het Volck wat haer daer van docht / of ſy wilden vechten / als den deſperaten tegen de Vyandt / om 't water/die de water-plaets in hadde/dan of wy onſe reyſe ſouden vervordern na 't Vaderlant / en te vreden weſen met 4 mutskens water 's daegs. Dit aldus rontom gevraegt zijnde / ſoo wierder een-ſtemmig met alle Officieren en Bootsvolck goet gevonden / onſe reyſe te vervorderen / te vreden weſende met 4. mutskens water 's daegs. Lichten datelijck ons Ancker om t'zeyl te gaen. Maer metten dag alſoo wy doende waren om van 't Lant te boegſeerden/ quamen de Specken boven op 't Lant met Muſquetten / en ſchoten van boven neer in 't Schip / en na de Boot / dat men qualijck dueren kond' doch raeckten (noch met Godts hulp) van de wal af/ hadden wy daer een uur langer gebleven / 't ſoud ſijn perijckel geloopen hebben/ of wy niet veel Volck verloren ſouden hebben.

Schieten tegen malkander/ doch met weynig voordeel.

Verlaten S. Helena en vervorderen haer Reyſe.

Deſe voorghemelde Kraeck is (ſoo my nader-hant bederrecht is) door dat wy hem

hem soo getreft hadden/daer leggende/gesoncken: Want daer na quamender noch ses Hollantsche schepen aen/om te ververschen/die sagen hem in de gront leggen/ en de Portugysen hadden 't goet/so veel sy konden/op 't Lant gebergt/nevens het geschut/'t welke sy op een Batery hadden gestelt/die sy op geworpen hadden/daer schoten sy soo geweldig van/ na dese 6 schepen / dat sy niet landen kosten/ mosten daerom/gelijck als wy/sonder te ververschen/vertrecken. De Kraeck gesoncken.

Wy stelden onse koers N. W. aen/ na 't Eylandt Ascention toe / met een goede wint en stijve voortgang/ doch sagen 't niet/ alleen sagen wy / doe wy vermoeden daer ontrent te wesen/ een groote menigte van Zee-ghevogelte/ de wint begon al hant over hant aen te nemen / soo veel als wy voeren mochten / met welcke stijve wint wy de Linie Equinoctiael sonder hinder passeerden / daer wy op onse uyt-reyse wel ses weecken over doende waren/eer wy die passeeren kosten/ meest met stilte / en dan al-te-met harde travaden/so dat 't scheen dat 't al stucken waeyen en regenen sou wat om en aen was. Passeeren de Linie.

Den 12 Septemb. na dat wy 3 dagen min als drie maenden van St. Helena geweest waeren/quamen wy op de hoogte van 24 graden / 34 minuten benoorden de Linie Equinoctiael. Hier kregen wy oock beter weer/dreven doe in stilte / trocken 's morgens na 't schaffen van de vroo-kost/te werck/gijden onse seylen op/ schrapten en boenden onse Schip buyten om de groente af / want 't was geweldig ruyg bewossen/hoopten dat 't in 't seylen te beter veerd soude maken. Septemb.

Den 13 dito wast mooy weer met een labber koelte uyt den O. S. O. ginghen Noord-Oost ten Noorden aen.

Den 15 dito S. S. W. Wint/de koers als vooren/ namen 's middaegs hoogte/ en bevonden 28 graden Noorder breete/ sloegen onse Fock af/ en sloegen een ander weder aen.

Den 16 dito veranderden wy oock van Voor-Marsseyl/ sagen veel steen-kroos drijven/de koers als vooren/ met een moye doorgaende S. W. wint.

Den 17 dito namen wy de hoogte van 30 graden 48 minuten/veranderden oock van groot Marszeyl / met variable winden/ des nachts liep de wint Noort Oost en Oost/ met donder en blixem/namen onse Marszeylen in.

Den 18 dito/ setten wy onse Marszeylen daer weder op/ met onse blind/de cours N. O. was mistig/en somtijts regen/konden geen hoogte bekomen.

Den 19 dito/begon het so stijf te waeyen uyt den S. S. W. en S. W. dat wy de Marszeyls in-namen/ en onse blinde waeyde wegh/ onse groote zeyl/ 't welck wy oock wilden in-nemen/sloeg oock stucken/ lietet met de Fock die nacht door-staen/ tegen den dag nam 't weer af/setten onse Marszeyls daer weder op.

Den 20 dito/sloegen wy een ander Groot-zeyl aen en een blind/namen hoogte/ bevonden 35 graden/ 13 minuten Noorder breete.

Den 24 dito/wast een donckere Lucht/met regen kaken/namen onse bramsteng af. Den 26 dito/hadden wy de hoogte van 43 graden/12 minuten.

Den 27 dito/ de wint S. W. de cours N. O. ten N. des voormiddaegs / quammer een Duyf op ons Schip vliegen / doch door dat 't Volck soo begeerigh waren hem te krijgen/ is hy op-gevlogen/ en viel in 't water neer. Namen hoogte/ en bevonden 44 graden/ 53 minuten.

Den 1 October wast mooy weer/de wint O. S. O. de cours by de wint over N. O. ten N. aen/namen 's middaegs de hoogte van 48 graden/30 minuten/'t welck de hoogte is van Heysant. October.

Den 2. dito / 's morghens / saghen wy een zeyl Noordt-West van ons ontrent

3 mij-

3. mijlen/ gijden onse zeylen op/ en wachten hem in / recht op de middag quam hy by ons/ verspraken hem/ was een Enghels-man dicht by Pleymuyden van daen / quam een Terneuf, wy kochten twee duysent Visschen van hem/ haelden de Schipper aen ons boort / was genaemt Mr. Smal-water, Ginghen O. en O. ten Zuyen aen/ worde regenachtig mottigh weer.

Den 4. dito / quam de Engelsman weer aen ons boort / die wy na vermoghen tracteerden/ hadden de hoogte van 49 graden/ 46 minuten.

Den 5 dito/ begon 't stijf te waeyen/ onse Fock waeyde stucken/ doe dwaelde de Engels-man oock van ons. De wint was S. S. W.

Den 6 dito/ sagen wy twee zeylen/ een dwars van ons/ en een achter uyt/ gingen S.O. aen/ om de Canael weder op te zeylen. Hadden de hoogte van 50 graden/ 20 minuten.

Den 7. dito/ wast mooy weer / de wint Zuyen/ de cours O. Z. O. sagen geen Schepen / sloegen wederom een ander Zeyl aen.

Den 8. dito/ hadden wy de googte van 49 graden/ 42 minuten/ de wint als voren/ doch liep wel haest West / de cours stelden wy Z. O. ten O. worpen doe / gelijck wy al eenige dagen te voren gedaen hadden/ 't loot / maer konden geen gront bekomen/ recht na de middag sturf Capiteyn Strijcker, was Capiteyn over de soldaten geweest/ zijnde een vroom en uytnement persoon/ wel geoeffent in de Krijgshandeling/ was van de Reynkant van Wesel of daer ontrent van daen.

Den 10 dito/ des avondts/ wierpen wy gront/ op ontrent 70 vadem.

Den 11 dito/ des morgens/ wierpen wy wederom gront/ op 70 vadem / en des avonts op 60 vadem/ met graeuw-achtig sant/ hadden de hooghte van 49 graden en 55 minuten/ de wint Z. stelden de cours O. ten N. en N.O. aen.

Den 12 dito/ wierpen wy op 50 vadem gront/ en continueerden alle vier glasen met 't loot te werpen/ hadden doorgaens 50. 2. a 3 en vijftig vadem/ en des nachts wierpen wy 56. a 60. vadem/ al wit graeu en somtijts wat swarte sant-gront/ sagen doe oock een Schip tegen ons overkomen / doch worde soo mistig dat wy hem weder verloren.

Loopen in Kinsael in Yerlandt. Des anderen daegs was de wint Oost/ met nevelachtig mistig weer en stilletjes. Een dag 2 a 3 daer na sagen wy lant/ 't welck wy bevonden Yerlant te wesen/ liepen in Kinsael, daer een Engels Conings Schip lag / met twee lagen geschut / en alsoo ick wiste dat de Hollantsche Compagny/ onse Heeren Meesters/ met de Engelsche in geen goede vrientschap stont/ so was ick beducht 't Volck so overvloedig niet aen lant te laten gaen/ vreesende voor eenig ongemack van dit Conings schip. Ick setten 't Zeewaert van hem / docht so hy eenig spel maeckt/ so konnen wy de Zee kiesen/ en so hy ons daer vervolgt/ so zijn wy hem getroost. Ick voer doe selfs aen boort/ nooden de Overste in ons Schip / die quam / vraegde hem na alle gelegentheyt / onder anderen oock/ of hy oock eenighe last had/ om ons eenigh leet te doen/ hy antwoorde van neen/ was met ons vrolijck en wel. Ick was noch niet gerust/ liet aen lant een maeltijt bereyden/ nooden hem daer op/ droncken malkander eens toe/ en onder de vrolijckheyt des maeltijts/ her-vraegde ick of hy geen last had/ om ons aen te tasten; seyde wederom van neen/ verhaelde dat hy/ terwijl wy daer gelegen hadden/ na Engelant geschreven had'/ maer had geen last tot sulcks gekreghen / doch ick dorst daer op niet veel vertrouwen. Ondertusschen quamen *Twee Kruysers komen by haer.* daer by ons twee Convoyers die op ons kruysten / die verstaen hadden dat wy daer laghen/ die eene was Capiteyen Jacob Jansz. van Edam, en de ander was Pieter Gijsen van Rotterdam, doen was ons de rugh wat beter bewaert / of het ten quaet-

[..]aetſten wilde afloopen. Hier dus leggende/ liep 't Volck ſo geweldig aen Lant/ [..]at ick niet veel kans ſagh/ om haer Scheep te krijghen/ vermaende als ick by de [..]ommige was / dat ſy doch Scheep ſouden komen / dat wy onſe reyſe dienden te [..]ervorderen/dat 't herfts dag was/dat de winter op handen quam/en dat wy een [..]uyl onbeniert Schip hadden / vertoonden haer de perijckel die daer was om met [..]ulcken ſwaren Schip ſo laet in de tijt voor 't Lant te komen/ maer mochte wey-[..]ig helpen/'t volck bleef aen Lant/'t ſcheen of ſy al in 't Vaderlant waren/ſy aten [..]n droncken daer op aen. Ick ging eyndelijck by den Meyer van de Stad/vraeg-[..]en hem offer geen raet ſoude weſen om ons Volck aen boort te krijgen / hy ſeyde [..]een/dat hy geen en wiſt/maer doe ick ſijn Vrouw geſproken had/en die een ſtuck-[..]e fijn Lijn-waet vereert had/doe ſeyde hy/ als ick hem ander-mael vraegde / dat [..]y daer toe raet ſchaffen ſou. Hy liet datelijck een party Trommels de Stad door-[..]aen/en over al uyt roepen/ dat yder ſoude gewaerſchout weſen / wie eenige van [..]e Hollanders van de Ooſt-indiſch-Vaerders meer als ſeven ſchellinghen borgde/ [..]ie ſoude dat quijt weſen. Op dit roepen wierden de meeſte part (alſoo haer ſchult [..]l meer beliep) ter deuren uytgeſtooten / quamen by my / ick wildenſe al na boort [..]ebben/maer ſy ſouden daer liever noch wat gebleven hebben. Ick liet daer op de [..]nckers op-winden/ de zeylen los maken en begoſt 't gat uytwaert aen te zeylen. [..]oe vielen ſy in ſchuyten en ander Vaer-tuyg als Mieren/en quamen aen boort: [..]e Waerden en Waerdinnen quamen oock aen boort/ſpraken om haer gelt / het [..]elck ick haer dede geven/en op yders rekening te boeck aen tekenen. Hadden doe [..]l ons volck weder ſcheep/ behalven 3 a 4 man/ die haer met Vrou-volck verlooft [..]adden/die ſy daer na trouden / die lieten wy daer blijven/ gingen nevens de twee [..]onvoyers van daer t'zeyl/en quamen met redelijke ſpoet den 15 November Zee-[..]ant in. De Heere heb lof en danck/die my tot dus verre uyt ſo veel perijckelen ge-[..]olpen heeft/ hebbende in 't geheel uytgeweeſt / ontrent een maent minder als ſe-[..]en Jaer.

Vreemde manier om het Volck t'ſcheep te krijgen.

Gaen weder t'ſeyl.

Komen in Zeelant.

Hier mede hadde ick gemeent van ſchrijven op te houden / dewijle mijn reyſe [..]oltrocken was: Maer alſoo ick voor verhaelt heb / dat het ſchip Middelburg den [..]2 Mert 1625. ſeer ſchadeloos van ons ſcheyden/met voornemen / malkander in [..]e Bay van S. Loſie te vinden/daer wy den 31 dito/quamen/en den 25 April weder [..]an daen gingen / ſonder in die tijt / noch op onſe geheele t'huys reys hem geſien [..]och van hem gehoort te hebben/noch naderhant opt t'recht is gekomen/ ſo moet [..]k (hoewel 't juyſt niet nootſakelijck aen mijn reyſe behoort / doch evenwel daer [..]oo vreemt niet van en is/ dat den Leſer my ſal kunnen beriſpen / mijn Journael [..]et yets vreemts/en onbetamelijcks vergroot te hebben) den Leſer mede-deelen/ [..] geene hem tſedert onſe van een ſcheyden is weder-varen/ na de ſekerſte tijdingh [..]n waer-ſchijnelijckſte preſumptie. Te liever aenveerd ick deſe moeyten / om dat [..]k daer door oorſaecke ſal hebben/om den Nakomelingen / 't eynde van onſen by [..]der vermaerde Hoorenſe Willem Cornelisz Schouten mijnen by-ſonderen Vrient [..]ede te deelen / dat tot yders ooren niet gekomen is / want hy als (geſeyt) op dit [..]chip Middelburg was gegaen. De ſake dan in ſulcx. Terwijle wy in de Bay van S. [..]oſie lagen / hoorden wy van de Inwoonders / datter een ſchip in de Bay van An-[..]ongiel lag/doch wiſten doe niet ſeker of het Middelburg was of niet. Wy daer van [..]aen gaende/hoopten hem aen S. Helena te vinden of te verwachten / en daer door [..]e Spaenſche kraeck(als verhaelt)niet aen kommede komen/voeren wy voort om [..]nſe reyſe te vervorderē. Nader-hant komt Schipper Pieter Gerritſz Bieren-broots-[..]ot van Hoorn uyt Ooſt-Indien aende Caep de Boneſperance, vint daer brieven die het

Aenhangſel / waer in verhaelt wordt / het wedervaren van 't Schip Middelburg ende van W. C. Schouten vā Hoorn.

het Schip Middelburg daer (na gewoonte) gelaten hadde/waer in verhaelt stont dat sy ghemeent hadden de Bay van S. Losie te bezeylen / als tusschen ons besloten was/maer waren so veel te laeg gekomen/ dat sy de Bay van Antongiel aen troffen en in-liepen / en haer daer weder van alles prepareerden dat noodig was / en dat daer eenige vande hare waren gestorven/onder anderen oock die boven-genoemde Willem Cornelisz. Schouten die sy daer begroeven.

Op welcks overlijden dit volgende vers gemaeckt is.

t'Wijl *Schouten* in dees Wer'lt, daer hy was op-gevoedt,
Geen rust en vond, maer staeg door inn'ge drift en lust,
In d'and're Werelt was, met 't lijf of met 't gemoet;
't Is billick dat *Hy* dan in d'and're werelt rust
Van al sijn woelery. Rust dan, vermaerde Ziel,
In vreed', tot saligheyt; doch soo u groote Geest
Niet kan beslooten zijn in d'engt van *Antongiel*
Soo reyst (gelijck ghy hier in 't leven onbevreest,
Van 't *Oost* na 't *Westen* zeyld' door een *verborgen vaert*
De Son, een dag en nacht; verby in sijnen loop)
En stijgt oock boven Hem ten hooghen Hemel-waert,
En rust in d'eeuwige rust by *Godt* en *d'Heylige hoop.*

Hier was 't eynde van desen waerden Man. Dese brieven verhaelden vorder van haer weder-varen in 't particulier / hoe sy gestelt waren/ daer komende/ daer leggende/en hoe/en wanneer sy daer weder van daen scheyden. Naderhant en isser uyt haer noyt tijdinge gekomen/ so dat 't hier mede soude opgehouden hebben, maer uyt Portugijsen en uyt Portugael, is noch jonger tijding van haer gekomen, te weten/ hoe dat 't Schip Middelburg voornoemt / komende by 't Eylant S. Helena van twee Kraecken omcingelt worde/waer tegen het wacker slaegs was/ ende schoot eyndelijck de eene Kraeck in de brant/de ander dat siende quam sijn macker te hulp om de brant te uytten/die sy/ soo verhaelt wort/ uyt kregen/ maer alsoo de Portugijsen vreesde voor dit krabbelen van 't Eylant versteken te worden/ en alsoo de nacht aen quam/raeckten sy van malkanderen/en lieten Middelburg varen. Dit is de laetste tijdinge die van dit schip gekomen is/vermoede sy onder wegen gebleven of door dese slag met de Kraeken so veel gekregen hadden / dat sy daer van gesoncken zijn: men soude oock wel konnen vermoeden/dat sy door gebreck van victualie en verversinge vergaen zijn/maer also sy aen de Caep hadden aen geweest en haer daer ververst/so kan ick hier geen geloof in stellen. Het is hoe 't is/altijt is het een beklagelijcke sake dat sy niet te recht zijn gekomen/en verplicht my tot eeuwige dancktbaerheyt/om dat God my/te weten/met 't schip Hollandia, so genadelijck uyt sulcke oogen-schijnelijcke perijckelen gered en geholpen heeft. Bidde hem dat sijn goetheyt over my mach continueren/ van nu tot inder eeuwigheyt/ Amen.

E Y N D E.

JOUR-

JOURNAEL

Van de Reyse ghedaen by den Commandeur Dirck Albertsz. Raven, naer Groen-landt/ in den Jare 1639.

DEn 7 Mey/ in 't Jaer 1639. ben ick Dirck Albertsz. Raven, voor Commandeur met 't Schip Spitsberghen voor de E. Heeren Bewint-hebberen van de Groen-landtsche Compagnie/ residerende tot Hoorn, uyt Tessel ghezeylt/ in Compagnie van noch 2 Schepen van Hoorn, zijnde Zee-visschers/ en 2 Schepen van de Kamer van Harlinghen, een Zee-visscher/ e nde een Capitael-Schip de Oranje-boom, daer Commandeur op was Gale Hamkes, met een Zuydelijcke Wint/ stelden onse koers N. N. W.

Den 12 dito/ scheyden onse twee Zee-Visschers/ met de Zee-Visscher van Harlingen, benoorden Hit-landt van ons af: sy hielden noch al N. N. W. aen/ en wy met ons twee Capitael-schepen/ te weten/ Gale Hamkes, en wy/ stelden onse koers N. N. Oost/ nae de kust van Spitsbergen, de windt noch al Zuydelijck.

Den 21 dito 's morgens/ sagen wy het Landt van Spitsbergen, liepen Oostwaert over/ hadden de windt Noorden. 's Achtermiddaeghs quamen wy teghen t Ys aen/ wenden het wederom t'Zee van 't Ys af/ waren ontrent 12 mijlen van t Landt/ hadden de hooghte van 78 graden.

 's Avondts

's Avondts liep de windt Zuydelijck / setten onse coers doe N. N. W. aen / nae het Voor-landt toe / dat ontrent 18 mijlen van ons lagh / konden het effen sien.

Den 22 's morgens / de wint noch al Zuyden / ginghen met malkander noch al N. N. W. aen / sagent' Zee-waert en na 't Lant toe / noch al Ys / was goet weer / sagen 2 schepen van onderen op komen laveren / die wy ontrent middagh verspraken / waren twee Deensche Schepen / seyden ons dat 't beneden om de Noort noch al vol Ys lagh / soo datse geen water sien konden / waer door wy te werck trocken / om neves dese twee Denen / en Gale Hamkes weder uyt 't Ys te laveren / de windt begon hant over hant aen te nemen / so dat wy met Schovers-zeylen mosten zeylen. Weynigh na de middagh sagen wy noch een Schip op ons af-komen / dat wy nader-hant vernamen / dat 't de Kamer van Delft toe-behoorde / waren doe onder ons vijf Schepen by een / en 't begon een geheele storm te waeyen / met hol water.

's Avondts quamen wy op de buyten kant van 't Ys / was een hard' weer / met Jacht-snee vermengt / soo dat de Schepen niet aen de wint wilden wenden / en voor de wint om konden wy niet komen / door de kleyne spatie tusschen ons en het Ys / want wy de lywaertste waeren van onse Mackers / de 2 Deensche Schepen waren een stuck achter uyt / dicht op de soom van 't Ys / waer tegen de zee so geweldig storte en brande / dat wy dickwils 't water en de Soom van 't Ys / niet en konden onderscheyden met snee-jacht / liepen by de wint over W. Z. W. in Zee. 't Water gingh soo hol / en 't waeyde soo / dat 't Galioen dickwils in Zee schoot / en het Plecht-ancker in 't Water sleepte / soo geweldig lagh 't Schip op zijd. Wy hadden 't Schip (om te beter van achteren tot vooren te komen) boven met zout bestroyt; 't Schip was anders door de groote gladdigheyt niet wel te gebruycken. Hier waren wy (als op een lagher wal) op 't Ys beset / en door de groote Snee-jacht was het ghesicht soo goet niet als wy wel wensten / elck deed' evenwel sijn best met uytsien / eenighe stonden voor / andere waren by de zeylen / die wy door de harde Wint niet wel regeeren konden / al-te-met wast loef an / dan / hou dragent.

Ten laetsten sagen wy een schos Ys recht voor uyt / daer wy niet boven konden zeylen / en noch een ander in ly voor uyt / daer wy niet benedē om konden / eensdeels om dat de soom van 't Ys ons soo nae was / daer een geweldigh hol Water tegen aenstont: Anderdeels om dat het Schip so kort niet en soude konnen vallen / door dien de schossen so dicht an waren / hoopten derhalven tusschen beyden door te loopen. 't Schip lag / als verhaelt / geheel op zijd / en 't roer te loef waert aen boort / de achter zeylen lagen los aen de windt / 't stont geweldig vreesselijck / want 't scheen onmogelijck dat 't Schip soo kort soude draeyen / en de Schos scheen of hy al voor de Boegh was / want daer was geen klaer gesicht / evenwel draeyde 't Schip noch soo veel / dat de loef-waertse schos achter de Focke rust onder water raeckten / daer op dreven wy datelijk tegen de lywaertse schos aen. Ick keeck terstont over boort / achter uyt / maer in al dit stooten sagen wy geen spaenderen drijven / hoopten daerom dat het noch soo veel noodt niet en had' / maer het openbaerden hem wel haest heel anders / want 't schip begon datelijck voor de sincken / 't welck een groote verbaestheyt veroorsaeckte onder ons / wy hielden terstont met bijlen inde Masten / hackten die om vard / 't Volck setten de Sloepen over boort / daer / door de groote benautheyt geparst / soo veel Volck inviel / dat sy genootsaeckt waren af te steeken / en even achter 't schip komende / sloegen de sloepen om / en verdroncken al-te-mael.

Het scheen als of het Schip met een veerd' na de gront soude geschooten hebben / soo haelden 't sijn neus voor onder: En hoewelder geen uytkomst scheen / soo sochtmen evenwel de Doodt soo lang te ontvluchten als men kon / want veele die

liepen

achteren toe na de Companjen/ en eenige klommen op de Beſaens-maſt / die oogenſchijnelijck langſt ſcheen te ſullen boven blijven ; maer alſo 't getal aen de Beſaens-maſt ſich vermeerderde / ſo brack de ſelf de / en viel met 't Volck in Zee/ de welcke datelijck oock verdroncken.

Het water verſpreyden ſich over 't geheele Schip/doe quam 't met 't Voor-ſchip weer wat op/maer 't viel ſtracks om / bleef met 't loef-boort ontrent 4 voet boven water leggen.

In dit op't zy vallen/verdroncken noch vele van die Maets/die na de ly toe vielen en met de Zee beſtolpt werden/onder anderen een man die lang met my gevaren had/hy quam by my/gaf my de hant/ſeyde/Commandeur heb ik u yets in eenige dingen miſ daen/wilt gy my dat wel vergeven ? Ick antwoorde/gy hebt my niet miſ daen/en ſoder yets is/gaern vergeef ik 't u/ gelijk ick wil dat my oock gedaen wort. Daer op ſcheyden hy van my/en ſeyde:Inder eeuwigheyt moeten wy malkander weer ſien/want 't omvallen van 'tſchip brack onſe propooſten.Hy verdronck als verhaelt/en ick raeckte nevens veele op de zy van 't Schip. De meeſte part die doe noch leef den/ſtonden voor by de Anckers op de zy van 't ſchip/ en ick ſtont by de groote Ruſt.Ick kond 't daer niet lang harden/begaf my daerom oock voor by de Anckers. De Zee liep te loef-waert ſo geweldig over 't ſchip heen/met ſulcken ſnee-jacht en koude/dat 't na menſchen begrijp onmogelijck ſcheen/om op 't ſchip/ in 't leven te konnen blijven ; elcke Zee die daer over quam nam eenighe menſchen weg/nu 2.dan 3. ſomtijts 5. a 6. te gelijck/die datelijck door de Zee verſlonden wierden/ 't welck een droevich aenſien was/ te meer/ om dat wy die noch leef den/oock niet beter en verwachten : hoe wel den menſch nimmermeer voor de doot verſekert is/ ſo kan men in ſulcken gelegentheyt zijnde/ ſien hoe gedwee/ hoe nietig den menſch is/en welck een nauwe vierſchaer ſich in de herten openbaret/'t bidden dat dickwils (ſijnde buyten noot) niet wijder als vande lippen komt/quam hier al een kenning dieper van daen / wy ſagen malkander met bedroef de ooghen aen/gaven God de ſake op.De twee Deenſche ſchepen ſeylden doe verby ons/ontrent anderhalf muſquets ſchoot boven ons heen/ maer koſten ons niet helpen.

Hier een weynig geſeten hebbende / ſeyde de Stierman tegen my / daer draeyt het Schip voor wint om/ 't welck geheel te verwonderen was/ want 't draeyde ſo kort met de geheele vleet van maſten/ ſeylen en ander tuyg / 't welck noch aen het ſchip vaſt was/dat een ſchip met al ſijn voor-ſeylen/in 'tſeylen niet korter en eerder konde draeyen / was een merckelijcke beſtieringe Gods / willende noch eenige by het leven behouden / want ſonder deſe omdraeyinge van 't Schip/ ſoud het mogelijck geen twee uren geduert hebben/oft ſouden altemael van 't Schip geſpoelt geweeſt hebben. Hoewel wy in 't geheel gantſch geen uytkomſt en ſagen/ ſoo gaf het ons evenwel noch al eenige vertrooſtinge / want wy konden voor het overſpoelen van de Zee nu wat beter op 't Schip blijven / om dat de Zee eenighſins gebroken wierde/ op de kiſten en ander goet dat onder 't Boevenet van daen quam ſpoelen/ als oock op de afghehouwen Maſten/Rees en Seylen. Waren doen noch ontrent met ons dertigen op 't wrack.

De andere vier Schepen ſagen wy wel/maer ſy konden ons niet helpen/hadden met haer ſelven genoeg te doen om 't perijckel te ontkomen. Sy liepen W. Z. W. in Zee/ met een Zuyen wint/ met jacht-ſnee / waren op de hoogte van 78 graden 40 minuten/ ontrent 9 mijlen buyten Lant.

Des nachts ſcheen 't weer noch al aen te nemen/waeyden en ſtormden gheweldig. Wy hielden ons aen de touwen vaſt/hadden 't ſoo quaedt alſt diende/ om ons

op 't schip te houden/want 't water vloogh ons gheweldigh over 't Hooft/ en was so kout dat 't niet te seggen is. Yder kan wel afmeten wat een mensch is met een nat lijf in sulcken Vorst en jacht-snee/en sonder schuyl of verschut/ en sonder eenige aparentie van te sullen behouden worden. Wy achten die gene gelucktig die de doot gesmaeckt hadden/baden den Heere/dat hy ons doch een korte doot wilde geven/seyden teghens malkander: onse andere Maets sijn voor/ haer strijt is gestreden/hoe sullen wy noch aende doot komen. Als de Zee somtijts ons wat meer als gemeen over 't Hooft storte/seyden wy:nu komt de Heer/'tsal haest gedaen zijn/hy sal 't een eynde maken/en meer sulcke reden.

Den 23 dito 's morgens begon 't weer wat af te nemen/konden doe geen Schepen sien/wy stonden en saten doe op de sijd van de fortuyning van 't Companje/de zee spoelden ons gestadig om de beenen/ wy trappelden en beweegden 't lijf so veel wy konden om ons wat in de warmte te houden/ maer 't scheen onmogelijck/ het vroor dat ons de voeten scheenen afte vriesen. Eenige begaven haer (door dien het so lange duerde/ of dat de naturlijcke warmte in haer uytging) tot leggen / maer hadden veele geen uer gelegen / of waren al doot/ die schoven wy dan by ons van daen. Ick seyde tegen een dat hy so stil niet soude wesen/maer dat hy wat heen en weer soude lopen/hy antwoorde : Waer sal ick lopen/wy konnen de doot doch niet ontgaen/ wy moeten hier immer al blij ven/ ick seyde wederom : Of Godt 't noch versag/doe seyde hy: Ja God kan wel/maer (of hy seggen wilde) waer sijn de middelen daer door 't te weeg kan gebracht worden. 'tWas een bedroef de sake/de Heer ist bekent hoe bang en benaeuwt dat wy waren/want na uytkomst van gebergt te worden te hoopen/scheen een dwaesheyt en een hope sonder hope.

Weynig tijts daer na/ wierde de man daer ick de reden mede hadde/ oock van 't Schip afgeworpen;sommige in de welcke noch eenig le ven was/maer 't belul niet hadden haer vast te houden/wierden al mee vande Zee van 't Schip afgesmeten/ als sy dan in 't water lagen/sagen wy dat sy haer noch verroerden.

Ick stont en hadde de groote schoot in de hant / en wierde door een Zee-water mede van 't Schip gesmeten. Doe seyden de maets / daer reyst de Commandeur oock heen. Maer 't belief de de Heer noch niet/ hielt my vast/ lag maer met 't halve lijf in 't water/hadt noch soo veel kracht en couragie dat ick (met Godts hulp) weder by onse maets quam/ sonder dat sy my hielpen.

Des middaegs beterden 't weer hoe langer hoe meer / de wint noch als vooren/ al-te-met quammer een schots Ys by ons langhs drijven.

Na de middag scheen 't Schip noch lager te sincken/gingen daerom heen en sneden een grof tou dat te loef-waert in een Ancker stack met groote moeyten stucken/en stieten dat Ancker neven 't boeg-Ancker over boort/sochten 't Schip daer door weer wat te doen rijsen/gelijck 't oock eenigsins dede.

De Blinde Ra/met de Blind/hing noch aen de Boeg-spriet/die sneden wy van boven neer/en haelden hem op de sijd van 't Schip/rechten de Blinde Ra over/ en met noch een ander end van een balck / tot twee masten / konden die bequaem setten/also op verscheyden plaetsen de bullingen tusschen de Berchouten waren uytgespoelt/ maeckten van de Blind twee seylen/ stelden die schrap/ meenden dat het daer door wat over soude schieten na Lant toe/maer en dede geen voordeel.

Twee vande maets seyden tegē my/laet ons een vlot maken/daer mee sal 't wat beter komen gaen / om Landt te krijghen ; maer ick seyde teghen haer wilt ghy dat doen ghy moogt/ ick blijf daer ick ben. Wy waren doe wel 12 a 13 mijlen van 't Lant. Sy trocken evenwel met haer tweeu te werck/ om een vlotjen te maken/

namen de Besaens roed'/ en ick meen noch een stuck van een oude stengh/en noch wat ander Hout-werck / 't welck sy met Tou-werck meenden t'samen te binden/ doch het ontdreef haer tot haer groot geluck / want souden anders wel haest een kort eynde ghehadt hebben.

Hoe wel het nu wat beter weer was/ soo waren wy noch in grooter droefheydt als oyt; want wy hadden noch eten noch drincken / en waren wel gheneghen tot slapen/ maer en konden noch en dorsten ons niet neer legghen/want vrozen stracx doodt; droncken ons eyghen water. Eene van ons maets quam by my / en badt of hy wat van mijn water mochte hebben om sijn hert t'laven. Ick gaf hem wat/ en hy dronck het. Een ander quam by my en badt of hy de vochtigheyt die in mijn baert hingh/ die bevrosen was / mocht aflicken/ 't welck ick hem toeliet. 't Herte brack my schier als ick het Volck over sag/ sloegh mijn oogen dickwils ten Hemel/ hoopte noch al dat de Heer 't versien soude/ hoe wel daer gheen hope toe en scheen.

Den 24 dito des morghens/ was het heel goet weer/ wy saten en waren gheheel macht en moedeloos/ waren gheheel verworden / vroor dat het knelde / dreven te met verder van Landt af. Dachte niet anders of souden daer soo sittende / met malkander gestorven hebben.

Ontrent de middagh siet onse Stierman op/en riep/ een zeyl/een zeyl! was beneden windt van ons/ ontrent 2 mijlen/ wendende af en aen/ om door 't Ys te komen/willende na Landt toe. Hier scheen onse hope wederom te leven/om eenmael geberght te worden/ daer toe (soo 't scheen) dat Godt oock de sake bestierde/want hadt hy daer door 't Ys konnen komen/ soo souden sy by ons niet ghekomen hebben/ maer sagh daer gheen kans. De Commandeur in de Mars wesende/ om na opening te sien/ sagh te wint-waert op/en sagh ons drijven/ meenende dat het een doode Walvis was: riep om de verre-kijker/ die wiert hem gebrocht. Doe sagh hy stracx dat 't geen Walvis was: riep/ 't is gewis onse Admirael/ die twee dagen te vooren by ons verongeluckte. Daer op klommen de maets by hopen aen de steng. Doe saghen sy dat wy twee Zeyltjes op 't wrack hadden opgherecht. Sy setten datelijck de Marsseyls in 't top/ laveerden opwaert aen/met alle vlijt na ons toe.

Wy met malkanderen op het Wrack sittende / sagen soo ons dochte aen alle teken/ dat die van het Schip ons mosten in 't gesicht hebben / wy trocken te werck/ en haelden het eene zeyltjen op en neer/ op dat sy souden sien datter noch levendige menschen op het wrack waren/ het welck sy in 't Schip met groote verwonderinge sagen/ wy storten doen met ons allen onse ghebedt tot Godt/ met sulcken vlijtschap en eernst/ dat 't mijn herte noch doorsuyt als ick daer aen gedencke / danckten en loofden hem voor sijn groote genade/ het was of wy met Daniel uyt de kuyl der Leeuwen/en met de drie Jongelinghen uyt den vyerigen Oven verlost waren.

Het Schip ons naderende / saghen wy dat het de Oranje Boom van Harlingen was/ daer Gale Hamkes Commandeur op was. Sy by ons komende / setten drie Sloepen uyt/ haelden ons met ons twintigen van het wrack aen boordt / soo veel waren wy noch in 't leven van 86 Man / die wy te vooren sterck hadden geweest/ het kon met ons niet lang geduert hebben/ want wy hadden ontrent 3. a 44. uren op 't wrack geseten/ in sulcken bitteren koude / en hadden niet een drooghen draet aen 't lijf / sonder eten of drincken/ als ons eygen water als verhaelt/ en sonder te konnen slapen. Sy setten ons datelijck met de voeten in warme pekel/ want die waren gheheel doof gevrosen/ en als in de pekel 't leven weer in de beenen begon te wercken/leden wy sulcke vieniente pijn/dat 't onlijdelijck scheen/daer op brachten sy ons te Kooy om wat te rusten.

Onse Hooghbotsman, doe wy inde warme pekel geset worden/ hadde gheen gevoel in sijn beenen/ want 't Leven was daer uyt/ 't welck droevigh was.

Den 25 dito quamen de andere drie Schepen die mede by ons waren / doen wy ons Schip verloren/ by ons/ waren al-te-mael op 't hooghste verwondert / als sy ons overblijven verstonden/ datter noch yemandt in 't leven was.

Gale Hamkes dede de andere Commandeurs elck met sijn Barbier aen sijn boort komen/ want hy was niet wel versien van een goede Barbier. De Barbiers aen boort komende/ visiteerden ons ter stont/ en verbonden onse voeten / onse Hooghbootsman, alsoo sijn voeten doot waren/ sneden sy tot ontrent half-weeg de knien/ daer begon hy wat levens te voelen / want deed' hem min of meer seer/ de Meesters resolveerden om hem 's anderen daegs sijn beenen beneden de knien af te setten/ doch meenden dat het wel eer met hem veranderen sou / gelijck 't oock dede: want 's anderen daeghs/ zijnde den 26 dito 's achter-middaghs is hy gestorven / sprack niet een woort/ storf al snuyvende en snorckende als of hy lag en sliep/ even ghelijck als de Maets die te voren op 't wrack van groote koude gestorven waren.

Den 27 dito/ hebben sy onse Hooghbootsman over boort gheset / dicht voor de West-bay, die noch vol Ys lagh/ mosten daerom weder Zee kiesen. Ondertusschen beterden het met ons hant over hant/ quamen door Gods ghenade wederom tot onse voorighe gesontheydt/ alleen dat een van de Maets een stuck van sijn groote Toon verloor.

Den 4 Julij quamen wy in de West-bay, doe brachten de Sloepen van Gale Hamkes ons aen onse Tenten/daer wy terstont te werck trocken/en maeckten onse drie Sloepen ghereet/ die wy 't voorgaende Jaer daer ghelaten hadden / met al haer toe-behooren/ daer mede wy naderhant noch drie Visschen vingen.

Den 26 dito quam onse eene Zee-Visscher by ons/ inde Bay, met een goede party Speck.

Den 22 Augustus/is onse tweede Zee-Visscher oock by ons inde Bay gekomen/ met 't Schip vol Speck/ daer over wy seer verblijdt waren / verdeelden doe ons Volck op beyde Schepen/ en maeckten ghereedtschap om weder te vertrecken.

Den 30 dito/ zijn wy van daer ghezeylt nae 't Vaderlandt.

Den 23 September/ quamen in 't Vlie.

Den 24 dito/ quamen wy voor Hoorn, de Heere zy ghelooft en ghepresen / voor sijn ghenade / die hy over ons in sulcken ooghen-schijnelijcken perijckel bewesen heeft. De Heere geef dat wy dit voortaen met een heyligh leven danckbaerlijck erkennen: AMEN.

E Y N D E.

Volghen noch eenighe Avontuerlijcke en ghedenckwaerdighe Gheschiedenissen.

Kort verhael uyt het Journael van de Persoonen die op *Spitsberghen* in het overwinteren ghestorven zijn, Anno 1634.

NA dat in 't Jaer 1633. op Spitsbergen, als oock aen 't Eylant Mauritius, om te overwinteren waren ghelaten op yder 7 Man/ soo hadden de Schepen 't navolghen-

volghende jaer van 1634. wederom last van de Ed. Heeren van de Groenlantsche Compagnie/ om wederom de oude afghelost hebbende/ 7 Man op yder te laten/ te weten vrywillighe/ waer toe haer gewilligh verscheyden Persoonen presenteerden. Siende dat de 7 op Spitsbergen waren in goede gesontheyt overgebleven/ soo hebben de Commandeurs daer weder 7 andere uytghekosen/ om aldaer weder te overwinteren/ met namen: Andries Jansz van Middelburg, Cornelis Thijssz van Rotterdam, Jeroen Carcoen van Delfs-haven, 'tIebbe Jellis uyt Vrieslant, Claes Florissz. van Hoorn, Adriaen Jansz. van Delft, Fetje Ottes uyt Vrieslandt. Welcke persoonen (na dat sy nae het behooren/ van alles versien waren/ wat tot het overwinteren noodigh was/ van spijs/ dranck en Medicinale dranckten en kruyden) aen Landt zijn gelaten/ en hebben van al haer wedervaren Daghregister gehouden/ 't welck ick om veel onnoodighe reden te vermyden van weer en winden/ niet in 't geheel wil volgen/ maer alleen 't voornaemste daer uyt nemen/ tot die tijt toe dat sy hebben op gehouden te schrijven of haer over-lijden.

Den 11 September 1634. gingen de schepen van daer na Patria, die sy geluck op de Reys wenschten. Daer blijvende/ sagen verscheyden Walvisschen/ waren oock dickwils doende om die te schieten/ maer konden niet vangen; sochten oock vlijtig na groente/ Reen/ Vossen of Beeren/ maer konden niet bekomen.

Den 20 of 21 October/ verliet haer de Son.

Den 24 November begost de Scheurbuyck sich onder haer te openbaren/ waer door sy vlijtig uytsagen na verversinge van groente/ Beeren of Vossen/ maer konden niet opdoen/ tot haer groote droefheydt/ dan sy troosten haer onder malkander/ dat Godt haer groente en verversinghe wesen sou/ en dat hy 't versien sou.

Den 2 December nam Claes Florissz. een dranck in teghen de Scheurbuyck/ en sy setten een val om Vossen te vanghen.

Den 11 dito/ nam Ieroen Carcoen oock een dranck in voor de Scheurbuyck/ en begonnen elck apart te eten ende te drincken/ om dat de eene meer met de Scheurbuyck ghequelt was dan de andere; sochten alle dagen na verversingh/ dan vonden niet. Bevalen haer alsoo in Gods handt.

Den 12 dito nam Cornelis Thijssz. oock een dranck in voor de Scheurbuyck.

Den 23 December sagen sy den eerste Beer/ so de Kock water uyt goot stont hy voor 't Venster/ maer gerucht hoorende steldent op de loop/ sy hem siende/ waren soo blijd'/ als of sy hem al in haer tent hadden/ sy volgden hem na met twee Lantaernen/ maer konden hem niet krijgen/ hoewel sy hem wel van nooden hadden/ om van de siecken/ ja van haer alle ge-eten te worden tot verversching/ want niemant van haer allen was sonder pijn. Schreven/ wilt niet beter worden/ so zijn wy altemael doot eer de Schepen hier komen/ dan God weet wat ons van nooden is.

Den 25 December/ nam Cornelis Thijssz. noch een dranck in voor de Scheurbuyck/ want het was met hem heel qualijck gestelt.

Den 14 Januarij/ 1635. sturf Adriaen Jansz. van Delft, zijnde de eerste van haer sevenen/ doch de andere waren doe oock altemael vol pijn en heel sieck.

Den 15 dito/ sturf Fetje Ottes.

Den 17 dito/ sturf Cornelis Thijssz. op welcke sy haer meeste hoop wel ghestelt hadden naest Godt/ voor welcke drie overledenen maeckten sy noch kisten/ daer sy haer in leyden/ hoewel sy qualijck de macht hadden/ en wierden alle daghen noch erger.

Den 28 dito/ sagen sy de eerste Vos/ doch konden hem niet krijgen.

Den 29 dito/ doodden sy haer roode Vlissinger Hont/ daer van sy 's avonts aten.

Den 7 Februarij vingen sy de eerste Vos / daer in sy seer verblijt waren / maer mochte weynig helpen/waren al-te-seer verworden. Sagen doe ook veel Beeren/ ja somtijts wel 3.4.6.10.a 12.teffens/maer sy hadden de macht niet om een roer af te schieten/ en of sy al getreft hadden/ om haer na te loopen/ want konden de eene voet voor den ander niet setten/ noch geen Broot bijten/ hadden vreeselijck pijn in de leden en 't lijf/ en hoe quader weer hoe slimmer;de eene spoog bloet;de ander losde bloet door de stoelgang/ Ieroen Carcoen was de sterckste noch/die haelden altemet noch wat kolen om vyer aen te leggen.

Den 23 dito lagen sy meest plat te Koy/ gaven het op in Godes hant.

Den 24 sagen sy de Sonne weder/ daer over sy God loof den/want sy hem t'sedert den 20 of 21 October des voorleden Jaers niet gesien hadden.

Den 26 sijnde de laetste dag dat sy ghescreven hebben / waer na sy na ooghenmercken niet lang geleeft hebben/schrijven wy aldus:Wy leggen met ons vieren/ die noch in't leven sijn/plat te Koy/ wy souden wel eten/wasser een soo kloeck dat hy uyt sijn Koy komen konde om vyer aen te legghen / wy konnen ons niet roeren van pijn/ wy bidden Godt met ghevouwen handen/ dat hy ons uyt dese benaude Werelt verlossen wil / alst hem belieft soo sijn wy gereet / want wy moghen het dus niet langer harden sonder eten of vyer/en wy konnen malkander niet helpen/ elck moet sijn eygen last dragen.

De Schepen 't navolgende jaer 1635. daer weder komende / vonden sy haer altemael doot leggen/ haer Tent hadden sy van binnen wel vast toe gemaeckt / om voor Beeren of anders bevrijt te sijn/ en alsoo 't de Tent van Middelburg was / soo braken sy die voor ons aen Lant quamen de achterdeur/en een Backer klom daer in/ en liep over de Solder/ daer noch eenighe stucken vande voornoemde Hondt te droogen hingen/en klom de trap in 't victuali vertreck weer neer:en also 't doncker was trat hy op een doode Hont(want sy hadden twee honden gehat) die daer voor de trap leggende/ gestorven was. Doe deed hy de binne-deur op en liep by duyster na de voor-deur toe om die op te doen / maer onder wegen liep hy tegen de dooden aen. De deur geopent wesende/ saghen sy haer daer leggen/drie stonden in kisten / Claes Florilsz en noch een/lagen elck in een kieb doot/en de andere twee lagen midden op de vloer op eenighe seylen en ander goet / hadden de knien by na teghen de kin getrocken/so krom waren sy gestorven/ sy maeckten kisten tot de vier / en begroeven haer nevens de andere drie in 't snee/ alsoo daer noch door de groote koud' geen andere gelegentheyt was ; maer naderhant doe 't snee begon te smelten/ en 't Lant begost bloot te komen/begroeven syse met Aerde 't best dat sy konden/ alle seven aen malkanders sijde/leyden steenen op haer kisten/om dat sy van't Wildt niet verscheurt souden worden / naderhant en isser geen meer volck op Spitsbergen gebleven om te overwinteren.

Een Ander.

IN't Jaer 1633. also den Commandeur Dirck Albertsz Raven, doe met een Schip nevens andere voor de E. E. Heeren Bewinthebbers van de Groenlandtsche Compagnie/aen Mauritius of Jan Mayen Eylant lag/ om Walvisschen te vangen/ so geschieden daer een sake aenmerkens waerdig/en was als volgt:Den 17 Junij is daer een van de voorsz. Commandeurs Sloepen by 't Lant langs varende/door een schielijck grijp-wint die over 't Lant quam vallen/ omgeslagen met 6. Man/ den eenen sijnde een Bootsman ghenaemt Thijs Syvertsz van Enckhuysen, alsoo hy wel swemmen kon/ nam 't eynt vande lijn en swom daer mede na Lant toe/ dat

om-

omtrent een kleyne Musquets-schoot ver was / de andere souden hem bot vieren/ en de lijn onder de Sloep van daen redden/ maer hy ontrent ter halver weegh ge-swommen wesende/kon niet voortkomen met de Lijn/ alsoo die niet en wilde schaken/swom daerom wederom aende Sloep/die te met t'Zeewaert in dreef/doe verdronck nu den een/dan de ander/onder anderen ook een gau Harponier Claes Leuter genaemt/ was van Schagen, Thijs Syvertsz. hiel 't alleen op de Sloep/ soude doe wel na lant toe gewilt hebben / maer was te ver om dat in sulcken koude alst daer was te beswemmen/dreef/als verhaelt/van Eylant af/t'Zeewaert in. Hy liep en trappelden om de warmte op de Sloep/maer en dorste noch kost niet slapen. Des anderen daeghs zijnde den 18. dito / is den Commandeur Adriaen Minnen van Rotterdam met een Sloep uyt de Bay geroeyt/om yets te halen of te soeken. Buyten komende / sagh hy t'Zeewaerts yets drijven / so hem dochte / gelijck het oock was / roeyde daer nae toe / dat naderende / derf hy sijn ooghen qualijck vertrouwen / want daer een mensch te sien docht hem een droom te wesen / quamen daer by/ saghen hem op de Sloep heen en weer wandelen/sijn gesicht was al gebroken/ 't hooft scheen hem licht te wesen/ want doen sy hem daer af wilden halen/ sag hy seer wilt/en seyde : Wat wilt ghy my quaet doen? Sy namen hem in haer Sloep/ hadde ontrent 7. a 28. uren op de Sloep geweest/ nat en kout/ sonder eten / sonder drincken of slapen / en hadde de andere vijf man voor sijn oogen sien sterven / sijn voeten waren seer bevrosen ofte bekleumt/ zy brachten hem by den Commandeur Dirck Albertsz Raven inde Tent / ten sou (oogenschijnelijck) niet lang met hem geduert hebben. Daer worden een groot vyer aengeleyt/en setten hem daer voor/den Commandeur trock hem een schoon hembt en andere drooghe kleeren aen/ en ontrent een uur daer na gaven sy hem een weynig te drincken en te eten/ leyden hem doe warm te Koy / daer hy een wijltijts ruste / en naderhandt quam hy weder tot sijn vorige gesontheyt.

Een Ander.

EEn seker Schipper van Hoorn, genaemt Pieter Jansz Pickman, (eenige Jaren overleden/sijn vaert meest hebbende op Yrlant,Schotlant en die gewesten/by velen wel bekent door sijn practijck van t'geschut te Visschen op de kust van Yerlandt vande gebleven Spaensche Schepen van 't Jaer 1588.) ist gebeurt so hy met een Schip vol Deelen van Dronten uyt Noorwegen quam in 't jaer 1616. dat hy in sijn vaer-water na Yerlant varende met een groote calmte of stilte verviel by een grote Klip of kleyn Eylantje / en alsoo sy door de stroom vast na de Klip toe dreven/vreesden zy daer op te drijven/ waren derhalven genootsaeckt de boot uyt te setten/en 't Schip voort te boegseeren/om alsoo de selve mis te drijven. Voeren oock aen de selfde Klip om Eyeren/ maer daer aen komende/ komt daer een Man voor den dagh/ waer door zy altemael seer verbaest inde boot vielen en al schoon de Man geweldig riep en wenckte/roeyden weder na boort/setten de boot weder in 't schip/vreesden dat daer eenighe banditen of roovers op waren/ verlangden seer na wint / ondertusschen setten haer de stroom so geweldig na de Klip toe / dat sy de boot weder moesten uytsetten/en boegseerden 't schip vande Klip af/de Man die sy op de Klip gesien hadden/ stont vast en wyst de en wenckte/ bewijssende door waerschijnelijcke teyckenen/verlegen te wesen/ viel op sijn knien/ de handen te samen naer haer toe. Sy onder malkander beraetslaegden wat sy souden doen / of sy daer na toe souden varen of niet / ende alsoo sy verscheyden swarigheden vreesden / waren naest van voornemen daer niet heen te roeyen/ondertusschen weyst de/wenckte en bad de self-

de Man / en dee al wat moghelijck was/ om hulpe. Sy eyndelijck door de groote waerschijnelijkheyt en mededoogen overwonnen sijnde/roeyden daer na toe/ quamen by de klip / maer kosten door de groote steylte daer niet aenkomen/ den Man wenckte en sey/ dat sy aen de andere kant souden roeyen / daer was het lager/ het welck sy deden / quamen daer aen/ en by hem / hy viel voor haer neer / daer dacht haer 't herte te breken door medelijden/siende daer een Mensche soo ruyg en ongedaen/dat 't schier geen mensch en geleek/was by na swart van honger/koud en ongemack/was so ingevallen en mager/ dat tusschen hem en de doodt niet veel onderscheyt en was. Sy sagen daer geen of weynig schuyl-plaets om een Mensch voor regen/ koud' of hitte te beschermen/ daer en was lof noch gras op/ was enckel steen/daer waren eenige bortjes of stucken van Luyken tegen malkander aengheset / daer hy tusschen kroop als hy hadde willen slapen. Sy namen hem in de Boot/ voeren met hem aen boort/ zijnde in 't ondergaen van de Son / en datelijck quammer een doorgaende koelte/daer verschrickte elck over de ongedaenheyt van desen Man/was een Schots of Engelsman, sy vraegden hem / hoe hy daer opgekomen was/ en hoe / en hoe lang hy hem daer op onthouden hadde ? Doe begost hy haer sijn ellende te verhalen / en seyde : Het is ontrent een jaer geleden dat ick met een Veer-verck van Engelant na Dublin in Yerlant soude varen / dat een Fransche Zeeroover ons nam en plunderden / en hiel ons eenige dagen by hem / wy baden en versochten met alle beleeftheyt onse ontslaginge / maer kost daer toe niet resolveren/eyndelijck stacker geweldige storm en onweder op/ en also die lang aenhiel / so liet hy ons eyndelijk varen/ of veel liever drijven/dewijl het geen vaerbaer weer en was/ sagen gestadig de doot voor onse oogen/ hadden doe liever in sijn Scheepken geweest/ als so met onse Bercken het gewelt des Zees overgegeven te wesen/ dreven allenskens tusschen Schotlant en Yerlant door / na de ruyme Zee / op Gods genade/qualijck versien van alle nootdruft /eyndelijck (geen reeckening gemaeckt hebbend' / als t'samen door de Zee verslonden te worden) geraeckten wy aen dese Klip/onse Berck of scheepken stiet stucken/ wy geraeckten met ons beyden / also wy maer met ons tween waren / te land' / en de plaets oversiende / oock om dat wy niet gebergt hadden/ dachten dat wy geluckig souden geweest hebben/ soo wy door de Zee ons leven ge-eyndigt hadden. Hier was goede raedt met ons dier / stonden en saghen malkander bedroeft aen/ hadden te drincken noch te eten/ noch sagen geen middel om eenmael daer van te komen / evenwel haelden wy noch eenige planckjes en stucken houts van ons gebroocken Schipken op de Klip/stelden die tegen malkander aen (gelijck gy die nu noch gesien hebt) om een schuyl te hebben. Wy vingen eenige Mieuwen / die pluckten wy / en mijn Macker hadd' een Mes daer vilden wy die mede / droogden die wat inde Son of Wint / en aten die so raeu op. Met de dranck hadden wy 't quaest / hadden dickwils in verscheyden dagen geen vers Water / maer alst regende/ so bleef 't water inde kuylen en grippels vande Klip staen/ en dat was onse dranck : maer also de Klip kleyn was/ gebeurden het vaeck / alst wat stormde of waeyde / dat het water over de gantsche Klip heen stoof/ 't welck 't water dat in de grippels stont / so brack maeckte / dat 't onbequaem om te drincken was. Daer quamen altemet eenige Zee Robben op de Klip/ deden groote vlijt om een of eenige daer van te dooden/ om soo wat voorraet tegen de winter te hebben/ maer alsoo wy gheen weer of gereetschap hadden/ moesten wy dickwils daer van voor-loopen/ so geweldig quamen de ouden op ons toe setten/ eyndelijck sloegen wy daer noch eenige van doot/ die wy oock vilden en met onse Mes ontweyden / ende lieten die van ghelijcken in de Wint of Son wat

droo-

[...]roogen/om die wat te sparen/en ook om dat't ons beter te eten was. Hoewel wy [...]aer in sulcken droefheyt waren/ dat't ons verdroot langer te leven/ so was 't doe [...]och blijtschap en zbuyloft/ hebbende doe noch geselschap/ heul en troost aen mal[...]anderen/by dat't daer na met my wiert/ want doe wy ontrēt ses weeken daer op [...]eweest waren/doe verloor ick mijn macker/'t welk mijn droef heyt en pijn so ver[...]ubbelde/dat ick van weemoedigheyt en verbaestheyt meende t'sterven. Hier stont [...]k alleen/ yder kan wel dencken (al en seyd' ick niet) hoe ick te moed' waer / door [...]vanhoop en vertwijffelinge my in Zee te werpen/ dat en leet mijn gemoet niet/en [...]nijn kruys my van den Hemel opgeleyt te dragen/ scheen onmogelijck/ nu schrey[...]en ick dat ick in tranen dacht te smelten/ dan suchten ick / dat my de ziele scheen [...]yt 't lijf te varen/ maer wat wast / niemant en hoorde my ; maer nu bevind' ick [...]at Godt my verhoort heeft. De Schipper vraegden hem onder alle / hoe hy sijn [...]Macker verloor/ ja / seyde hy/ dat en weet ick niet / door sieckte is hy niet gestor[...]en/des Avonts waren wy noch by malkanderen/en des Morgens mist ick hem/ [...]n heb hem noyt meer gesien / of hy door mismoedigheyt hem selven als hopeloos [...]erdronchen heeft/ dan of hy/ droomende/ of anders onnoosel verongeluckt is/ en [...]veet ick niet/ maer mijn naeste vermoeden is / dat hy was gegaen om Eyeren te [...]oecken / die aen de steylte van de Klippen in reeten en scheuren van de Meeuwen [...]vorden geleyt/en dat hy onverhoets van boven neer is gevallen. Het Mes hat hy [...]y hem/ doe was ick geheel verlegen/ want ick kon geen Robben (dat mijn meeste [...]ost was) noch Meeuwen toemaken om te eten. Armoede seytmen soeckt list/ ick [...]lopte een Spijcker uyt een van de geberghde houten / en die sleep ick door veel en [...]neenigvuldig slijpen scherp/ waer mede ick my doe kost behelpen. Op die maniere [...]eb ick van die tijt af geleeft/ met veel kommer / hertseer en lijden ruym elf maen[...]en lang. Vergangen Winter had ick 't so quaet alst diende/om 't leven te houden/ [...]vant de meesten tijt lag ick op de Klip / als oock een groot deel van mijn tentje / [...]net snee bedeckt/ waer door ick belet worde om Robben en Meeuwen te vangen/ [...]k stack na veel lijden en practiseerens een stockjen boven uyt mijn tentje/ met een [...]tuckjen speck van de Robben/ daer aen vast gebonden / daer op gingen de Meeu[...]ven sitten / en ick stack mijn hant van onderen / onder de snee van daen / greep [...]aer/ pluckten se/ en atse / kreeg ter nauwer noot so veel dat ick 't leven behouden [...]eb. Door desen hadde ick noch wel eenige hope gehat/ dat Godt noch wel middel [...]oude schaffen/ om my daer af te helpen/ maer dewijl 't so lang duerde / gaf ick de [...]oop op / maeckte rekening om daer mijn leven te eyndigen / en nu heeft Godt u [...]ier geboert om my te verlossen/ waer voor ick hem eeuwig loven en prijsen sal.

In 't Schip wesende/ spijs den sy hem een weynig tseffens/ vreesden dat hy an[...]ers eten sou/ dat 't hem qualijck bequam/ was geweldig Zeesieck/ 't scheen of de [...]Man sterven sou/ brachten hem te Derij in Yerlant aen Landt/ daer hy / na dat de [...]ake ruchtbaer was geworden/ veel schenckagien kreeg / en alsoo de Schipper sijn [...]varen daer niet wel en wilden gelden/ soo zeylde hy na Dubling, daer legghende / [...]uam de Man van Derij tot Dubling over Landt reysen / sprack de Schipper daer [...]och aen / en na duysent bedanckinge scheyden hy van hem/ en reys den na huys/ [...]vas een Man van ontrent tusschen de dertig en veertig Jaren.

Aen den Leser.

[...]Eminde Leser, dese Historie had ick inde voorgaende drucken in eenighe deelen wat anders ghestelt, het welck om dat ick op die tijt gheen beter onderrechtinge van de saeck en hadde, maer alsoo ick naderhandt [...]en persoon ghesproken heb, woonende tot Hoorn, ghenaemt Dirck Claesz. die dese Man selfs mede van de [...]lip heeft helpen halen, soo heb ick niet konnen na laten sijne vertellingh hier in oock meest te volghen, al[...]s tot liefde der waerheyt.

Een ander.

'T Is eenighe Jaren geleden/ ghebeurt (soo eenige Schepen van de Oost-Indische Compagnie uyt Oost-Indien komende / en leggende aen 't Eylandt S. Helena, waer onder oock een Schip was van Hoorn,) dat een man om sijn quade fauten in 't afscheyden van de Schepen aen het Landt worde gheset/ en dewijl daer gheen volck op en woont/ scheent (als aen sijn navolghende daet blijckt) dat hy daer niet dorste blijven/ want hy siende dat de Schepen t'zeyl ginghen (bestaet een sake die mijns oordeels niet een van de minste is / waer over de verwondering der Menschen dickwils wert uytgelockt) gaet en graeft een Graf / van een vers begraven Lijck/ op/ die van een van de Schepen ghestorven en aldaer begraven was/ breeckt de kist op/ haelter 't Lijck uyt/neemt de kist en brengt hem te water/ gater in sitten/ en roept met een schop ofte een ander stuck hout / de Schepen na; maer soude weynigh gheholpen hebben/ 't en waer dat een groote stilte waer gekomen/ die de Schepen by na dede stil leggen/ ondertusschen schept hy al aen wat hy kon/ achter-haelt de Schepen ontrent anderhalf mijl van 't Eylandt / die van de Schepen hem siende/ verwonderden haer alle/ van dit stout bestaen van desen Man/ te meer alsoo hy noch niet seker kan zijn/ of hy (als hy al aen de Schepen waer gekomen) in genaden soude aen ghenomen worden; men pleegde raedt wat men met hem doen sou/ hem weder om senden/ of hem weer in't Schip te nemen/ en door voor-bidden en andere beweegh-reden wierden hy weder overghenomen in 't Schip van Hoorn, uyt 't welcke hy was geset/ voorwaer een gheluckige uytkoomst van sulcke reuckeloos bestaen. Dese gheschiedenis is my door een van de Hooft-participanten van de Oost-Indische Compagnie verhaelt / die dese Man heel wel gekent/ en hem daer na tot Hoorn dickwils gesproken heeft.

Een ander.

IN 't Jaer 1645. ist ghebeurt/ dat 4 Slaven / varende op een Turckse Roover van Alier, met malkander beraetslaegden hoe sy op de een of ander manier haer vryheydt mochten verkrijghen met de vlucht/ en nae veel overleghs soo resolveerden sy een Schuytjen te maken/ als sy tot Alier weder souden ghekomen zijn / en alsoo eene van haer een Timmerman was/ die van Hoorn was/ ghenaemt Pieter Claessen, maeckten hy in Zee wesende/ daer al eenighe voor-bereydingh toe / van knietjes en andere steundertjes om de self de in het maecken van 't Schuytjen dan veerdigh te hebben / den Turckschen Capiteyn vraeghden hem dickwils wat hy maeckten/ en wat hy daer mee wilde doen/ waer op hy hem veynsde als of hy die tot behoef van de Scheeps-boot maeckte / op voor-raet / maer was wel op voorraet/ maer tot een geheel ander eynde / als de Capiteyn hem door haer Reden liet onderrechten / nu tot Alier ghekomen wesende / beghonnen sy op een nacht haer voornemen in 't werck te stellen/ sloopten 5 deelen van de broot-kamer/ waer van sy twee tot de bodem leyden/ en aen elcke zijd een deel op sijn kant/ tot de boorden/ en aen de enden van gelijcken/waer door sy een schuytjen in maniere als een trogh vierkant t'samen stelden/ met de knietjes en ander goet (dat sy als verhaelt gereet hadden gemaeckt/) daer in/ de een wermde pick/ de ander sneet de Bult-sack aen riemen/ die voeghden zy in plaets van werck/ tusschen de naeden/ en daer op ghepeeckt/ waer door het ten naesten by dicht waer/ brachten 't te water/en als sijder souden in treden lagh 't soo diep van twee Man/dat de ander twee daer niet in en dorsten/ om daer mede in soo een hol water te steken/waer op de voornoemde timmerman

nerman van Hoorn, met noch een Engelſman, haer met haer tween in Zee bega-
ven/ vertrouwende op Gods genaden/ onder wiens beſcherminge ſy haer ſtelden/
al dit werck hadden ſy gedaen/ eer dat het dagh wiert/ ſy hadden twee riemen by
haer/ en een kleyn zeyltjen/ met eenigh broot en water/ doch gheen Compas noch
oog/ in Zee weſende/ liep haer een ſtorm/ waer door ſy geheel verleghen waren/
want de boorden waren ſo laeg/ dat 't Water daer geſtadig overheen vloog/ waer
door ſy in groot perijckel waren om te ſincken/ hoosden ſo veel uyt als ſy konden/
ietent voor wint heen gaen/ niet wetende waer heen/ leden geweldig veel/ uyt
oorſake dat ſy niet dorſten ſlapen/of konden door 't perijckel geparſt weſende/want
aten met de beenen geſtaeg in 't water/ haer brood wiert oock heel nat/waer door
t na 't eten/grooten dorſt verweckten/ en ſy waren van vers Water niet wel ver-
ien/ eyndelijck quamen ſy op een nacht by Landt/ waer tegen de Zee geweldigh
ien brande/ breef den daer te blijven door ſchip breuck/doch quamen noch behou-
den aen lant/ weſende noch aende Barbariſche Kuſt/ ſochten daer met der haeſt ee-
nige houtjes/ voegden die by de boorden op/ met eenighe ſtucken van de Bultſack
daer tuſſchen/ om de Zee wat beter uyt te keeren. De Mooren wierden haer ten
laetſten wijs/ en hadden ſy niet op haer hoede geweeſt/en waren van 't Landt af
geſteken/ ſouden van de Mooren gevangen of doodt geſlagen zijn gheweeſt/maer
ſy ſtacken weer t'Zee/ deden ſoo veel als ſy konden om wegh te ſpoeden/ om een-
mael in 't Chriſten lant te komen/doch windt en weer was haer ſoo dienſtig niet/
of ſy leden noch veel armoedt/want haer water raeckten op/ leden grooten dorſt/
de Engelſman was geweldigh flaeu en kleynmoedig / ſcheen niet langher aen te
moghen/ des nachts was het geſtaegh of ſy met haer drien waren / ſeyden dick-
wils teghen malkander: wy zijn immers maer met ons twee/ en wy ſchijnen ge-
ſtadig met ons drien te zijn / wy ſien immer niemandt/ trooſten haer geſtadig on-
der malkander dat Godt alles noch wel ten beſten ſou ſchicken / namen deſe in-
beelding van een derde niet voor quaet / dachten aen den geleyder van Tobias /
waer van ſy de vruchten eyndelijck noch vernamen/want op 't tipje weſende van
de dorſt niet langer te konnen lijden / quamen zy door een groote meenighte Zee
ſchilt-padden/waer van zy eenige grepen/daer van ſy 't bloet droncken en 't vlees
aten/doch meeſt quelden haer de dorſt/ſo dat ſy hier door ten deele verquickt wier-
den/ geſtadig 't bloet van de ſchilt-padden drinckende/ quamen eyndelijck na veel
geleden ongemack en gevaer te Lande/by de Caep de S. Martijn in een Stadjen by
Alicanten, hebbende onder weeg geweeſt tien etmael / doch eer ſy noch aen Landt
quamen/en die van 't Lant haer in 't geſicht kregen/roeyden die van 't Lant haer
te gemoet/namen haer over in haer Schuyt/ſleepten dit wonderlijke Scheepken/
ſoo 't anders een Scheepjen mach genaemt zijn / achter aen / brachten haer in de
Stadt/ſpijſden haer met Wijn en Broot/ met een groote toeloop van menſchen /
een yder ſich op 't hooghſte verwonderende / over dit haer beſtaen/ het Schuytjen
wierde tot een eeuwige gedachteniſſe in de kerck op gehangen/ en ſy danckten en
loofden God / met hart en mont/ voor ſijn Vaderlijcke goedigheyt/ over haer ge-
pleegt/ reyſden met vrolijckheyt na huys/ Pieter Claeſz. quam in de May maent
1645. tot Hoorn t'huys/tot groote vreught van alle ſijn vrienden.

Een ander.

T Is by veele wel bekent/dat alle Somers veel Schepen / ſoo van Engelſche,
Hollanders, Deenen en andere/ na Groenlandt, Spitsberghen en die gheweſten
varen om Walviſſchen te vangen/en alſoo het onder een onaenghenaem Climaet
ge-

geschiet/ so ist oock veel rampen/ swarigheden en ongelucken onderworpen / ghelijck de ervarentheyt dat meer als al te veel te kennen geeft;onder veel andere (om gheen oude saken op te halen) kan dese navolghende geschiedenis daer volkomen blijck van geven: Want 't is in 't jaer 1646. gebuert/ dat onder andere oock eenighe Schepen van Hoorn derwaerts voeren / waer by oock een Galjoot was/ daer eenen Jan Cornelissz van Munnicky Commandeur op was/wegens de Heeren Bewint-hebberen van de Groenlandtsche Compagnie tot Hoorn residerende ; Dit Galjoot is in ghesélschap van Jacob Stevensz. Commandeur op 't Capitael-schip van Hoorn, den 6. May uyt Tessel gevaren / 't Galjoot quam den 3. Junij by het Lant van Spitsbergen, meenden / nevens een Amsterdammer Bootje / de Bay in te loopen/ maer 't Ys dreef so geweldigh by 't Landt af/ en aen/ dat sy genootsaeckt waren Zee te houden/eyndelijck na dat sy veerthien dagen door 't Ys af en aen geswurven hadden/ hebbende ondertusschen twee Visschen gevangen/quamen sy in de Bay, doch de gevangen Visschen laghen noch buyten de Bay in Zee/ en alsoo sy vreesden de Visschen te sullen verliesen door den schielijken Ys gang/die sy gewaer wierden/ sonden sy de Sloep na buyten / om met alle mogelijcke vlijt de Visschen te bergen/ en terwijle sy hier mede besig waren en vaste heen en weer roeyden / soo sien sy verre van haer t'Zee op een schos Ys eenighe wittigheyt blincken en beweghen / maeckten der onder malkander een Beer af (die daer meest wit zijn) eenen Harponier Ellert Jansz. van Ooster-blocker / mede in de sloep wesende stemt daer na toe te roeyen / 't welck gevolgt wierde / maer naderende sien sy dat die wittigheyt een witte Volckvanger was/ daer een Man mede stont en weyf de / een teeken van hulpsoecking/ roeyden daer op aen de voornoemde schos Ys/ waer op sy / tot haer alder verwonderinge/ vier levendige menschen vonden/en een doode/waren Engelse, vielen voor de Hollanders uyt de Sloep op haer knien neer/niet wetende van groote blijtschap wat sy tot danckbaerheyt aen haer betoonen souden / sy wierden in de Sloep genomen en na de Bay gebracht / die van 't Galjoot vraegden haer hoe sy daer op gekomen waren/ doch eer ick verhael wat sy tot antwoort gaven / so moet ick eerst een weynig seggen wat lijf-berging sy op het Ys gemaeckt hadden/ want bloot op 't Ys te staen / sonde onmogelijck gheweest hebben om soo lang te leven/ten aensien van de koud/hagel en snee/die alle dagen daer seer streng en overvloedig was/ sy hadden met een bijl / een groote kuyl in 't Ys gehouwen / en de stucken en spranckelen/die sy uyt hieuwen/ stapelden sy rontom de kant van de kuyl als een boort/ om de wint en jacht-snee een weynigh te beter te ontschuyen / op die maniere hadden sy haer in die kuyl by malkanderen onthouden. Sy seyden dat sy den derden Junij/ zijnde de dagh dat wy eerst voor de Bay quamen / veerthien of vijfthien dagen geleden wesende/ haer schip hadden verloren/ en waren met haer twee-en-veertig Mannen op de schos geweest/ hadden eenige victuali by haer uyt het Schip ghebergt/met een Sloep / en eenigh ander gereetschap/ haer Commandeur siende dat 't daer op 't Ys voor haer niet te harden en was/resolveerde om/ waert mogelijck/ op 't lant te sien te komen/ voer daer op met noch 17 Man tot hem met de Sloep na lant/ om die aen lant gebracht hebbende/ haer oock te halen / maer alsoo 't hart waeyde met schrickelijcke Ysgang / te meer om dat sy tsedert van de Sloep geen meer vernamen / soo vermoeden sy dat hy met volck en al gebleven of verongeluckt is/ waren doe noch met haer 24 Mannen op 't Ys/ waer van eenige/ siende dat de sloep niet weer quam / haer op andere schossen ys begaven/dichter na lant toe/hopende so te met op 't lant te geraecken maer sy wisten niet dat yemant te Lant waren gekomen/ noch hebben daer na / doe de-

se

al gebergt waren/ daer gants geen blijck van komen vernemen / vertrouden /
ie mede door koud'/ honger/ of andere ongelucken/ gestorven waren / eyndelijck
leven sy noch met haer achten eenige dagen by malkander / maer alſo haer eten
y was/ en alreede grooten honger leden/ en niet anders als de doodt voor ooghen
was / so begaven haer noch drie van haer op andere schotsen/ terwijl sy by 't Lant
anghs dreven / maer hebben daer oock noyt van vernomen of sy aen Landt qua-
nen/ of van eenige Schepen gebergt zijn. Hier saten sy doe noch met haer vijven
y malkander/ hadden te eten noch te dreecken/ sagen malkander bedroeft aen/ sa-
en gheen kans om eenmael gebergt te worden / of 't van honger/ buyten de gru-
welijcke koud'/ langer te harden. Den eenen die hadt een leeren riem om 't lijf/ die
eynden sy onder malkander/ en aten die / 't hielp so veel als 't kon/ een etmael voor
at sy gebergt wierden/ als verhaelt is/ soo gaf een van haer in de kuyl sittende de
eest/ sonde met de andere ook niet lang geduert hebben. Doe dese vier mannen an
t Galjoot quamen/ was de Commandeur Jan Cornelisz voornoemt geweldig ver-
egen/ want hy hadt geen Barbier/ en dese luyden waren soo ghestelt / als of haer
eenen doodt waren door de kou / gaffer een van de beste over aen een Galjoot van
Delft, die viel datelijck aen 't arbeyden/ en verquam met der haest/ so dat men geen
etsel aen hem konde bespeuren / de andere drie was 't soo wel niet mede / haelden
aerom een Barbier uyt een Deens Schip dat ontrent twee mijlen van daer lagh/
ie wies haer beenen met warm butter bier/ gaf haer warm bier en broot te eten /
n na dat hy twee daghen op 't Galjoot geweest was / vertrock hy weder na sijn
Schip / en nam twee van de pericieleuste mede / om in sijn Schip te cureren / doe
leeffer een in 't Galjoot, welcke persoon wel soo veel noot niet scheen aen de beenen
e hebben / maer hy wierde als licht-hoofdigh / konden hem niet wel in de koop
ouden / sturf den 27 Juny/ en naderhant verstonden sy dat de twee in 't Deensche
Schip oock gesturven waren/ soo datter niemant van de 42 Mannen / te recht is
ekomen/ als een Man/ die met sijn Galjoot van Delft in September 1646. behou-
en in de Maes is overgekomen/ en vrolijck na huys gereyst/ waer voor hy Godt
p 't hoogste heeft te dancken.

Een Ander.

IN 't Jaer 1646. in October ist gebeurt dat Schipper Dirck Willemfz. van Wog-
genum met het Schip S. Pieter, of anders de oude Pilgrom ghenaemt / komende
van S. Lucas heel kostelijck geladen / voor 't Vlie/ alſo sy Tessel voor-by waren ge-
aeckt/ stelden haer om dat self de in te loopen/ maer met dat sy binnen de eerste of
weede ton quamen / quam haer schielijck de wint van vooren met leelijcke lucht
n aennemende wint/ de seylen vielen al-te-mael op de mast / waerom sy datelijck
e werck trocken en lieten het Ancker vallen / maer het Ancker en was noch soo
rae niet in de gront of 't schip dreef een groot stuck over stuer / alwaer 't so ondiep
was/ dat/ doe het laeg water wiert/ sy an de gront saten/ de wint nam hoe langhs
hoe meer aen/ het Schip stiet/ zijnde een ongeluck / daer niet anders als een seker
chipbraeck en de doodt voor al het volck uyt te verwachten stont / de Zee storten
aer so geweldig in / dat niemant op het schip blijven kon/ eenighe die haer niet de
oot meenden te salveren / raeckten datelijck om den hals / veele spoelden over-
boordt/ de Stierman Jan Pietersz Black van de Nouwendijck / klom achter op het
Companie en beghinnende sijn kleederen uyt te trecken tot op het hembt/ seyde de
Schipper tegen hem/ hoe Stierman ? meent ghy hier noch af te komen ? Daer is
immer geen kans toe/ de Stierman seyde wat weet ick wat Godt gheven sal / en

ter-

ter wijl sy stonden en spraken/ soo komter een stortingh en neemt het geheele achterschip wegh/ en door het stooten stoopt het schip t'eenemael van malkander / daer wierden de maets door de Zee verslonden/ de Schipper / Stierman en sijn Broeders Soon geraeckten elck op een stuck houts en wierden door de barningen vast om en wederom ghesmeten/ de Stierman was een vetlijvigh sterck Man / hadt sijn eene arm door de strop van de besaens schoot / die aen het hacke bort vast was geslagen/ het scheen altemet of hem door 't omtuymelen en door 't storten van de Zee/ de arm van 't lijf soude draeyn/ altemet was hyder afgeslagen en door geluck en kloeckmoedigheyt raeckten hy daer elckemael wederom aen / dus lagen sy met haer drien tot een groot stuck in de nacht en worstelden tegen de baren/en dien volghens met de doodt/ riepen malkander altemet (alst hooft boven quam) eens toe/ spraecken malkander moet an / maer recht voor dat de Stierman te lande quam/ verspraecken sy malkander noch/ doch des Stiermans Broeders Soon seyde/ dat hy 't niet langer houden kond' / overmidts sijn beyde Armen stucken waren gewrongen en met quammer een ysselijcke stortingh / die haer alle drie scheen te sullen verslinden/ en soo drae de Stierman 't hooft weder boven stack/ riep hy weder aen de andere/ maer hoorde doe niemandt/ hadden beyde haer leven gelaten/ weynig tijdts daer na voelt de Stierman grondt/ en met veel wratselingen en op en af spoelinge/ geraeckten hy te lant op der Schellingh ; hy terstont duynwaert over/ komt by een huys/ klopt daer aen/ wort ingelaten/ beschaffen hem kleeren/ want hy had niet als een hembt aen/ vertelt haer sijn wedervaren / en also hy door de groote koude schier verkleumt was/ leyden een vyer aen/ en wesen hem eyndelijck te bedt. Des anderen daeghs liep hy na strant toe/ daer hy ordre stelde / op 't bergen van het aendrijvende goedt van 't Schip en last/ treckt voorts na huys/ Godt voor soo groote genade danckende/ want was daer alleen maer af ghekomen.

E Y N D E.

t'AMSTERDAM,

Gedruckt by Christoffel Cunradus, Boeckdrucker op de Eglandiers-gracht/ in 't Verguld-Schaefje/ Anno 1650.

SCI

O

Gebleve
te va

Vervatt
Moo

Hier ac
disc

Door Joo

